AMIS

MARTIN

nakties traukinys

Martin Amis

nakties traukinys

ROMANAS

IŠ ANGLŲ KALBOS VERTĖ

SAULIUS REPEČKA

LIETUVOS

RAŠYTOJŲ SĄJUNGOS

LEIDYKLA

VILNIUS

2000

Night Train

UDK 820-3
ISBN 9986-39-139-3

Skiriu Solui ir Dženis

turinys

pirma dalis

ATATRANKA

Aš esu policija. Galbūt tai skamba kaip neįprastas pasakymas arba kaip neįprasta konstrukcija. Bet tokį žodžių junginį mes vartojame. Šnekėdami tarpusavy niekada nesakome, aš esu policininkas arba aš esu policininkė, arba aš esu iš policijos. Mes tiesiog sakome: aš esu policija. Aš esu policija. Aš esu policija ir vadinuosi detektyvė Mika Hulihan. Ir dar – esu moteris.

Tai, ką čia ketinu iškloti, yra pasakojimas apie blogiausią bylą, kurią kada nors esu tyrusi. Tai yra blogiausią bylą – man. Kai esi policija, „blogiausia" yra tampi sąvoka. Tu iš tikrųjų negali nustatyti „blogiausio" ribų. Ribos praplečiamos kas antrą dieną. „Blogiausia?", paklausime mes. „Nėra tokio daikto kaip *blogiausia.*" Tačiau detektyvei Mikai Hulihan tai buvo blogiausia byla.

Miesto centre, Kriminalinių tyrimų departamente su jo trimis tūkstančiais davusiųjų priesaiką, yra daugybė skyrių ir poskyrių, sekcijų bei padalinių, kurių pavadinimai nuolat keičiasi: Organizuoti nusikaltimai, Sunkūs nusikaltimai, Nusikaltimai asmeniui, Lytiniai nusikaltimai, Automobilių vagystės, Sukčiavimas, Specialieji tyrimai, Turto konfiskavimas, Sekliai, Narkotikai, Žmonių grobimas, Įsilaužimai, Vagystės ir – Žmog-

žudystės. Čia yra stiklo durys, pažymėtos Papulk. Čia nėra stiklo durų, pažymėtų Pabėk. Miestas yra žala. Mes esame tvarka. Taip priimta manyti.

Štai mano trumpa asmeninė „anketa". Sulaukusi aštuoniolikos metų įstojau į Pyt Brauno universitetą, norėdama gauti kriminalinės justicijos magistro laipsnį. Bet tai, ko iš tikrųjų troškau, buvo gatvės. Ir aš negalėjau laukti. Užsirašiau apsaugininko, pasienio patrulio ir net valstybinių pataisos darbų darbuotojo egzaminų laikyti. Išlaikiau visus. Taip pat užsirašiau policininko egzamino laikyti. Išlaikiau ir tą. Išėjau iš Pyt Brauno ir įstojau į Akademiją.

Pradėjau dirbti patruliuojančia policininke Pietų rajone. Priklausiau Kaimynystės tvarkos palaikymo padaliniui Keturiasdešimt ketvirtajame rajone. Mes patruliavome pėsti, palaikėme ryšį per radiją. Po to penkerius metus dirbau Vyresniojo amžiaus piliečių apiplėšimų padaliny. Stebėjimų ir logikos sfera – pasala bei suėmimas – buvo mano teisė į kasdieninius drabužius. Vėliau – kitas testas, tada – miesto centras su policininko ženkleliu. Dabar dirbu Turto konfiskavimo poskyry, bet prieš tai aštuonerius metus priklausiau Žmogžudysčių poskyriui. Dirbau su žmogžudystėm. Buvau žmogžudysčių policija.

Keletas žodžių apie mano išvaizdą. Kūno formas paveldėjau iš motinos. Pralenkusi laiką, ji buvo tokios išvaizdos, kuri dabar siejama su stipriai politizuotu feminizmu. Ma būtų galėjusi vaidinti vyriškos giminės piktadarį kokiam poatominio veiksmo filme. Aš perėmiau ir jos balsą: manasis dar labiau pažemėjo per tris besaikio nikotino vartojimo dešimtmečius. Veido bruožus paveldėjau iš tėvo. Jie veikiau kaimietiški nei miestietiški – plokšti ir neryškūs. Plaukai – dažyti, šviesūs. Aš

gimiau ir augau šiame mieste netoli Mėnulio parko. Bet visa tai virto šipuliais, kai man buvo dešimt. Po to mane augino valstybė. Nežinau, kur yra mano tėvai. Mano ūgis 1,76 centimetrai, svoris 80 kilogramų.

Kai kas sako, kad Narkotikų teikiamas adrenalinas (ir nešvarių pinigų kiekis) – nepranokstamas dalykas, ir visi sutinka, jog Žmonių grobimas yra juokų darbas (kaip Amerikoje juodieji dažniausiai žudo juoduosius, taip vienų gaujų nariai grobia kitų gaujų narius), ir Lytiniai nusikaltimai turi savo gerbėjų, ir Papulk. turi savo šalininkų, ir Sekliai – visai nesusiję su seklumu (atvirkščiai, jie neria giliai ir iškelia paviršiun giliavandenes žuvis), bet kiekvienas patylomis sutinka, kad Žmogžudystės yra viršūnė. Žmogžudystės – tai įspūdingas Renginys.

Šiame antrarūšiame Amerikos mieste, mažumą pagarsėjusiame pastatytu už japonų pinigus Babelio bokštu, uostų ir jachtų klubais, universiteto bei futuristinės pakraipos korporacijomis (programinė įranga, oro erdvė, farmacija), dideliu nedarbo lygiu ir katastrofišku miesto centre gyvenančių mokesčių mokėtojų skaičiaus mažėjimu, Žmogžudysčių policijai tenka maždaug tuzinas nužudymų per metus. Kartais būni pirminis bylos tyrėjas, kartais – antrinis. Aš tyriau šimtą žmogžudysčių. Mano nusikaltimų išaiškinimo koeficientas yra šiek tiek didesnis už vidutinį. Aš gerai orientuojuosi įvykio vietoje ir ne kartą buvau pavadinta „puikia tardytoja“. Mano ataskaitos yra puikios. Kai atėjau į KTD iš Pietų rajono, visi manė, kad bus rajoninio lygio. Bet mano ataskaitos buvo miesto centro lygio. Nuo pačių pradžių. Ir aš stengiausi toliau tobulėti ir pasiekiau šimtaprocentinį lygį. Kartą savo užduotį atlikau labai labai efektyviai, lygindama dvi priešingas „karštos“

žmogžudystės versijas: vienas liudytojas–įtariamasis prieš kitą liudytoją–įtariamąjį. „Palyginus su tuo, ką jūs, vaikinai, duodat man skaityti, – pasakė detektyvas, seržantas Ouvermarsas, mosuodamas mano ataskaita priešais visą kolektyvą, – tai velniška iškalba. Tai prakeiktas Ciceronas prieš Robespjerą." Dirbau darbą kaip įstengdama geriau, kol pasiekiau ribinę zoną ir nebegalėjau jo tęsti. Įvairiu laiku esu buvusi kokio tūkstančio įtartinų mirčių vietoje. Dauguma jų vėliau pasirodė esančios savižudybės, atsitiktinumai ar visai netikėti dalykai. Taigi mačiau juos visus: iššokusius, ištiškusius, susprogusius, išvirtusius, išdrikusius, susmirdusius, iširusius. Mačiau lazda užtvatytų vienerių metų kūdikių kūnus. Mačiau gaujos išprievartautų ilgaamžių kūnus. Mačiau kūnus, kurie po mirties buvo išgulėję taip ilgai, kad įvykio vietoje liko tik pasverti kirmėles. Bet iš visų mano kada nors matytų kūnų nė vienas taip neįsiminė, neįstrigo taip kažkur viduriuos, kaip Dženifer Rokvel kūnas.

Sakau visa tai todėl, kad esu dalis istorijos, kurią ketinu papasakoti, ir jaučiu reikalą šiek tiek paaiškinti, kas aš ir kaip viskas prasidėjo.

Jei kalbėsime apie šiandieną, tai yra balandžio antrąją, laikau šią bylą „ištirta". Ji baigta. Ji išnarpliota, užversta. Ji – *padėta*. Bet vis dėlto šis išsprendimas tik toliau kelia painiavą. Aš ėmiausi gero, tvirto mazgo ir išmazgiau jį į palaidų galų maišalynę. Šį vakarą susitinku su Poliu Nou. Užduosiu jam porą klausimų. Jis pateiks man porą atsakymų. Ir tada – uždanga. Ši byla yra blogiausia. Įdomu, ar tik man? Bet aš žinau, kad esu teisi. Tai tiesa. Toks tas atvejis. Toks tas atvejis. Polis Nou, kaip mes sakome, yra valstybės skrodėjas. Jis

skrodžia valstybei. Jis atveria žmonių kūnus ir pasako tau, nuo ko jie mirė.

Leiskite iš anksto atsiprašyti dėl netikusios savo kalbos, dėl liguisto sarkazmo ir fanatizmo. Visa policija yra rasistai. Tai mūsų darbo dalis. Niujorko policija nekenčia puertorikiečių, Majamio policija – kubiečių, Hiustono policija – meksikiečių, San Diego policija – vietinių amerikiečių, o Portlando policija – eskimų. Čia mes ganėtinai nekenčiame visų, kas yra ne airiai. Arba ne policija. Visi, kas tik nori, gali tapti policija: žydai, juodaodžiai, azijiečiai, moterys, bet vos patenki čia, esi visų rasių vadinamos policijos narys, įpareigotas nekęsti visų kitų rasių.

Šie dokumentai ir nuorašai pamažu buvo surinkti per keturias savaites. Taip pat atsiprašau už pasakojimo laikų painiavą (jos sunku išvengti, kai rašai apie ką tik mirusius žmones) ir „neformalius“ dialogus. Ir, matyt, tenka atsiprašyti dėl rezultato. Atleiskit. Atleiskit. Atleiskit.

Man viskas prasidėjo kovo ketvirtosios vakarą, po to įvykiai rutuliojosi nuosekliai, diena po dienos – šitaip apie juos ir ketinu čia papasakoti.

Kovo ketvirtoji

Tą vakarą buvau viena. Mano vaikinas, Toubas, buvo išvykęs į kažkokį kompiuterių mėgėjų suvažiavimą kitame mieste. Dar nebuvau pradėjusi vakarieniauti – sėdėjau ant sofos atsivertusi Diskusijų grupei skirtą savo biografiją. Greta gulėjo peleninė. Laikrodis rodė po aštuonių penkiolika. Pamenu tą laiką, nes iš snaudulio mane ką tik buvo pažadinęs naktinis traukinys, kuris pravažiavo anksti – kaip ir kiekvieną sekmadienį.

Šis traukinys sudrebina grindis, kuriomis vaikštau. Ir sumažina buto nuomos kainą.

Suskambo telefonas. Tai buvo Džonis, tai yra detektyvas seržantas Džonas Makatičas. Mano kolega iš Žmogžudysčių poskyrio, dabar jis jau brigados viršininkas. Šaunus vaikinas, velnio neštas ir pamestas detektyvas.

„Mika? – paklausė jis. – Skambinu, nes turiu didelį prašymą."

„Nagi, klok", – pasakiau aš.

„Nemalonus prašymas, Mika. Noriu, kad perduotum žinią už mane."

Žinia mes vadinom pranešimą apie mirtį. Kitaip tariant, jis norėjo, kad nueičiau pas kažką ir praneščiau apie artimo žmogaus mirtį. Tas žmogus, kurį jie mylėjo, mirė: tai buvo aišku. Iš jo balso. Ir mirė staiga. Prievartine mirtimi. Svarsčiau. Galėjau pasakyti: „Nebedarau to" (nors Turto konfiskavimo poskyry vargu ar galima išvengti lavonų). Ir tada tarp mūsų galėjo įvykti vienas tų idiotiškų televizinių pokalbių: „turi mane išgelbėti" arba „Mika, maldauju tavęs", sakytų jis, „pamiršk tai", „jokiu būdu", „nesvajok, bičiuli", atsikalbinėčiau aš, kol mums šitai mirtinai įgristų ir galiausiai sutikčiau. Taigi kam sakyti „ne", jei turi pasakyti „taip"? Tegu viskas eina savo vaga. Ir paprasčiausiai pakartojau: nagi, sakyk.

„Pulkininko Tomo duktė nusižudė šįvakar."

„Dženifer?" – Man tiesiog išsprūdo. Ir aš pasakiau: „Tu nori mane išdurti."

„Norėčiau tau įdurti, Mika. Tikrai. Tai tiesa, ką girdi."

„Kaip?"

„Dvidešimt antras kalibras, į burną."

Laukiau.

„Mika, noriu, kad nueitum ir pasakytum tai pulkininkui Tomui. Ir Miriam. Dabar."

Prisidegiau antrą cigaretę. Aš nebegeriu, bet dūmiju kaip garvežys.

„Pažinojau Dženifer Rokvel nuo tada, kai jai buvo aštuoneri", tariau.

„Taip, Mika. Matai? Jei ne tu, tai kas?"

„Gerai. Bet turėsi mane pamėtėti į įvykio vietą."

Vonios kambary pasidažiau. Lyg kas nors, užsiėmęs namų ruoša. Šluostantis dulkes. Niekingai sučiaupusi lūpas. Galbūt kadaise ir buvau šis tas, bet dabar esu tik dar viena didelė sena šviesiaplaukė bobšė. Pati nepastebėjau, kaip susirinkau užrašų knygelę, žibintuvėlį, gumines pirštines ir trisdešimt aštunto kalibro ilganosį.

Dirbdamas policijoje greitai susiduri su tuo, ką mes vadiname „taip, aišku" tipo žmogžudystėm. Įeini pro duris, pamatai kūną, apsižvalgai po kambarį ir sakai „taip, aišku". Tai tikrai nebuvo „taip, aišku" tipo žmogžudystė. Pažinojau Dženifer Rokvel nuo tada, kai jai buvo aštuoneri. Ji buvo mano numylėtinė. Bet ji buvo ir visų kitų numylėtinė. Mačiau, kaip ji auga ir virsta kažin kokio trikdančio tobulumo įsikūnijimu. Žavi, nuostabi. Taip, galvoju aš: žavi, kad gyvybės nepagailėtum. Nuostabi, kad kristum bežadis. Visai ne bauginanti – arba bauginanti tiek, kiek baugina žavios ir nuostabios, kad ir kokios prieinamos jos atrodytų. Jai nieko netrūko, jai netrūko nieko, po to ji gavo dar daugiau. Jos tėvas – policininkas. Gerokai už ją vyresni broliai – taip pat policininkai, abu dirba Čikagos policijos valdyboje, šeštajame poskyryje. Dženifer nebuvo policininkė. Ji buvo astrofizikė, čia, Mount Ly rajone. Vaikinai? Ji

nupurtė juos nuo savęs ir azartiškai pasinėrė į savo darbą universitete. Tačiau pastaruosius – Dieve, net nežinau – turbūt septynerius ar aštuonerius metus ji buvo susimetus į porą su kitu proto bokštu ir svajonių burlaiviu – Treideriu, profesoriumi Treideriu Folkneriu. Tai tikrai nebuvo „taip, aišku“ tipo savižudybė. Tai buvo „ne, neaišku“ tipo savižudybė.

Atvažiavę nežymėta mašina, mes su Džonu Maku sustojom. Vitmeno aveniu. Atskiri ir pusiau atskiri namai plačioje, medžiais apsodintoje gatvėje: akademiniai bendrabučiai Dvidešimt septintojo rajono pakrašty. Išlipau iš mašinos su savo aptemptom kelnėm ir žemakulniais bateliais.

Radijo ryšiu aprūpintos mašinos ir patruliuojantys policininkai jau buvo ten, ir įvairiausių sričių specialistai, ir anatomai patologai. Ir Tonis Silvera su Oltanu O'Bojum sukinėjos viduje. Ir keletas kaimynų. Bet į juos paprastai žiūrima taip, lyg jų nebūtų. Tos uniformuotos figūros gestikuliavo po vestibiulio šviesom. Ir aš supratau, kad jie nedelsdami pasiskirstė vaidmenim pagal pirmenybę. Tai man priminė Pietų rajoną, kai paspausdavau savo radijo stotelės mygtuką ir pasakydavau, kad gatavas policininkas. *Gatavas* kai kuriais atvejais reikšdavo, kad užsiraukė amžiams – ant skersgatvio kampo po gaudynių ar ant kokio nors sandėlio grindų, arba svirduliuoja vienišas tuščioj narkotikų prekeivių susitikimo vietoj, užsidengęs rankom akis. Kai kas nors artimai susijęs su žmogžudysčių policija ima dirbti viršvalandžius už ją, pradedamos taikyti specialios taisyklės. Tai rasinis atvejis. Kiekvienąkart tai tartum paskutinio mūsiškio užpuolimas.

Atkišusi policininko ženklelį prasispraudžiau pro nutįsusį ties laukujomis durimis uniformų tunelį. Namų šeimininkė bus man geriausia liudytoja arba tas, kas paskutinis matė Dženifer gyvą.

Man į nugarą švietė riebi, saulės šviesą atspindinti mėnulio pilnatis. Ne vien Italijos policija jaučia sentimentus pilnačiai. Darbo krūvis tada visiems padidėja nuo dvidešimt penkių iki trisdešimt penkių procentų. Jei mėnulio pilnatis pasitaiko penktadienio naktį, tau teks ką nors porą valandų guosti medicinos punkte, o prie traumatologijos skyriaus drieksis ilgos eilės.

Prie Dženifer buto durų mane pasitiko Silvera. Silvera. Mudu kartu tyrėme ne vieną bylą. Mudu esame taip stovėję ne vienuos sukrėtimą patyrusiuos namuos. Nors ne visai taip.

„Dieve, Mika."

„Kur ji?"

„Miegamajame."

„Tu baigei? Palauk, nieko nesakyk. Einu vidun."

Miegamasis jungėsi su svetaine. Žinojau, kur eiti. Esu buvus šiame bute anksčiau, gal kokį tuziną kartų per maždaug šešerius metus – ką nors užveždavau pulkininkui Tomui, užsukdavau pavėžėti Dženifer į šokius, kokteilių vakarėlį ar oficialų priėmimą Departamente. Veždavau ją, o sykį ar du pavežiau ir Treiderį. Tai buvo lyg ir kokia oficiali draugystė, bet mes smagiai paplepėdavom mašinoje. Ir kai, perėjusi svetainę, spustelėjau miegamojo durų rankeną, mano atminty šmystelėjo prieš porą vasarų įvykęs vakarėlis, kurį kėlė Ouvermarsas, gavęs naują vietą, – tada mūsų su Dženifer žvilgsniai susitiko, ji šypsodamasi kėlė prie lūpų vyno taurę, kurią sukinėjo tarp pirštų visą vakarą (visi kiti, išskyrus, žinoma, mane, buvo visiškai nusilakę). Pamaniau tąsyk, kad prieš mane – išties talentingai gebantis džiaugtis gyvenimu žmogus. Jai buvo tiek daug duota: man būtų reikėję kokios megatonos škotiškojo, kad švytėčiau kaip ji, o jos veidas spindėte spindėjo nuo pusės taurės balto vyno.

Įžengiau vidun ir uždariau duris.

Tai šitaip viskas ir daroma. Sakytum, ratu, ratu – ir pamažu įeini į įvykio vietą. Pirmiausia periferija. Kūnas – paskiausiai. Noriu pasakyti, kad žinojau, kur ji. Mano radaras krypo lovos link, bet ji buvo tai padariusi ant kėdės. Kampe, man iš dešinės. Kairėje – pusiau užtrauktos užuolaidos, mėnesiena, tvarkingas tualetinis staliukas, ištaršytos paklodės ir vos juntamas geidulio kvapas. Prie jos pėdų – senas, dėmėtas pagalvės užvalkalas ir plastmasinis valiklio buteliukas.

Jau sakiau, kad esu pripratusi prie numirėlių. Bet į veidą man plūstelėjo karštas kraujas, kai pamačiau Dženifer Rokvel, sustingusią, nuogą ant kėdės, praverta burna, dar vis drėgnomis akimis, su vaikiškos nuostabos išraiška lūpose. Nuostaba – švelni, nedidelė, tartum ji būtų radusi tai, ką seniai pametė ir jau nebesitikėjo rasti. Nors – ne visai nuoga. Dieve, ji padarė tai lyg turbaną užsivyniojusi ant galvos rankšluostį; taip moterys džiovinasi plaukus. Bet dabar, žinoma, rankšluostis buvo kiaurai permirkęs, virtęs sustingusia raudona mase. Atrodė, jis sveria daugiau nei bet kuri gyva moteris įstengtų pakelti.

Ne, aš jos neliečiau. Tik užsirašiau keletą pastabų ir su profesiniu kruopštumu nusibraižiau kampuotų linijų eskizą – tartum vėl būčiau ėmusi dirbti pagal budėjimo grafiką. Dvidešimt antro kalibro pistoletas buvo ant grindų, apverstas aukštyn kojom, beveik nuvirtęs ant šono, atremtas į kėdės koją. Prieš išeidama iš kambario pirštinėta ranka kokiai sekundei išjungiau šviesą – vis dar drėgnos jos akys švietė mėnesienoje. Į įvykio vietą žiūri lyg į pieštinius galvosūkius laikraštyje. Atrask skirtumus. Kažkas čia buvo negerai. Dženifer kūnas buvo gražus – apie tokį nedrįstum nė svajoti, bet kažkas jam buvo negerai. Jis buvo miręs.

Įėjo Silvera ir įkišo į maišelį pistoletą. Dabar atėjo kriminalinių laboratorijų specialistų eilė, jie ims Dženifer pirštų atspaudus, matuos atstumus ir fotografuos, fotografuos. Paskui ateis eilė užkloti ją ir paskelbti jos mirties faktą.

Prisiekusieji vis dar nėra apsisprendę dėl moterų policijos. Ar jos pajėgs tai ištverti? O kaip ilgai tvers? Kita vertus, gal tai mano problema: galbūt esu tik viena iš netikšų. Tarkime, Niujorko policijos departamente dabar dirba penkiolika procentų moterų. Ir apskritai visoje šalyje moterys detektyvės šauniai atlieka savo darbą, darbą, už kurį skiriami apdovanojimai. Bet aš manau, kad, matyt, jos – tikrai tikrai nepaprastos moterys. Daugelį kartų, kai dirbau Žmogžudysčių poskyry, sakiau sau: „Bėk tolyn nuo čia, mergaite. Juk niekas tavęs nelaiko. Tiesiog išeik." Žmogžudystės – vyrų darbas. Vyrai jas įvykdo, vyrai po to su jomis ir terliojasi, vyrai tiria jas, vyrai už jas ir teisia. Nes vyrams patinka prievarta. Moterys čia nevaidina jokio svarbesnio vaidmens, išskyrus tuos atvejus, žinoma, kai tampa aukomis, netenka artimųjų arba būna liudytojos. Prieš dešimt ar dvylika metų, kai baigiantis Reigano kadencijai vyko ginklavimosi varžybos, visi galvojo apie atominį ginklą, ir man atrodė, kad artėja paskutinė žmogžudystė šioj žemėj ir vieną dieną man paskambins dispečeris ir praneš apie penkis milijardus žuvusiųjų: „Visi žuvo, išskyrus tave ir mane." Būdami aiškios sąmonės, dienos vidury vyrai sėdėdavo už stalų ir kurdavo visokiausius planus, kaip nužudyti *visus*. O aš vis klausdavau: „Kurgi moterys?" Kurgi buvo moterys? Atsakysiu jums: jos buvo liudytojos. Tie pakriki viščiukų būriai su palapinėm prie karinių bazių Anglijoj savo buvimu ir žvilgsniais vesdavo iš proto kareivius – moterys buvo liudy-

tojos. Suprantama, atominiai planai, atominiai mechanizmai kilo vien iš vyrų. Žmogžudystės – vyrų dalykas.

Bet vieną dalyką, kalbant apie žmogžudysčių tyrimą, moterys daro kokį tūkstantį kartų geriau už vyrus. Tas dalykas – žinios perdavimas. Moterys tai moka, jos sugeba pranešti naujienas. Vyrai viską sugadina, nes visada kontroliuoja savo emocijas. Kiekvieną kartą jie turi *vaidinti* pranešimą apie mirtį, taigi kalba kaip pamokslautojai ar miesto šaukliai, arba sustirę ir apdują vapa lyg skaitytų kokį prekių sąrašą ar vardytų varžybų rezultatus. Tada staiga susigriebia, ką darą ir, gali sakyti, juos jau ištiko nesėkmė. Mačiau, kaip policijos patruliai pratrūksta juoku tiesiog priešais kokį vargšą nediduką vėplių, kurio žmona ką tik papuolė po sunkvežimio ratais. Tokiomis akimirkomis vyrai suvokia, kad yra apsimetėliai, ir tada bet ko gali tikėtis. Tuo tarpu moterys iš karto pajunta tikrąją dalyko svarbą: ką gi, jų laukia sunki, bet juk ne kokia antgamtinė užduotis. Kartais, žinoma, ir *jie* ima kvatotis, turiu omeny, tuos, kaip manoma, ištiktus netekties. Tu tik imiesi tos „mano liūdna pareiga" rutinos, o jie jau žadina kaimynus trečią valandą ryto ir kviečia į puotą.

Na, bet šįvakar viskas bus kitaip.

Rokvelai gyvena šiaurės vakarų priemiestyje, netoli Blektorno. Kelionė truko dvidešimt minučių. Liepiau Džonui Makatičui likti mašinoje, o pati apėjau namą, taip paprastai darau, kai turiu ką nors aplankyti. Ėjau palei namą ir stabtelėjau. Užmyniau rūkstančią nuorūką. Įkvėpiau oro. Ir pamačiau juos pro švino spalvos langus, pro vazonus su augalais ant virtuvės palangės, Miriam ir pulkininką Tomą; jie šoko. Šoko tvistą, iš lėto, nelenkdami kaip reikiant kelių, čirškant patvirkusiam saksofonui – tartum vakarienei keptuvėje. Jiedu

susidaužė taurėm. Raudonas vynas. Aukštai danguje virpėjo apvalus mėnuo, ir debesys, pro kuriuos jis lėkė, tartum priklausė daugiau jam nei mums. Taip, nepamirštamai graži naktis. Ir tas grožis buvo šios istorijos dalis. Sakytum, specialiai man sukurta scena, tarsi virtuvės lango įrėmintas paveikslas: keturiasdešimt metų trunkanti santuoka, kur dar vis dulkinamasi. Tokią gražią naktį viskas švietė it dieną.

Kai ateini su tokia žinia, kokią turėjau dabar pranešti, randasi papildomų fizinių galių. Kūnas susitelkia. Kūnas pasijunta svarbus. Jis turi galios, nes atneša galingą tiesą. Sakykit ką norit apie tokią žinią, bet tai – tiesa. Tai – tiesa. Toks tas atvejis.

Pabeldžiau į pusiau stiklines galines duris.

Pasirodė pulkininkas Tomas: džiaugiasi mane matydamas. Nė menkiausio nepasitenkinimo, o juk turbūt sugadinau visą jo vakaro žavesį. Bet tą akimirką, kai jis atidarė duris, pajutau, kaip ištižo mano veidas. Žinojau, ką jis pamanė. Jis pamanė, kad vėl grįžau prie to paties. Tai yra ėmiau gerti, ir taip toliau.

„Mika, Dieve, ar gerai jautiesi?“

Aš pasakiau: „Pulkininke Tomai? Miriam?“ Bet Miriam jau nyko iš mano regėjimo lauko. Nyko kelių metrų per sekundę greičiu. „Jūs netekote dukters šiandien. Jūs netekote Dženifer.“

Jis šypsojosi taip, lyg norėtų nekreipti į tai dėmesio. Jo šypsena ėmė darytis maldaujama. Vienais metais buvo Deividas, kitais – Jehošua. O dabar, po dešimties su puse metų, Dženifer.

„Taip, jos nebėra, – pasakiau. – Ji išėjo pati.“

„Tai nesąmonė.“

„Pulkininke Tomai, žinote, kad myliu jus ir niekada jums

nemeluočiau. Bet atrodo, pone, kad jūsų mergaitė baigė savo gyvenimą pati. Taip, jos nebėra. Nebėra."

Jiedu pasiėmė apsiaustus, ir mes nuvažiavome į miestą. Miriam liko mašinoje su Džoniu. Pulkininkas Tomas, palinkęs prie šaldytuvo durų anatomikume tarp Bateri ir Džefersono gatvių, identifikavo asmens tapatybę.

Netrukus Oltanas O'Bojus važiuos į rytus, į akademinį miestelį. Skubės pranešti naujieną Treideriui Folkneriui.

Kovo penktoji

Pabudau šį rytą, ir Dženifer stovėjo kojūgalyje. Ji laukė, kol atmerksiu akis. Aš atsimerkiau, ir ji pranyko.

Mirusiojo šmėkla turi pasidalyti į daugelį šmėklų – pradžioje. Ji apsikrovusi darbu – pradžioje. Nes reikia daugybę miegamųjų aplankyti, pastovėti prie daugelio miegančiųjų.

Kai kurių miegančiųjų – galbūt vos dvejeto ar trejeto – mirusieji niekada nepaliks.

Kovo šeštoji

Antradieniais dirbu vidurnaktį. Todėl antradienio popietę paprastai praleidžiu Lydbeterio pastate. Pasidabinusi rusvai žalsvos spalvos švarku ir kelnėm, sėdžiu savo įstaigoje aštuoniolika aukštų virš tos vietos, kur Vilmoto gatvė nutrūksta atsirėmusi į Greindžo pastatą. Čia puse etato dirbu apsaugos konsultante, o kai nuo mano PVD datos pagaliau praeis privalomi dvidešimt penkeri metai, dirbsiu pusę darbo laiko ar dar mažiau. Ta data – Pareigų vykdymo pradžia – yra 1974 metų rugsėjo septintoji. Pensija jau taikosi į mane, uostinėja, ar jau esu sunokusi.

Paskambino iš priimamojo ir pasakė, kad turiu svečią: pulkininką Rokvelą. Atvirai kalbant, aš nustebau, kad jis atsigavo ir atėjo čia. Kiek žinojau, pas jį iš Čikagos atvažiavo berniukai, ir jo telefonas buvo išjungtas. Rokvelai nutarė nepasiduoti.

Aš padėjau į šalį ataskaitą, kurią nagrinėjau, ir nutaisiau tinkamą veido išraišką. Taip pat skambtelėjau Lindai ir paprašiau, kad ji pulkininką pasitiktų prie lifto ir atvestų tiesiai pas mane.

Jis įėjo.

„Sveiki, pulkininke Tomai."

Žengiau žingsnį į priekį, bet jis tarsi nematė apkabinimui ištiestų mano rankų ir laikė panarinęs galvą, kai padėjau jam išsinerti iš apsiausto. Nepakėlė akių ir atsisėdęs į odinį krėslą. Grįžau į savo vietą už stalo ir paklausiau:

„Kaipgi jums sekasi, pulkininke Tomai? Mielasis."

Jis gūžtelėjo pečiais. Lėtai iškvėpė orą. Pakėlė akis. Ir aš pamačiau tai, ką nedažnai išvysi sielvartaujančiųjų akyse. Paniką. Primityvią paniką, žemo intelektinio koeficiento paniką – ji priverčia pamąstyti apie pasakymo *„pametęs galvą"* reikšmę. Ir *mane* apėmė panika. Galvojau: jį ištiko košmaras, o dabar – ir mane. Ką aš darysiu, jei jis pradės rėkti? Imsiu rėkti? Gal visiems pradėti rėkti?

„Kaip laikosi Miriam?"

„Ji labai rami", – atsakė jis po kurio laiko.

Aš laukiau. „Neskubėkite, pulkininke", – pasakiau. Pamaniau, kad būtų neblogai kokiu mažmožiu jį nuraminti, tarkime, truputį pameilikauti jam. – „Kalbėkit tiek, kiek norit arba kiek norit tylėkit."

Didžiąją mano tarnybos Žmogžudysčių poskyry laiko dalį Tomas Rokvelas buvo padalinio vadovas. Po to jis įlipo į as-

meninį liftą–ekspresą ir paspaudė mygtuką su užrašu „Pastogė“. Jis tapo leitenantu, pamainos viršininku, paskui – kapitonu, Nusikaltimų asmeniui poskyrio vadovu, vėliau – visu pulkininku, KTD vadu. Ir visa tai per dešimt metų. Dabar jis stambi žuvis, jis ne policija, jis – politikas, užsiiminėjantis statistika, biudžetu ir ryšiais su visuomene. Jis gali tapti Valdybos pirmininku. Dieve, jis gali tapti net meru. „Visa tai tik akių dūmimas ir užpakalio bučiavimas, – kartą man pasakė. – Žinai, kas esu? Aš ne policininkas, aš komunikacijos staklės.“ Bet dabar pulkininkas Tomas, komunikacijos staklės, tiesiog sėdėjo čia. Labai tyliai.

„Mika. Kažkas čia atsitiko.“

Aš vis laukiau.

„Kažkas ne taip.“

„Ir aš tą jaučiu“, – tariau.

Diplomatiškas atsakymas, bet jo akys pakilo aukščiau.

„Kokios tavo išvados, Mika? Ne kaip draugės. Kaip policijos.“

„Kaip policijos? Kaip policija turiu pasakyti, kad tai panašu į savižudybę, pulkininke Tomai. Bet tai galėjo būti ir nelaimingas atsitikimas. Ten buvo skuduras ir valiklio buteliukas. Galima pamanyti, kad ji tiesiog valė ginklą ir...“

Jis krūptelėjo. Ir aš, žinoma, supratau. Taip. Ką gi ji darė įsikišus dvidešimt antro kalibro pistoletą į burną? Gal ragavo jį? Ragavo mirtį. Ir tada...

„Tai Treideris, – tarė pulkininkas. – Tai turi būti Treideris.“

Na, kad šitai išsiaiškintum, reikia laiko. Gerai. Taip, reikia pripažinti, kartais akivaizdi savižudybė po apžiūros pasirodo esanti žmogžudystė. Bet ta apžiūra trunka maždaug dvi sekundes. Šeštadienio vakaras Destryje ar Oksvilyje, dešim-

ta valanda. Koks nors sutrauka ką tik pistoletu pylė į savo vištytę ir ištaškė ją į gabalus. Bet po kelių tvinksnių jo smegenyse išsilukštena puiki schema: jis pasistengs, kad visiems atrodytų, jog *ji* tai pati padarė. Taigi jis nušluosto ginklą ir pasodina ją į lovą ar kur nors kitur. Jis gali net imtis iniciatyvos ir brūkštelėti atsisveikinimo laiškelį savo paties garbia ranka. Buvom pasikabinę vieną tokį ant mūsų padalinio skelbimų lentos. Ten buvo parašyta: „Visogero žeurus pasauli". „Taip, Marvi, tai šlykščiai liūdnas reikalas", – sakai, kai nuvyksti ten po Marvio skambučio. „Kas atsitiko?" Ir Marvis sako: „Jai buvo depresija." Marvis diskretiškai pasišalina iš kambario. Jis atliko tai, kas jam priklausė. Ką gi dar gali padaryti žmogus? Dabar mūsų eilė. Žvilgteli į lavoną: žaizdos krašteliai neapsvilę, nematyti gilzės, kraujas – ne ant tos pagalvės. Ir ne ant tos sienos. Nueini paskui Marvį į virtuvę, jis stovi ten su celofaniniu maišeliu vienoje rankoje ir pakaitintu šaukštu kitoje. „Žmogžudystė. Heroinas. Gražu, Marvi. Ruoškis. Važiuosi su mumis. Nes esi sušiktas žudikas. Degradavęs gaidys. Štai kaip." Žmogžudystė atėjo į puotą su savižudybės kauke. To ir galima buvo tikėtis iš besmegenio tipelio Septyniasdešimt septintajame rajone. Bet iš Treiderio Folknerio, mokslo filosofijos profesoriaus? „Prašom." Tiesiog nebūna šaunių žmogžudysčių. Visa tai nesąmonė. Tai taip... patetiška. Profesorius tai padarė. O, tikrai. Žmogžudystė yra kvailas daiktas, paskui – pasirodo dar kvailesnis. Tik du dalykai čia gali šiek tiek padėti: sėkmė ir įgūdžiai. Jei susidūrei su ganėtinai jaunais ir sveikais žmonėm, jei nusikaltimo būdas žiaurus, tada visa žmogžudystės–savižudybės paslaptis yra TV šou, nesąmonė, muilo burbulas. Nedarykit klaidų, mes jas iškart pastebėsim, nes *norime*, kad savižudy-

bės būtų žmogžudystėm. Mes be galo be krašto pastarosioms *teiksime pirmenybę*. Įvykdyta žmogžudystė reiškia pinigus už viršvalandžius, didesnę išaiškinamumo statistiką ir pasižymėjimo balus padalinio susirinkimų kambary. O iš savižudybės niekam jokios prakeiktos naudos.

Tai ne aš, pamaniau. Tai ne aš sėdžiu čia. Manęs čia nėra.

„Treideris?“

„Treideris. Jis buvo ten, Mika. Jis paskutinis, kuris ją matė. Nesakau, kad jis... Bet tai – Treideris. Ją užvaldė Treideris, tai Treideris.“

„Kodėl?“

„*O kas dar*?“

Atsilošiau stengdamasi atsiriboti nuo viso to. Bet jis vėl ėmė kalbėti, tęsė atsidūrusio ties riba žmogaus balsu:

„Prieštarauk, jei klystu. Ar esi sutikusi laimingesnį žmogų už Dženifer? Ar esi kada nors girdėjusi apie laimingesnį už ją? Stabilesnį? Ji buvo... ji buvo *džiaugsminga*.“

„Ne, jūs neklystate, pulkininke Tomai. Bet tą akimirką tikrai virsti kažkuo kitu. Mes abu žinome, kad skausmo visada pakanka.“

„Nebuvo jokio...“

Čia jo balsas tarytum žagtelėjo iš išgąsčio. Ir aš pamaniau, kad jis turbūt įsivaizdavo paskutines jos gyvenimo akimirkas. Jis kelis kartus nugurkė seiles ir kalbėjo toliau:

„Skausmas. Kodėl ji buvo nuoga, Mika? Dženifer, – mis kuklumas. Kuri niekada net bikinio neturėjo. Su *tokia* figūra.“

„Atleiskite, pone, ar byla tiriama? Ar jos ėmėsi Silvera? Ką?“

„Pažymėjau ją kaip ypatingą, Mika. Ji nebaigta. Todėl noriu tavęs kai ko paprašyti.“

Televizija ir panašūs dalykai padarė baisią įtaką nusikal-

tėliams. Ji suteikė jiems stilių. Televizija pražudė Amerikos teismus. Ir Amerikos teisėjus. Bet ji pasmardino ir mums, policijai. Jokia kita profesija nebuvo taip masiškai paversta fikcija. Žinojau krūvą paruoštų skambių žodžių. Tarkime: „Mečiau tai dar prieš jums ateinant. Dabar esu dukart tai metusi". Bet priešais mane sėdėjo pulkininkas Tomas. Todėl pasakiau gryną tiesą.

„Jūs išgelbėjot man gyvybę. Viską dėl jūsų padarysiu. Žinote tai."

Jis pasilenkė ir pakėlė savo portfelį. Iš jo išėmė aplanką. Dženifer Rokvel. H97143. Ištiesė jį man tardamas: „Atrask man tai, su kuo galėčiau susitaikyti. Nes negaliu taikytis su šituo."

Dabar jis leido man į jį pažiūrėti. Panika buvo dingusi iš jo akių. O tai, kas liko, na, mačiau šitai tūkstantį kartų. Oda matinė, nė krislo šviesos. Žvilgsnis neprasimuša į pasaulį. Negali prasiskverbti. Sėdinti kitame stalo gale aš buvau už jo akiračio.

„Mažumą suknistas reikalas, ar ne, pulkininke Tomai?"

„Taip, truputį suknistas. Bet todėl mes jo ir imamės."

Atsilošiau ir svarstydama pasakiau:

„Vis mėginu tai permąstyti. Tu sėdi ir lyg dykinėji su juo, su ginklu. Valai jį. Žaidi su juo. Tada – staiga kaprizas. Vaikiška mintis. – Būtent taip mąstantis vaikas ir pažįsta ką nors: įsideda tai burnon. – Įsidedi jį burnon. Tu..."

„Tai nebuvo nelaimingas atsitikimas, Mika, – pasakė jis atsistodamas. – Tam prieštarauja įrodymai. Lauk siuntinio rytoj tokiu laiku."

Jis linktelėjo man. Jo linktelėjimas tartum sakė, kad šis siuntinys nušvies man protą.

„Kas tai, pulkininke Tomai?“

„Kai kas tavo vaizdo grotuvui.“

Ir man dingtelėjo: O, Dieve. Nesakyk man. Jauni meilužiai savo susikurtame kalėjime. Tiesiog regėjau tai. Jauni meilužiai su savo specialiom bausmės priemonėm: Treideris, apsirengęs kariška uniforma, ir Dženifer, pririšta prie suolo, ant kūno – tik plunksnos ir derva.

Bet pulkininkas Tomas greitai mane nuramdė.

„Tai – autopsija“, – tarė jis.

Kovo septintoji

Ką gi daryti su anoniminių alkoholikų klubu, golfu, diskusijų grupe pirmadieniais, vakarinėmis paskaitomis ketvirtadieniais universitete (kartu su nesuskaičiuojamais ir nesibaigiančiais neakivaizdiniais kursais), be to, naktine pamaina antradieniais ir šeštadieniais, kai noriu prasiblaškyti su savo chebra Keturiasdešimt ketvirtajame rajone, ką gi su visu tuo daryti? Mano vaikinas sako, kad aš neturiu laiko vaikinui ir turbūt mano vaikinas teisus. Bet aš juk turiu vaikiną: Toubą. Jis mielas vyrukas, aš vertinu jį ir man jo reikia. Vieną dalyką apie jį tikrai galima pasakyti – jis žino, kaip priversti moterį pasijusti trapia. Toubas yra absoliutus milžinas. Visas kambarys jo pilnas. Kai pareina vėlai vakare, tai blogiau už naktinį traukinį: kiekviena pastato sija pabunda ir ima dejuoti. Man meilė – sunkus dalykas. Meilė mane ištinka sunkiai. Supratau tai būdama su Denisu. Komplikuotu būdu. Denisas irgi tai suprato. Viskas labai paprasta: meilė destabilizuoja mane, o aš negaliu leistis destabilizuojama. Taigi Toubas grąžina mane tiesiai ant žemės. Jo strategija, įtariu, yra slankinėti ir užvaldyti mane. Ir

tai veikia. Bet taip lėtai, kad nemanau, jog spėsiu gyva pamatyti, ar jam pavyko.

Toubas, aišku, ne bažnyčios choro berniukas, jis detektyvės Mikos Hulihan sugyventinis. Bet kai pasakiau jam, ką rodys televizorius šį vakarą, jis išlėkė pas Fretniką išgerti poros bokalų šalto alaus. Mes turime ką gerti namie, kažkodėl noriu žinoti, kad tai – čia, nors man ir gresia mirtis, jei šitai paliesčiau. Paruošiau jam ankstyvą vakarienę. Maždaug septintą jis baigė abejingai žiaumoti kiaulienos muštinį ir nėrė pro duris.

Dabar pat noriu šį tą papasakoti apie save ir pulkininką Tomą. Vieną rytą, jau visai krypstant į pabaigą mano karjerai Žmogžudysčių poskyryje, atėjau į komandų instruktažą pavėlavusi, girta, oranžinio smėlio spalvos veidu, apsipylusi šlaunį skrandžio turiniu – lyg būčiau lėktuve nepataikiusi į specialų maišelį. Pulkininkas Tomas nusitempė mane į savo kabinetą ir pasakė: „Mika, gali žudyti save, jei nori. Bet nesitikėk, kad žiūrėsiu, kaip tai darai." Jis paėmė mane už parankės ir nuvedė į antrą valdybos garažo aukštą. Nuvežė į Bendrosios teisės kliniką. Priėmimo kambary daktaras nužvelgė mane ir pirmiausiai pasakė: „Jūs gyvenate viena, ar ne?" Ir aš pasakiau: „Ne. Ne, aš negyvenu viena." Aš gyvenu su Denisu. Kai jie išvalė mano organizmą, atsidūriau pas Rokvelus – tada jie gyveno netoli Vaitfildo. Savaitę gulėjau nedideliame pirmojo aukšto miegamajame. Tolimas automobilių ūžesys skambėjo it muzika, ir žmonės, kurie nebuvo žmonės – ir tie, kurie jais buvo, – prieidavo prie manęs ir stovėdavo kojūgaly. Dėdė Tomas, Miriam, šeimos gydytojas. Paskui – kiti. Ir Dženifer Rokvel, kuriai tada buvo devyniolika metų, ateidavo ir skaitydavo man ką nors vakarais. Gulėjau stengdamasi klausytis jos

švaraus jauno balso, svarstydama, ar Dženifer – realus asmuo, ar dar viena šmėkla, kurios retsykiais sustodavo prie manęs, šaltos, nepriklausomos, be jokių priekaištų, randuotais, pamėlusiais veidais.

Niekada nejutau, kad ji mane smerktų. Tada ji turėjo savų rūpesčių. Be to, ji buvo policijos duktė. Dženifer nieko neteisė.

* * *

Pirmiausia peržiūrėsiu aplanką, kur galima rasti visokiausio nuobodaus mėšlo, tarkim, nežymėtos mašinos, kuria mes su Džonu Maku važiavom tą kovo ketvirtosios vakarą, spidometro parodymus. Bet man reikalinga visa išvadų išmintis. Noriu mintyse susidėlioti nuoseklią įvykių grandinę.

19:30. Treideris Folkneris mato ją paskutinis. Treideris yra pareiškęs, kad paliko ją būtent tokiu metu – kaip ir visada sekmadienio vakarais. Akivaizdi Dženifer nuotaika čia apibūdinta kaip „džiugi" ir „normali".

19:40. Seną moterį, snaudžiančią prie televizoriaus mansardoje, pažadina šūvis. Ji paskambina policijai.

19:55. Pasirodo patruliuojantis policininkas. Senoji moteriškė, ponia Rolf, turi atsarginius raktus nuo Dženifer buto. Policininkas gali įeiti vidun ir randa kūną.

20:05. Tonis Silvera pakelia ragelį padalinio būstinėje. Dispečeris pasako aukos vardą.

20:15. Mane pasikviečia detektyvas seržantas Džonas Makatičas.

20:55. Paskelbiamas Dženifer Rokvel mirties faktas.

O po dvylikos valandų prasideda skrodimas.

TACEANT COLLOQUIA, skelbia užrašas ant sienos. EFFUGIAT RISUS. HIC LOCUS EST UBI MORS GAUDET SUCCURRERE VITAE.

Tegu nutyla kalbos. Tepasitraukia juokas. Tai vieta, kur mirtis džiaugiasi padėdama gyviesiems.

Mirkite įtartina mirtimi, mirkite žiauria mirtimi, mirkite neįprasta mirtimi – tiesą sakant, mirkite bet kur, tik ne intensyviosios slaugos ligoninėje ar senelių prieglaudoje – ir jūsų laukia skrodimas. Mirkite netikėtai, ir jūsų laukia skrodimas. Jei mirsite *šiame* Amerikos mieste, specialiosios tarnybos darbuotojai nuveš jus į anatomikumą Bateri ir Džefersono gatvių sankryžoje. Kai ateis jūsų eilė, būsite išridentas ant vežimėlio iš didžiulio šaldytuvo, pasvertas ir užverstas ant cinko stalo po kabančia virš jūsų filmavimo kamera. Ten būdavo mikrofonas ir jums tekdavo fotografuotis. Dabar ten kamera. Dabar tai televizija. Šiame etape bus apžiūrėti jūsų drabužiai, nuvilkti, sudėti į maišą ir nusiųsti Įkalčių tarnybai. Bet Dženifer – be drabužių, tik su kortele ant kojos piršto.

Ir tai prasideda.

Galbūt reikėtų paminėti, kad pats šis procesas man beveik nieko nereiškia. Kai dirbau su žmogžudystėm, skrodimų patalpa buvo mano kasdieninės rutinos dalis. Ir aš ten vis dar apsilankau su darbo reikalais bent kartą per savaitę. Turto konfiskavimo poskyris, kuris yra Organizuotų nusikaltimų skyriaus padalinys, dirba gerokai atsakingesnį darbą nei atrodo. Pagrindinis dalykas, kurį darome, – skurdiname nusikaltėlius. Vienas koks konspiracinis šnibžtelėjimas iš nusikalstamo klano, ir stambios žuvys netenka savo prabangių plaukmenų. Taigi mums tenka susidurti su lavonais. Lavonais, kurių beveik visada randame oro uosto nuomojamų mašinų bagažinėse. Nepriekaištin-

gai sudorotais, prikimštais kulkų. Kartais anatomikume tenka išbūti visą pusdienį – dėl visų tų kulkų, kurias jie turi surankioti... Pats procesas man nedaug tereiškia. Bet Dženifer – reiškia. Tikrai manau, kad pulkininkas Tomas to nežiūrėjo ir pasitikėjo Silveros ataskaita. Kodėl aš tai žiūriu? Išneškite kūnus, ir autopsijos kambarys mažai kuo skirsis nuo restorano, kuris tuoj bus atidarytas, virtuvės. Aš žiūriu. Sėdžiu ant sofos, rūkau, rašausi pastabas ir spusčioju „Pauzės“ mygtuką. Esu liudytoja.

Ten yra Silvera, girdžiu, kaip jis trumpai instruktuoja patologą anatomą. Dženifer irgi ten, su kortele ant kojos piršto. Kūnas. Nuotraukos iš įvykio vietos, gulinčios portfely, su tom drėgnom akim ir burna, beveik gali būti pavadintos pornografinėm (meniškom ir „skoningom“, iš serijos *ecce femina*), tačiau dabar Dženifer visai neerotiška, sustingusi lyg ką tik ištraukta iš amžino įšalo žemės, ir plokščia tarp ilgų siaurų lempų ir plytelių. Ir spalvos – visai ne tos. Mirties chemija trūsia ties ja, verčia ją iš šarmo į rūgštį. „Tai – kūnas...“ Pala pala. Tai primena Polį Nou. Manau, negali to vaikino kaltinti už tai, kad jis mėgsta savo darbą, arba už tai, kad yra indonezietis, bet turiu prisipažinti, jog nuo to nedidelio pokrypio man eina šiurpas. Tai kūnas, sako jis atkartodamas sakramentą: *Hoc es corpus.*

„Tai – kūnas gerai išsivysčiusios baltaodės moters, ūgis – metras septyniasdešimt šeši, svoris – maždaug šešiasdešimt du kilogramai. Be drabužių.“

Pirmiausia išorės apžiūra. Vadovaujamas Silveros, Nou preliminariai apžiūri žaizdą. Jis pašviečia prožektoriumi į burną, kuri sustingo pusiau praverta, ir paverčia Dženifer ant šono, norėdamas pažiūrėti į kulkos išėjimo vietą. Paskui patikrina visą epidermį – ar nėra kokių nors nukrypimų nuo normos,

žymių, priešinimosi ženklų. Ypač rankas, pirštų galiukus. Nou nukerpa nagų gabalėlius ir atlieka cheminius tyrimus, ieškodamas bario, stibio bei švino nuosėdų, tikrindamas, ar ji šovė dvidešimt antro kalibro pistoletu. Pamenu, kad būtent pulkininkas Tomas davė jai tą ginklą prieš keletą metų ir išmokė juo naudotis.

Kaip visad vikrus Polis Nou paima oralinius, vaginalinius ir analinius mėginius. Jis apžiūri tarpuvietę, ieško įtrūkių, sužalojimų. Ir vėl aš prisimenu pulkininką Tomą. Nes tai vienintelis būdas pagrįsti jo teoriją. Turiu omeny, jei Treideris čia kuo nors dėtas, tai turi būti seksualinis atvejis, ar ne? Privalo būti. Bet atrodo, kad viskas ne taip? Visokių įdomių dalykų nutinka ant skrodėjo stalo. Porinė savižudybė gali pasirodyti esanti žmogžudystė–savižudybė. Žmogžudystė su išprievartavimu gali pasirodyti esanti savižudybė. Bet ar gali savižudybė virsti žmogžudyste su išprievartavimu?

Autopsija – taip pat išprievartavimas, ir štai jis prasideda. Tą akimirką, kai padaromas pirmasis pjūvis, Dženifer tampa vien kūnu, kūnu, ir tiek. Polis Nou dabar eina vidun. Viso gero. Iš profilio jis atrdo kaip mokinukas, blizganti galva – palenkta, skalpelis – tartum tušinukas. Nou daro „Y" formos pjūvį, brūkšteli nuo pečių link paširdžių, paskui žemyn per dubenį. Pakyla odos kraštai – man tai primena keliamą kilimą, kurį apgadino vanduo ar ugnis – ir Nou nučiuožia per šonkaulius su elektriniu pjūklu. Krūtinės šarvas atsidaro tartum liuko dangtis, išimamas visas organų medis (organų medis su jo keistais vaisiais), dedamas į metalinę kriauklę šone. Nou skrodžia širdį, plaučius, inkstus, kepenis, paima mėginius tyrimams. Dabar jis skuta jai galvą, artėdamas prie galvos žaizdos.

O dabar – blogiausia. Elektrinis pjūklas apsuka ratą apie

Dženifer kaukolę. Ties pakaušiu įspraudžiamas strypas, ir aš laukiu pokštelėjimo. Ir suvokiu, kad *mano* kūnas, toks paprastas ir asimetriškas, teikiantis man tiek mažai malonumų bei pasididžiavimo, toks neprižiūrimas, toks besyvis, staiga išsitiesia, atsigauna: jis nori dėmesio. Jis nori atsikratyti viso to. Kaukolės pokštelėjimas – garsus lyg šūvis. Arba baisus kostelėjimas. Nou rodo į kažką, Silvera palinksta priekin, paskui abu vyrai nustebę atsitiesia.

Žiūriu ir galvoju: pulkininke Tomai, aš girdžiu tave. Bet nesu tikra, kiek tai turi reikšmės.

Pasirodo, Dženifer Rokvel šovė sau į galvą tris kartus.

„Ne. Ne, aš negyvenu viena“, – pasakiau. Gyvenu su Denisu. Ir tik tą vieną kartą apsipyliau ašaromis. Aš negyvenu viena. Gyvenu su Denisu.

Kai tariau tuos žodžius, Denisas, tiesą sakant, surūgęs spoksojo pro priekinį mašinos langą ir dideliu greičiu skriejo su visais savo daiktais valstijos sienos link.

Taigi aš gyvenau viena. Nebegyvenau su Denisu.

Ar tai Toubas ėmė lipti laiptais? O gal tai pirmasis nakties traukinio ūktelėjimas? Namas, atrodo, visada išgirsta, kaip jis atbilda, nakties traukinys, ir visas įsirėžia, vos jį pasiekia tas tolimas beviltiškas šauksmas.

Aš negyvenu viena. Aš negyvenu viena. Gyvenu su Toubu.

Kovo devintoji

Ką tik parėjau iš susitikimo su Silvera.

Pirmas dalykas, kurį jis man pasakė, buvo: „Nekenčiu to.“

Ko nekenti? – paklausiau.

Viso šito suknisto reikalo, pasakė jis.

Pulkininkas Tomas mano, kad tai primena žmogžudystę, pasakiau.

Kas primena?, paklausė jis.

Trys kulkos, tariau.

Iš Rokvelo niekada nebuvo nieko gero. Gatvėse, pasakė jis.

Dėl Dievo, jis gavo kulką eidamas pareigas. Jis gavo kulką eidamas sušiktas pareigas.

Silvera tylėjo.

„Kada tu paskutinį kartą ką nors nuveikei valstybei?" – paklausiau jo.

Silvera vis tylėjo. Bet galvojo ne apie tai. Jis negalvojo apie tą kartą iš mūsų kompanijos aukso amžiaus, kai patrulis Tomas Rokvelas pagavo vieną tokį kapišonuotą ilgasnapį, vaikydamas paukštyčius iš narkotikų kampo. Ne, Silvera paprasčiausiai mąstė apie savo paties karjeros posūkį.

Aš prisidegiau cigaretę ir tariau: „Pulkininkas Tomas čia užuodžia žmogžudystę."

Jis prisidegė cigaretę ir tarė: „Kas jam dar lieka? Šauni sau vieną kartą į burną. Toks gyvenimas. Šauni dukart. Ė! Visokių netikėtumų pasitaiko. Šauni tris kartus. Tu tikrai nori išeiti".

Mes buvome pas Hosnį, nedidelėj susiėjimų vietelėj Greindže. Policijos pamėgtoj dėl puikios rūkymo patalpos. Pats Hosnis nerūko. Jis – liberalas. Jis apsikalė įvairiom lentelėm, kad tik atsiribotų nuo miesto įstatymo. Aš nesididžiuoju savo įpročiu ir žinau, kad Hosnio paskelbtą kryžiaus žygį galiausiai pralaimėsime. Visa policija baisiausiai prasirūko, ir, mano nuomone, šitai – dalis to, ką atiduodame valstybei – savo plaučius, širdis.

„Ir tai buvo dvidešimt antras kalibras. Revolveris", – pasakė Silvera.

„Taip. Ne koks savadarbis ar nupjautavamzdis. Žinai, tarkim, deringeris ar panašiai. Ta sena moteriškė viršuj. Ji sakė, kad girdėjo vieną šūvį?“

„Arba ją pažadino pirmasis šūvis ir ji išgirdo antrąjį arba trečiąjį. Knapsėjo prisisiurbus vyno prieš televizorių. Ką *ji* žino.“

„Nueisiu pasikalbėti su ja.“

„Šis atvejis toks sumautai suktas, – pasakė Silvera. – Kai Polis Nou ją peršvietė, staiga atsirado trys kulkos. Viena tebėra jos galvoje, ar ne? Viena Įkalčių tarnyboje, ta, kurią mes išėmėm iš sienos įvykio vietoje. Po skrodimo grįžtam atgal. Sienoje buvo tik viena kulka. Ten pat randame *dar vieną*. Dvi kulkos. Viena skylė.“

Pats šis reikalas nebuvo toks jau ypatingas. Policiją nelabai nustebinsi balistiniais dalykais. Pamenate Kenedžio nužudymą ir „magiškąją kulką“? Mes žinome, kad kiekviena kulka yra magiška. Ypač dvidešimt antro kalibro pistoleto apvalianosė. Kai kulka papuola į žmogų, ją ištinka isterija. Tartum žinotų, kad jai ten ne vieta.

„Esu mačiusi du šūvius. Ir tai – savižudybės. Galiu įsivaizduoti tris“, – tariau.

„Klausyk, esu *susidūręs* su vaikinais, kurie susivarė tris į galvą.“

Tiesą sakant, laukėme skambučio. Silvera paprašė pulkininko Tomo, kad šis leistų padirbėti Ouvermarsui. Jis atrodė visai tinkamas. Su savo elektroniniais ryšiais. Ir dabar Ouvermarsas naršė po federalinius kompiuterius, ieškodamas dokumentais pagrįstų trišūvių savižudybių. Man tai atrodė fatališkas, keistas skaičiavimas. Penki šūviai į galvą? Dešimt? Kada galima būti tikram?

„Ką iškasei šį rytą?“

„Nieko, tik skystimėlį. O tu?"

„Taip, aišku."

Mes su Silvera taip pat skambinėjom telefonais tą rytą. Skambinom visiems, kas tik galėjo turėti kokią nors nuomonę apie Dženifer ir Treiderį kaip porą, ir abu gavom tą pačią melodraminę istoriją apie tai, kokie jie buvo sukurti vienas kitam – gyveno lyg rojuj. Nebuvo jokių įrodymų, švelniai tariant, apie kokius nors ankstesnius nesutarimus. Kiek visi atsiminė, Treideris niekada nebuvo pakėlęs balso ar rankos prieš Dženifer Rokvel. Tai mus trikdė: vien saldūs niekai.

„Kodėl ji buvo nuoga, Toni? Pulkininkas Tomas sako, kad Mis kuklumas niekada net bikinio neturėjo. Kodėl ji leido, kad ją rastų tokią?"

„Nuogumas mus mažiausiai domina. Ji negyva, Mika. Velniop nuogumus."

Ant stalo atverstos gulėjo mūsų užrašų knygelės. Ten buvo įvykio vietos eskizai. Dženifer – lyg vaikiška figūrėlė: viena linija – liemuo, keturios linijos – galūnės, mažas apskritimas – galva, o į galvą nukreipta strėlytė. Vaikiška figūrėlė. Argi *tai* kada nors buvo neadekvatu?

„Tai kažką sako."

Silvera paklausė manęs, ką.

„Nagi. Tai sako, esu pažeidžiama. Tai sako, esu moteris."

„Tai sako, pajusk šią naštą."

„Mėnesio Žaidimų Partnerė."

„Metų Žaidimų Partnerė. Bet tai – ne tos rūšies kūnas. Panašesnis į sportišką kūną su papukais."

„Galbūt mes čia regime seksualinio atvejo finalą. Nesakyk, kad tokia mintis nedingtelėjo *tau*."

Būk policija pakankamai ilgai, matyk viską pakankamai daž-

nai ir galiausiai pasiduosi vienai ar kitai žmogiškai ydai. Lošimui, narkotikams, alkoholiui ar seksui. Jei esi vedęs, visi šie dalykai veda ta pačia kryptimi: skyrybų link. Silveros problema yra seksas. O gal – skyrybos. Mano problema, aišku, buvo alkoholis. Vieną vėlų vakarą buvo ištirta didelė byla, ir visa pamaina suėjo pavakarieniauti pas Jeitsą. Kai buvo valgomas paskutinis patiekalas, pastebėjau, kad visų akys nukrypusios į mane. Kodėl? Todėl, kad pučiau savo desertą. Kad atvėstų. O desertas buvo ledai. Buvau baisi girtuoklė, baisiausia iš visų, lyg septyni nykštukai viename žmoguje, įsprausti į odinį švarką ir aptemptus juodus džinsus: rėksminga, barninga, verksminga, tūžminga, geidulinga. Užeidavau į kokią užeigą ir eidavau apie barą spoksodama paeiliui į kiekvieną veidą. Nė vienas vyras nežinodavo, ar griebsiu jam už gerklės, ar už kiaušų. Nežinodavau to ir aš. Niekas labai nepasikeitė ir KTD. Visame pastate neliko nė vieno policininko, kurio dėl vienokios ar kitokios priežasties nebūčiau trenkusi į tualeto sieną.

Silvera jaunesnis už mane, o jau griūva ketvirtoji jo santuoka. Jis tvirtina, kad iki trisdešimt penkerių dulkindavo visų tų areštuotųjų žmonas, drauges, seseris ir motinas. Ir iš tiesų jis atrodo taip, lyg jam visą laiką stovėtų. Jei dirbtų Narkotikų poskyry, išsyk pamanytum, kad jis nešvarus: madingai laisvi kostiumai, tamsūs ratilai apie akis, itališki plaukai, sušukuoti į viršų be sklastymo. Bet Silvera švarus. Iš žmogžudysčių pinigų nepeši. Ir velniškai geras detektyvas. Tikrai detektyvų liuciferis. Tiesiog jis prisižiūrėjo per daug filmų. Kaip ir visi kiti mūsiškiai.

„Ji nuoga, – pasakiau, – ant kėdės savo miegamajame. Tamsoje. Kartais moteris noriai atveria burną vyrui."

„Nesakyk pulkininkui Tomui. Jam tai būtų per sunku."

„O gal buvo taip. Treideris išeina septynios trisdešimt. Kaip paprastai. Ir tada pasirodo *kitas* jos draugužis."

„Taip, pasiutęs iš pavydo. Klausyk, juk žinai, ką stengiasi padaryti pulkininkas Tomas."

„Jam reikia žinoti – *kas*. Pasakysiu tau: jei tai savižudybė, man iškils didelis baisus – *kodėl*."

Silvera pažvelgė į mane. Policija šiuo atveju iš tiesų primena karo pėstininkus. Koks mūsų reikalas *kodėl*? Duokite mums *kaip*, paskui – *kas*, sakome. Bet velniop *kodėl*. Kažką prisiminiau, kažką, ko norėjau paklausti.

Kimbi prie visko, kas žadina apetitą, ar ne?

O, tikrai?, pasakė jis.

Tikrai, pasakiau. Jei tau nepaūmėja kokie negalavimai. Ar kada mėginai merginti Dženifer?

Taip, žinoma, pasakė jis. Kalbant apie tokias moteris kaip ji, turi bent *pamėginti*. Niekad sau neatleistum, jei bent jau *nepamėgintum*.

Ir?, paklausiau.

Ji pasiuntė mane. Bet gražiai.

Taigi nepuolei jos vadinti lenta ar stabdžiu. Ar davatka. Ar ji buvo religinga?

Ji buvo mokslininkė. Astronomė. Astronomai nėra religingi. Ar ne?

Iš kur, po galais, aš galiu žinoti?

Prašau užgesinti cigaretę, ponas.

Atsisukau.

Vaikinas sako: „Atsiprašau. Ponia. Prašau užgesinti cigaretę, ponia."

Tai man nutinka vis dažniau: tas dalykas su „ponu". Jei skambinu telefonu, niekam net mintis nešauna, kad aš ne vy-

ras. Turėsiu nešiotis nedidelį pakelį nitrogeno ar ką nors panašaus – nuo ko imi čiulbėti lyg paukštelis čiulbuonėlis.

Silvera prisidegė cigaretę ir pasakė: „Kodėl ji turėtų užgesinti cigaretę?“

Vaikinas stovi ir žvalgosi ieškodamas rūkyti draudžiančio ženklo. Didelis vaikinas, storas, sumišęs.

„Matai salikę už stiklinių durų? – paklausė Silvera. – Ir krūvą tų tipų?“

Vaikinas pasisuka ir įsižiūri.

„Tai vieta nerūkantiems. Jei patinka versti žmones gesinti jų cigaretes, ten tau bus įdomiau.“

Vaikinas pranyksta. Mes sėdime, rūkome ir geriame stiprią kavą. Ir sakau, ei. Senais laikais; ar *aš* mėginau pakabinti *tave*? Silvera galvoja. Kiek pamenu, sako jis, esi tik kelis sykius pliaukštelėjusi man per kai kurią vietą.

„Kovo ketvirtąją, – klausiu, – O'Bojus pranešė žinią Treideriui, ar ne?“

Mirties naktį detektyvas Oltanas O'Bojus išvažiuoja į universitetą pranešti žinios profesoriui Treideriui Folkneriui. Reikalas tas, kad Treideris ir Dženifer gyvena kartu, bet kiekvieną sekmadienio vakarą jis grįžta į savo sudedamą lovelę akademiniame miestely. O'Bojus beldžiasi į jo duris maždaug penkiolika po vienuolikos. Treideris jau apsivilkęs pižamą, įsispyręs į šlepetes. Žinią apie netektį jis sutinka su priešišku nepasitikėjimu. Štai stovi O'Bojus, ūgis – metras devyniasdešimt, šimtas trisdešimt kilogramų žalios mėsos, riebi masė iš policijos nuovados, apvilkta sportine poliesterio striuke, veidas – kaip aligatoriaus, rankose – didelis vyno butelys. O štai – profesorius, įsispyręs į šlepetes, vadinantis O'Bojų sušiktu melagiu ir kumščiais mojuojantis jam prieš nosį.

„O'Bojus nuvežė jį į miestą, – pasakė Silvera. – Mika, esu matęs baisių vyrukų, bet šitas – velniškas gražuolis. Jo akinių stiklai stori kaip Mount Ly teleskopas. Ir dar žinai kas? Ant jo tvido švarko alkūnių – odiniai lopai. Ir štai jis sėdi ant suolo koridoriuje, baltas kaip popierius, ir verkia užsidengęs akis. Šunsnukis."

Jis matė kūną?

Taip. Jie leido jam pamatyti ją.

Ir?

Jis lyg ir pasviro virš jos. Manėm, kad apkabins, bet neapkabino.

Jis ką nors pasakė?

Jis pasakė: Dženifer... Ak, Dženifer, ką tu padarei?

„Detektyvas Silvera?"

Hosnis. Ir Ouvermarso skambutis. Silvera pakilo ir aš ėmiau rinkti mūsų daiktus. Palaukiau minutę ir priėjau prie jo.

„Na, – tariau. – Kiek mes turim trišūvių savižudybių?"

„Nuostabu. Septynias per pastaruosius dvidešimt metų. Jokių problemų. Turime ir keturšūvę."

Eidami prie durų pažvelgėme į nerūkančiųjų salę. Tas vaikinas buvo ten, vienišas, nenaudingas, visų apleistas; jis atrodė budrus ir įsitempęs.

„Tas vaikis primena pulkininką Tomą, – pasakė Silvera. Jis ne savo vietoje. Ak, žinai, kas dar? Penkios aukos buvo moterys. Mes taip ir sakom. Vyrai žudo kitus žmones. Tai vaikinų darbas. Moterys žudo pačios save. Savižudybės – pupyčių darbas, Mika."

Kovo dešimtoji

Šeštadienis. Rytą, vien dėl to paties suknisto reikalo, tikrai, atlikau pusės namų gyventojų apklausą Vitmeno aveniu. Dabar tai graži vieta. Vidurinės klasės teritorija, besiribojanti su Dvidešimt septintąja gatve: Volstedo gatvėje yra senoji Universiteto biblioteka, o Jorko gatvėje – Verslo mokykla. Amerikos miestuose mėgstama susitvarkyti taip, kad jų mokslo šventoves suptų karo zona (tokia tikrovė, bičiuliai); taip buvo ir čia. Prieš dešimt metų Volstedo gatvė atrodė kaip Stalingrado mūšio laukas. Dabar viskas ten užkalinėta lentom ir atrodo kaip išdegę – ištuštėję, apleista, net valkatą čia retai pamatysi. Sunku pasakyti, dėl ko taip atsitiko. Tai padarė ekonomika.

Taigi žingsniuoju po guobom nuo durų prie durų, ir gyventojai – labai labai paslaugūs. Tai visai nepanašu į Oksvilį ar Destrį. Niekas nesiuntė manęs velniop, nesiūlė pačiulpti. Bet niekas nieko ir nematė, nieko negirdėjo tą kovo ketvirtąją.

Iki paskutinio mano skambučio į duris. Taip. Gal žinote... Maža mergaitė rausvais kaspinais ir apsmukusiom kojinaitėm. Silvera teisus: ši byla tokia suknistai sukta. Bet tai ne grynas dumblas, nes vaikai stebi pasaulį šviežiomis akimis. Visi kiti tik žiūri ir mato tą patį seną mėšlą.

Kalbuosi su mamyte, kuri staiga sako: „Paklauskit Sofi. Sofi! Sofi buvo išvažiavus pasivažinėti savo nauju dviračiu. Aš neleidžiu jai išvažiuoti iš mūsų gatvės." Sofi ateina į virtuvę ir prisiglaudžia prie motinos.

Mažyte, gal tai bus svarbu.

„Numeris keturiasdešimt trys. Taip. Tas, kur auga vyšnia."

Gerai pagalvok, aukseli.

„Mano grandinė atsilaisvino? Aš bandžiau įtempti grandinę?“

Kas toliau, brangute?

„Ir išėjo vyras?“

Kaip jis atrodė, aukseli?

„Blogai.“

Blogai? Mažute, ką tu nori pasakyti? Apskuręs?

„Ant jo drabužių buvo lopų.“

Man užteko sekundės. Ant jo *alkūnių* buvo lopai. Blogai. Teisingai: ar tik po jais neslypi kokie negražūs dalykai?

Brangute, koks jis buvo?

„Jis buvo beprotis. Norėjau paprašyti, kad man padėtų, bet neprašiau.“

Ir netrukus aš sakau: „Ačiū, mažute. Ačiū, ponia.“

Kai einu nuo durų prie durų atkišusi ženklelį ir moterys mato mane artėjančią taku, nežinau, ką jos galvoja. Štai aš su stora odine striuke ir juodais džinsais. Jos galvoja, kad aš – lokomotyvas. Arba sunkvežimio vairuotojas iš Rusijos. Bet vyrai iš karto supranta, kas esu. Todėl, kad įbedu į juos akis – tiesiai į juos. Tai pirmas dalykas, kurį turi išmokti patruliuodama gatvėje: įdėmiai žiūrėti į vyrus. Tiesiai į akis. O kai persirengdavau civiliais drabužiais arba likdavau su apatiniais, turėdavau mokytis to nedaryti, kiekvieną sykį vis iš naujo. Nes jokia kita moteris pasaulyje – nei kino žvaigždė, nei neurochirurgė, nei valstybės vadovė nežiūrės į vyrą taip, kaip žiūri policija.

Grįžusi namo išklausau įprastas dešimt pulkininko Tomo žinučių. Jis keičia samprotavimų kryptį ir dabar laužo galvą dėl visokiausių su Treideriu susijusių niekų. Seni liudijimai apie

nepastovumą ir savitvardos praradimą – tai susiveda į kelis šeimyninius nesutarimus bei peštynes bare prieš penkerius metus. Nekantros, ne visai tobulo galantiškumo pavyzdžiai bendraujant su Dženifer. Tie kartai, kai jis leisdavo jai eiti per balą ir nepatiesdavo savo apsiausto po kojom.

Pulkininkas Tomas pametė pasakojimo giją. Norėčiau, kad jis išgirstų, ką kalba. Kai kurie jo nusiskundimai tokie menki, jog pagalvoju apie neproporcingąsias žmogžudystes. Neproporcingosios žmogžudystės: kai kas nors susprogdinamas dėl to, kad padarė formalią klaidą, kurios nepastebėtų ir griežtas pašto tarnautojas.

„Koks žaidimo planas, Mika?“

Pasakiau jam. Dieve... Šiaip ar taip, jis atrodė labai patenkintas.

Jei prisiekusieji dar nėra apsisprendę dėl moterų policijos, tai jie dar neapsisprendę ir dėl Toubo. Vis dar neapsisprendę po visų tų mėnesių, vis dar murma dėl šito teisėjo įžanginės kalbos nuorašų.

Dabar mano vyrukas gretimam kambary žiūri *vaizdajuostę* su viktorina, kurios varžovai iš anksto buvo paprašyti šokinėti iš savo vietų, rėkti, staugti ir šauksmais sveikinti vienas kitą, kai atspėja atsakymą. Daugybė įvairių klausimų, į kuriuos nebandoma rimtai atsakyti. Atsakoma remiantis nuogirdomis. Varžovai atsako ne tai, ką galvoja, bet tai, ką mano galvojant kitus.

Aš baigiau savo darbą, prisėdau ant milžiniškų Toubo kelių ir penkias minutes visa tai stebėjau. Suaugusieji elgėsi kaip švenčiantys gimtadienį penkiamečiai vaikai, tas pats per tą patį: Kokie, amerikiečių nuomone, yra geriausi amerikiečių pusry-

čiai? Košė. *Nustebimo šūksniai*. Tik dvidešimt trys procentai. Kava ir skrebučiai? Eeeeee! *Teisingai*.

Koks, amerikiečių nuomone, populiariausias Amerikos savižudybės būdas? Migdomųjų tabletės. Jooo! Aaaa! Kur, amerikiečių nuomone, yra Prancūzija? Kanadoje. *Gerai*!

Kovo vienuoliktoji

Šįryt *Times* laikrašty randu nekrologą. Jo trumpumas bei abstraktumas atskleidžia visą Tomą Rokvelą užgriuvusios naštos svorį.

Vien trumputis gyvenimo aprašymas ir mirties būdas („dar nenustatytas"). Ir fotografija. Turbūt padaryta prieš kokius penkerius metus? Ji vaikiškai nerūpestingai šypsosi. Tarsi ką tik jai būtum pasakęs ką nors nuostabaus. Jei įdėmiau apžiūrėtum šią fotografiją, atkreiptum dėmesį į šypseną, džiaugsmu trykštančias akis, trumpus plaukus, išryškinančius laibą kaklą, skaisčius veidus, ir pamanytum, kad čia mergaitė, kuriai dar anksti tekėti. O ne žmogus, kuris staiga mirė.

Dr. Dženifer Rokvel. Ir jos datos.

Ta maža mergaitė iš Vitmeno gatvės su rožiniais kaspinais ir apsmukusiom kojinaitėm? Ji nieko *negirdėjo* tą kovo ketvirtąją. Tačiau šiandien aplankiau žmogų, kuris girdėjo.

Ponia Rolf, sena ponia, gyvenanti viršutiniame aukšte. Dabar pusė šešių, ir ji šiek tiek apspangusi. Taigi daug nesitikiu. Ir nedaug ką pešu. Ji geria saldų cheresą: didžiausias svaigalas tokiam draiskalui. Ponas Rolfas mirė prieš daugelį metų, ir ji tyliai iriasi per savo našlystę, kuri tęsiasi ilgiau nei jos santuoka.

Klausiu jos apie šūvius. Ji sako, kad snūduriavo (taip, aišku), ir televizorius buvo įjungtas, ir per televiziją taip pat šaudė. Suprantama, rodė kažką apie policininkus. Ji teigia esanti įsitikinusi, kad girdėjo šūvį, bet jis buvo ne ką garsesnis nei durų trinktelėjimas už dviejų ar trijų kambarių. Tiesiog junti to pastato svorį: jis buvo pastatytas pigių statybinių medžiagų laikais. Devyniolika keturiasdešimt ponia Rolf surinko numerį 911. Pirmasis policininkas pasirodė devyniolika penkiasdešimt penkios. Teoriškai kalbant, Treideris turėjo marias laiko susirinkti daiktus ir dingti. Mergaitė išvažiavo pasivažinėti dviračiu „maždaug penkiolika po septynių“, pasak jos motinos. Taigi Treideris gatvėje buvo – kada? Devyniolika trisdešimt? Devyniolika keturiasdešimt viena?

„Ar jiedu kada mušėsi?“

„Ne, kiek žinau, ne“, – sako ponia Rolf.

„Kokį įspūdį jie jums padarė?“

„Jie buvo lyg iš svajonių.“

Bet kokios buvo tos svajonės?

„Tai taip baisu“, – sako ji, siekdama saldalo. – Prisipažįstu, mane tai sukrėtė.“

Ir aš tokia buvau. Bet kokia bloga žinia mane sukrėsdavo. Tarkime, padvėsė draugės draugo šuo.

„Ponia Rolf, ar Dženifer kada atrodė prislėgta?“

„Dženifer? Ji visada buvo linksma. Visada linksma.“

Treideris, Dženifer, ponia Rolf: jie buvo geri kaimynai. Dženifer jai visaip padėdavo. Jei reikėdavo kokį sunkų daiktą perstatyti, to imdavosi Treideris. Jie turėjo atsarginį raktą nuo jos buto durų. Ji turėjo atsarginį raktą nuo jų buto durų. Ji vis dar turėjo tą raktą, pasinaudojo juo kovo ketvirtąją. Aš sakau, kad

pasiimsiu tą raktą, ačiū ponia, ir atiduosiu jį Įkalčių tarnybai. Palikau poniai Rolf savo vizitinę kortelę tam atvejui, jeigu jai ko nors prireiktų. Regėjau save aplankančią ją čia, kaip tebelankau keletą vyresnio amžiaus tipų Pietų rajone. Regėjau save prisiimančią šį įsipareigojimą.

Aukštu žemiau: Dženifer buto duris juosia oranžinė policijos juosta. Trumpam įkišau nosį vidun. Mano pirmoji reakcija miegamajame – kaip tikros policijos. Aš pamaniau: kokia graži nusikaltimo vieta. Visai nesugadinta. Ne tik kraujo lašai ant sienos, bet ir paklodės ant lovos – visai nepasikeitę.

Atsisėdau ant kėdės, pasidėjau ant kelių savo trisdešimt aštunto kalibro pistoletą ir pamėginau įsivaizduoti. Bet vis galvojau apie tokią Dženifer, kokia ji buvo. Apie talentingą Dženifer, apdovanotą – ir kūno, ir proto prasme, ji niekada nuo tavęs neatsitverdavo siena. Jei atsitiktinai sutikdavai ją vakarėly ar mieste, pasakiusi „labas", ji niekada nepraeidavo pro-šal. Ji visada tau rodydavo ypatingą dėmesį. Po jos tau visada kas nors likdavo.

Po Dženifer visada tau kas nors likdavo.

Kovo dvyliktoji

Šiandien turėjau dirbti nuo vidudienio iki aštuonių. Sėdėjau, rūkiau cigaretes ir vis keičiau juosteles, keičiau juosteles: garso, vaizdo, garso ir vaizdo. Mes renkame įrodymus prieš naująjį viešbutį Kvantro gatvėje, nes žinome, kad pinigus į jį yra investavęs klanas. Pagaliau sustabdau vaizdajuostę toje vietoje, kurios ieškau: du vaikinai vestibiulyje. Jie stovi šešėlyje už fontano. Kai sakome klanas arba gauja, kalbėdami apie šį miestą, mes neturime omeny kolumbiečių arba

kubiečių, Jakuzos, Džeiko vyrukų, El Rukų, Kripsų ir Kraujukų. Mes turime omeny italus. Taigi stebėjau šiuos du rausvaskruosčius mėlynais kostiumais, kurie kainuoja kokius penkis tūkstančius; jie labai dirbtinai gestikuliavo. Svarbūs vyrai, nusipelnę pagarbos. Protingi vaikinai jau seniai buvo nustoję taip elgtis, ir tada buvo parodyti keli filmai, kurie priminė, jog tą šlamštą taip mėgo jų seneliai, tad vyrukai vėlei prie to grįžo.

Šiaip ar taip, mums reikalingas tas viešbutis.

Jaučiuosi dėkinga už tylų triūsą tokiom dienom kaip ši, letargo ir nedidelio, bet atkaklaus šleikštulio kupinom dienom, šleikštulio, kurį kelia mano gyvenimo trukmė ir mano kepenys. Daugiau kepenys nei nepanaudotos įsčios. Mano vienintelė išeitis – transplantas, viso organo transplantacija, kuri yra įmanoma ir labai brangi. Bet pavojus – kepenų kolapso rizika – verčia mane būti sąžininga. Jei nusipirkčiau naujas kepenis, suardyčiau ir tas.

Ankstyvą popietę man paskambino pulkininkas Tomas ir paklausė, ar negalėčiau užsukti į jo kabinetą.

Jis džiūva. Jo darbo stalas ir taip didelis, bet dabar jis primena lėktuvnešio denį. O jo veidas – tarsi nedidelis patrankos bokštelis su dviem raudonais pavojaus signalais. Jo reikalai negerėja.

Pasakiau jam, ką planuoju daryti su Treideriu.

Tau bus sunku, pasakė jis. Bet žinau, kad gali.

Žinot, kad galiu, pulkininke Tomai.

Elkis savo nuožiūra, Mika. Sutrink jį į miltus. Man nesvarbu, tegu jis ištyžta. Aš tik noriu išgirsti jo prisipažinimą.

Išgirsti jo prisipažinimą, pulkininke Tomai?

Aš tik noriu išgirsti jo prisipažinimą.

Kalbant apie Silverą arba Ouvermarsą, visada matyti, kad kokia nors byla jiems pakibo lyg akmuo po kaklu: jie ima skustis kas antrą dieną. Ir dar tie įprasti simptomai, kai mėnesį nesudedi bluosto. Gana greitai jie tampa panašūs į vaikinus, susispietusius apie laužą apleistuos kiemuos – Depresijos padalinio gaujos vaiduokliai, apšviesti liepsnų... Pulkininko Tomo skruostai buvo glotnūs. Jo skruostai buvo glotnūs. Bet jis negalėjo skustuvu pašalinti tamsių skausmo pėdsakų paakiuos.

„Nepasiduok tam prestižinių mokslinčių mėšlui. Švelniam balseliui. Logikai. Net jei *jis* mano, jog yra per geras, kad būtų teisus. Jame juntamas blogis, Mika. Jis...“

Nutilo. Jo balsas virpėjo, galva drebėjo nuo baisių vaizdinių. Jis norėjo, kad tie vaizdiniai būtų tikri, jam to reikėjo. Todėl, kad bet kokia išvada, taip, bet kokia: išprievartavimas, suluošinimas, galvos nukirtimas, kanibalizmas, ilgalaikiai kankinimai su kinų išradingumu, su afganų dosnumu, bet kokia išvada buvo geresnė už tą kitą dalyką. Už tą faktą, kad jo duktė įsikišo burnon dvidešimt antro kalibro pistoletą ir tris kartus nuspaudė gaiduką.

Pulkininkas Tomas dabar ketino man kažką pateikti. Jutau, kaip šitai artėja. Jis atsikėlė. Vikriai, nors ir drebančiom rankom, ėmė sklaidyti segtuvo lapus: dokumentai buvo panašūs į skrodimo ataskaitą. Kaip pulkininkas Tomas stebėjo ir kontroliavo tas lapas po lapo viena prie kitos dedamas pomirtines išvadas?

„Dženifer kūne rasta ejakuliacijos pėdsakų, vaginalinės ir oralinės, – tarė jis, labai stengdamasis žiūrėti į mano pusę. – Oralinės, Mika. Supranti, ką noriu pasakyti?“

Linktelėjau. Ir, žinoma, pagalvojau, Dieve, tai *iš tiesų* sukruštas reikalas.

Jau praėjo aštuonios dienos, o Dženifer Rokvel vis dar guli didžiuliame šaldytuve lyg vaišių žuvis.

Kovo tryliktoji

Treiderio eilė.

Pirmoji mano mintis buvo tokia: nusiųsiu Oltaną O'Bojų ir galbūt Keitą Bukerį, apsivilkusius juodais kostiumais, pas Treiderį į universitetą, tegu išveda jį iš kokio seminaro. Taip, su švyturėliais, bet be sirenų. Tegu ištraukia jį iš paskaitų salės ar dar iš kur nors ir atveža į miestą. Bet kliūtis buvo ta, kad mes neturėjome įrodymų. Ir nesvarbu, ką galvojo pulkininkas Tomas, mes neturėjome įrodymų.

Taigi aš tik paskabinau jam į jo kambarėlį akademiniame miestelyje. Šeštą ryto.

„Profesorius Folkneris? Detektyvė Hulihan. Žmogžudysčių skyrius. Noriu, kad atvažiuotumėt šiandien į Kriminalinių tyrimų centrą. Kaip galėdamas greičiau."

Jis paklausė: kam?

„Atsiųsiu mašiną. Ar norite, kad atsiųsčiau mašiną?"

Jis paklausė: kam?

Aš tik pasakiau, kad noriu išsiaiškinti kai kuriuos dalykus.

Tiesą sakant, viskas tobula.

Maždaug aštuonios ryto, o jau trys valandos siaučia audra, atūžusi nuo Aliaskos. Kruša, šlapdriba, sniegas ir purslai, nešami nuo vandenyno, veidą talžantys ledinio lietaus lašai. Treideris sunkiai atkėblins nuo metro stotelės arba išsiropš iš tak-

si štai ten, Vitni gatvėje. Pakels akis ieškodamas prieglobsčio, įžengs į KTD. Čia ras drėgnu ir purvinu linoleumu išklotų koridorių labirintą, lėtai judantį, sunkiai alsuojantį elevatorių, o Žmogžudysčių poskyryje – keturiasdešimt ketverių metų policiją nušiurusiais šviesiais plaukais, boksininko krūtine, plačiais pečiais ir išblukusiom melsom akim, kurios yra mačiusios viską.

Vargu ar jis ras čia dar ką nors. Šiandien antradienis. Žmogžudysčių poskyrio garde – tik keletas liudytojų, įtariamųjų, piktadarių ir kaltinamųjų. *Savaitgalis* – mums tik specialus terminas, reiškiantis reguliariai miestą užliejančią nusikaltimų bangą – atėjo ir praėjo. Be to, šiandien blogas oras: blogas oras – gera policija. Garde laukiančio Treiderio draugiją sudarys tik prikultos prostitutės vyras, tėvas, sąvadautojas, ir sukčius (šiuo metu pirmaujantis turčių sąraše), Džekis Zy, pakviestas čia pasiaiškinti dėl alibi.

Telefonai tyli. Skirstosi naktinė pamaina ir lėtai renkasi pamaina, dirbanti nuo aštuonių iki keturių. Džonis Makatičas skaito *Penthouse* vedamąjį. Keitas Bukeris, didelis juodas šūdžius su randais ir auksiniais dantimis, mėgina žiūrėti kažkokias koledžų rungtynes per traškantį televizorių. O'Bojus skausmingai palinkęs virš rašomosios mašinėlės. Šitie vaikinai atseit labai įnikę į savo reikalus. Tik Silvera atsipalaidavęs, bet šitie vaikinai atseit labai įnikę į savo reikalus. Treideris Folkneris iš nieko čia neišgirs paguodos žodžio.

Aštuonios dvidešimt profesorius adjunktas registruojasi pirmame aukšte ir yra siunčiamas į keturioliktą aukštą. Stebiu, kaip jis lipa iš lifto. Dešinėje rankoje portfelis, kairėje rožinė kortelė, kurią jam davė pastato apsaugos darbuotojai. Jo minkšta fetrinė skrybėlė neteko formos lietuje ir dabar krenta ant

patamsėjusio veido, apsiaustas šiek tiek garuoja po dujinėm lempom. Profesoriaus eisena atsargi, jis eina kiek praskėtęs kelius. Vidun pasukti batai žliugsi link manęs.

„Jūs Mika, ar ne? Malonu vėl jus matyti“, – sako jis.

O aš sakau: „Jūs vėluojate.“

Džonis Makatičas piktai į jį dėbteli. O šaunuolis detektyvas Bukeris atsisukęs į profesorių kramto gumą. Treideris vedamas į gardą. Parodau jam kėdę. Ir išeinu. Jei nori, Treideris gali pafilosofuoti su Džekiu Zy. Po pusvalandžio grįžtu. Atsakydamas į mano galvos linktelėjimą, Treideris pašoka ant kojų, ir vedu jį atgal pro elevatorius.

Tam tikroje vietoje, kaip sutarta, Silvera išeina pro duris, pažymėtas „Lytiniai nusikaltimai“, ir sako: Sveika, Mika, ką mes čia turime?

Ir aš sakau kažką panašaus į tai: turime užmuštą kekšę, parsidavinėjusią po dešimt dolerių Olraito automobilių stovėjimo aikštelėje, turim tą subinę Džekį Zy. Ir turime *šitą*.

Silvera nužvelgia Treiderį nuo galvos iki kojų ir klausia: „Reikės pagalbos?“

Ir aš sakau: Ne. Ir turiu omeny tai, ką sakau. Silveros talkininkavimo jau pakaks. Nereikės mėšlo su „geru“ ir „blogu“ policininku, šiaip ar taip, tai neveiksminga. Ne vien todėl, kad tai nuvalkiota, matyta tūkstančius kartus banaliuose filmuose. Reikalas tas, kad po Eskobedo nuosprendžio, kuris buvo paskelbtas prieš trisdešimt metų, blogas policininkas prarado visus savo privalumus. Seniai praėjo tie laikai, kai blogas policininkas duodavo naudos: tada jis įeidavo į tardymo kambarį kas dešimt minučių ir storu informaciniu žinynu voždavo įtariamajam per galvą. Ir dar štai koks dalykas: privalau tai padaryti viena ir savo priemonėm. Taip esu įpratusi dirbti.

Pasisukau ir nuvedžiau Treiderį į nedidelį tardymo kambarį; pabuvau ten tik tol, kol nukabinau nuo vinies durų raktą.

Gal kiek ir persistengiau, bet užrakinau jį vieną dviem su puse valandos. Pabrėžiau jam, kad belstų į duris, jei ko norės. Bet jis nepajudėjo iš vietos.

Kas dvidešimt minučių ateidavau ir pažvelgdavau į jį pro langelį duryse. Manęs jis, žinoma, negalėjo matyti. Matė tik subraižytą ir pajuodusį veidrodį. Tai, ką regiu, yra maždaug trisdešimt penkerių metų vyrukas, apsivilkęs tvido švarku su odiniais lopais ant alkūnių.

Aksioma:

Palikti tardymo kambaryje kai kurie vyrai atrodo taip, lyg jiems būtų likusios paskutinės dešimt sekundžių iki pasimatymo su giltine. Ir taip jie atrodo ne vieną valandą. Nuo jų šitaip žliaugia prakaitas, kad gali pamanyti, jog jie ką tik išlipo iš baseino. Jie ryja seiles ir gaudo orą. Noriu pasakyti, jie tikrai neapsimetinėja. Tu įeini ir nukreipi šviesą jiems į veidus. Ir jų akys iššoka – tampa didelės, raudonos ir plokščios. Šiek tiek pakelti kvadratai apvaliais kraštais, įrėminti rūdžių atspalvio apvadais.

Šitie – nekalti.

Kaltieji eina miegoti. Ypač kaltieji su stažu. Jie žino, kad tai – tik tuščias laiko leidimas, sandėrio dalis. Jie pristumia kėdę prie sienos ir įsitaiso ant jos kamputy, čepsėdami lūpom bei kvaksėdami iš pasitenkinimo. Jie deda į akį.

Treideris nemiegojo. Jis nesimuistė, nervingai negurkė seilių, nearė nagais galvos. Treideris *dirbo*. Ant stalo greta nedidukės peleninės jis pasidėjo storą spausdintų lapų pluoštą ir

tušinuku kažką taisė, sėdėjo palenkęs galvą, jo akiniai po nepridengta keturiasdešimties vatų lempute buvo pieno spalvos. Ir šitaip – valandą, po to – dvi, paskui – dar daugiau.

Įeinu ir užrakinu duris. Įjungiu magnetofoną, įtaisytą po stalu, prie kurio sėdi Treideris. Jaučiu, kad kambary atsirado kažkas trečias: tartum pulkininkas Tomas jau laukia įtempęs ausis. Treideris pakėlęs akis žvelgia į mane kantriai ir abejingai. Iš po pažasties išsitraukiu aplanką ir numetu jį priešais profesorių. Ant viršelio prisegta negyvos Dženifer nuotrauka. Greta padedu lapą su užrašu „Jūsų teisės“. Pradedu.

Gerai. Treideri. Noriu, kad atsakytumėt į keletą pagrindinių klausimų. Jums tai nebus sunku, ar ne?

Tikiuosi.

Kiek laiko buvot kartu su Dženifer?

Dabar jis *mane* verčia laukti. Nusiima akinius ir įdėmiai įsistebeilija man į akis. Paskui nusigręžia. Jo viršutiniai dantys – vos boluoja. Atsakydamas į klausimą, atrodo, kovoja su kažkokia kliūtim. Bet ne su kalbos kliuviniu.

Beveik dešimt metų.

Kaip susipažinot?

Universitete.

Ji septyneriais metais jaunesnė? Taip?

Ji buvo antrakursė. Aš buvau parašęs daktarinę disertaciją.

Jūs mokėt ją? Ji buvo jūsų studentė?

Ne. Ji studijavo matematiką ir fiziką, o mano sritis buvo filosofija.

Paaiškinkit man. Jūs studijuojat mokslo filosofiją, tiesa?

Dabar studijuoju. Pakeičiau profilį. Tada studijavau kalbotyrą.

Studijavot kalbą? Kalbos filosofiją?

Taip. Sąlygos sakinius, tiesą sakant. Vis laužiau galvą, kuo skiriasi „jei tai būtų“ nuo „jei tai bus“.

O dėl ko gi dabar laužote galvą, mano drauge?

...Dėl daugelio skirtingų pasaulių.

Atsiprašau? Jūs turite omeny kitas planetas?

Daugelį pasaulių, daugelį protų. Reliatyvių būsenų interpretaciją. Populiariai tai vadinama „paraleliniais universumais“, detektyve.

Kartais imu darytis panaši į mėginantį nepravirkti liūdną vaiką. Būtent taip dabar ir atrodau. Žinau. Kai vaikas, jausdamas gailestį, stengiasi neapsiašaroti, tai labiau primena atvirą nepaklusnumą nei savigailą. Kai ko nors nesuprantu, jaučiuosi nepaklūstanti. Jaučiu: aš nebūsiu atstumta. Bet, žinoma, būni atstumta. Visą laiką. Tiesiog turi su tuo susitaikyti.

Taigi tai nebuvo akademiniai santykiai. Kaip jūs susipažinote?

...Draugijoje.

O kada pradėjot kartu gyventi?

Kai ji baigė universitetą. Maždaug po aštuoniolikos mėnesių.

Kaip apibūdintumėt savo santykius?

Treideris nutyla. Prisidegu cigaretę nuo mąžtančios nuorūkos. Kaip paprastai, sąmoningai pamažu verčiu tardymo kambarį dujų kamera. Kalbant apie sukčius, prostitučių skerdikus, jie retai tam prieštarauja (nors tai gal ir kelia nuostabą). Bet filosofijos profesorius, mano nuomone, galėjo ir nebūti toks tolerantiškas. Kartais tai yra viskas, kas tau lieka: pilna peleninė. Nuogirdos ir nuorūkos, kaip mes sakome. Lieki su pilna pelenine ir džiūvančiais plaučiais.

Galiu paimti vieną?

Prašom.

Ačiū. Mečiau. Tiesą sakant, mečiau, kai pradėjau gyventi su Dženifer. Mes abu metėm. Bet, atrodo, vėl pradėjau. Kaip apibūdinčiau mūsų santykius? Mes buvom laimingi. Laimingi.

Bet viskas ėjo blogyn.

Ne.

Jūs turėjot problemų.

Ne.

Gerai. Taigi viskas buvo puiku. Tegu taip ir pabūna kokią minutę.

Atsiprašau?

Jūs kūrėte savo ateitį.

Toks buvo mano požiūris į tai.

Susituokti. Turėti vaikų.

Toks buvo mano požiūris į tai.

Jūs kalbėjotės apie tai... Klausiau, ar kalbėjotės apie tai... Gerai. Vaikai. Jūs norėjote vaikų? Jūs pats?

...Žinoma. Man trisdešimt penkeri. Pajunti norą išvysti šviežią veidelį.

Ji jų norėjo?

Ji buvo moteris. Moterys nori vaikų.

Jis pažvelgia į mane, į mano municipalinį kūną, į mano akis. Ir galvoja: Taip. Visos moterys, išskyrus šitą.

Jūs sakote, kad moterys nori vaikų kitaip? Dženifer norėjo vaikų kaip nors kitaip?

Moterys nori vaikų fiziškai. Jos trokšta jų savo kūnais.

Jos – taip? Bet jūs – ne?

Ne, aš tik manau, kad jei ketini nugyventi...

Visavertį gyvenimą...

Ne, jei apskritai ketini gyventi. Štai ir visas reikalas. Atsiprašau, ar galiu..?

Imkit.

Dabar turiu atsikratyti paskutinių mandagumo požymių. Nedidelė problema, pasakys kai kurie. Toubas, pavyzdžiui, galėtų taip pasakyti. Policija įtarimą paverčia nuteisimu: tai išorinis procesas. Bet kartu tai ir vidinis procesas. Tai mano darbas. Tai vienintelis man prieinamas būdas. Privalau įtarimą paversti nuteisimu. Svarbiausia, turiu įsikalti galvon mintį, kad šis vaikinas tai padarė. Šiuo atveju privalau tapti pulkininku Tomu. Privalau atsiduoti tam. Privalau trokšti to. Privalau *žinoti*, kad šis vaikinas tai padarė. Žinau. Žinau.

Treideri, norėčiau, kad papasakotumėt apie kovo ketvirtosios įvykius. Būtent ta diena dabar ir užsiimu. Noriu pažiūrėti, ar tai, ką papasakosit, sutaps su tuo, ką turime.

Su tuo, ką turite?

Taip. Su mūsų fiziniais įrodymais iš nusikaltimo vietos, Treideri.

Iš nusikaltimo vietos.

Treideri, mes su jumis gyvename biurokratinėje aplinkoje. Mums teks atlikti vieną idiotišką formalumą.

Jūs norite man perskaityti mano teises.

Taip, Treideri. Noriu perskaityti jums jūsų teises.

Aš suimtas?

Tai jums atrodo juokinga. Ne, jūs nesuimtas. O norėtumėt?

Aš įtariamasis?

Pamatysim. Ant šito lapo...

Palaukite. Detektyve Hulihan, aš galiu visa tai pabaigti, ar ne? Neprivalau nieko jums pasakoti. Galiu tiesiog pasikviesti advokatą. Taip?

Manote, kad jums reikalingas advokatas? Manote, kad jums reikalingas advokatas, ei, galime šūktelėti kurį nors. Tada viskas bus baigta. Šis aplankas keliaus pas prokurorą, ir aš nė velnio jums nebepadėsiu. Manote, kad jums reikalingas advokatas? Ar norite pasėdėti čia su manimi ir viską išsiaiškinti?

Vėl suboluoja Treiderio dantys. Vėl tas sutrikęs, apsunkęs žvilgsnis. Bet dabar jis staiga linkteli ir sako:

Pradėkite. Pradėkite.

Ant šito lapo užrašyta „Jūsų teisės“. Perskaitykite ir pasirašykite ties kiekvienu punktu. Čia. Ir čia. Gerai. Nagi. Sekmadienis. Kovo ketvirtoji.

Treideris prisidega dar vieną cigaretę. Dabar mažas tardymo kambarys jau pusiau pripildytas dūmų. Jis palinksta į priekį ir ima kalbėti, ne svajingai ar ilgesingai, bet iš esmės, rankos sukryžiuotos, akys nuleistos.

Sekmadienis. Tai buvo sekmadienis. Darėme tai, ką visada darome sekmadieniais. Miegojom ilgai. Atsikėliau maždaug pusę vienuolikos ir paruošiau pusryčius. Plaktą kiaušinienę. Skaitėme *Times*. Žinote, kaip viskas būna, detektyve. Chalatai. Ji – su kultūros puslapiu, aš – su sporto. Valandą padirbėjome. Išėjome prieš pat dvi. Vaikštinėjome. „Morjė" užeigoje suvalgėme sumuštinį su jautiena. Vaikštinėjome. Po Rodhamo parką. Buvo graži diena. Šalta ir giedra. Žaidėme tenisą, salėje, pas Brogana. Dženifer, kaip visada, laimėjo. Rezultatas buvo 3:6, 6:7. Grįžome maždaug pusę šešių. Ji padarė lazaniją. Susikroviau krepšį...

Jūs velniškai teisus, sakydamas, kad susikrovėte krepšį.

Nesuprantu jūsų. Mes visada sekmadienio vakarus praleidžiame atskirai. Tai buvo sekmadienis. Aš susikroviau krepšį.

Jūs velniškai teisus sakydamas, kad susikrovėte krepšį. Todėl, kad tai nebuvo įprastas sekmadienis, ar ne, Treideri? Ar jautėte, kad jis artėja? Kaip ilgai? Jūs pajutote, kad prarandat ją, ar ne, Treideri? Ji norėjo išsivaduoti iš jūsų, Treideri, ir jūs tai jautėte. Galbūt ji jau buvo ką nors nusižiūrėjusi. O gal ir ne. Bet viskas buvo baigta. O, tik nereikia išsisukinėti, žmogau. Tai kasdienybė. Žinote, kaip būna, profesoriau. Apie tai dainuojama populiariose

dainose. Tu išėjai. Ir negrįžai. Bet jūs neketinote leisti, kad taip atsitiktų, ar ne, Treideri. Ir aš suprantu. Suprantu.

Netiesa. Visai ne taip. Nesąmonė.

Kokia jos nuotaika buvo tą dieną?

Normali. Linksma. Kaip paprastai, linksma.

Taip, aišku. Taigi po įprastai linksmos dienos su savo įprastai linksmu vaikinu ji palaukia, kol jis išeis, ir susivaro sau dvi kulkas į galvą.

Dvi kulkas?

Tai jus stebina?

Taip. O jūsų nestebina, detektyve?

Praeityje ateidavau į šį tardymo kambarį su svaresniais argumentais nei dabar ir pareigingai išgaudavau prisipažinimą. Bet nedažnai. Vyrai, apkaltinti skerdynėm, ir ne pirmą kartą, užkietėję žudikai su tualetinio popieriaus rulono ilgio nusikaltimų sąrašu: tokius vyrus priversdavau apsipilti prakaitu vien su vienintele kaukazoido plaukų sruoga arba puse „Reebok" firmos bato atspaudo. Tai paprasta. Tai daroma pasitelkus mokslą. Bet mokslas buvo tai, ką Treideris studijavo kaip filosofas.

Dabar man tenka sunkioji dalis. Jokio pasigailėjimo.

Treideri, kada jūs ir velionė mylėjotės?

Ką?

Velionės kūne rasta ejakuliacijos pėdsakų. Vaginalinės ir oralinės. Kada tai atsitiko?

Ne jūsų reikalas.

O, tai *mano* reikalas, Treideri. Tai mano darbas. Ir dabar jums tiksliai papasakosiu, kas įvyko aną vakarą.

Todėl, kad žinau, Treideri. Žinau. Lyg pati *ten* būčiau buvus. Jūs su ja paskutinįsyk susiginčijote. Paskutinįsyk susipešėte. Viskas baigta. Bet jūs norėjote pasimylėti su ja paskutinį kartą, ar ne, Treideri? O moterys tokiomis akimirkomis sutinka. Tai žmogiška – sutikti. Dar viena kartą. Lovoje. Paskui ant kėdės. Jūs baigėte ant kėdės, Treideri. Jūs baigėte tai. Ir paleidot kulką į jos pravirą burną.

Dvi kulkos. Jūs sakėte dvi kulkos.

Taip, sakiau. Ir dabar atskleisiu jums paslaptį, kurią jau žinote. Matote tai? Tai buvo rasta skrodimo metu. Trys kulkos, Treideri. Trys kulkos. O tai, pasakysiu jums, *panaikina* savižudybės galimybę. Tai padaro ją neįmanomą. Taigi nusikaltimą padarė ponia Rolf iš viršutinio aukšto arba maža mergaitė iš gatvės. Arba jūs padarėte. Arba jūs.

Erdvė aplink jį papilkėja ir sudrėksta, ir aš pajuntu savy pabundant grobuonį. Jis atrodo girtas, ne, prisirijęs narkotikų. Neapsvaigęs, bet „atsijungęs“. Vėliau suprasiu, kas darėsi jo galvoje: tas vaizdinys, kuris formavosi jo smegenyse. Suprasiu, nes ir pati jį išvysiu.

Jo veidas privertė mane paklausti:

Ką jaučiate galvodamas apie Dženifer? Dabar pat? Būtent šią akimirką?

Jaučiuosi kaip žmogžudys.

Pakartokit?

Jūs girdėjote.

Gerai, Treideri. Manau, mes artėjame prie tikslo. Ir

būtent taip jūs jautėtės tą kovo ketvirtosios vakarą.
Ar ne, Treideri?
Ne.

Visos tos valandos, kurias esu praleidusi šiame tardymo kambary, užgriūva ant manęs, jaučiu, kaip visos tos valandos suplūsta, sugrįžta patys slogiausi jausmai. Tai dalykai, kuriuos privalai girdėti, turi juos nuolat girdėti: tariamus savo lūpų – taip pat.

Turiu liudininkę, kuri matė jus išeinantį iš namo septynios trisdešimt penkios. Atrodėt prislėgtas. „Beprotis". Įniršęs. Kažkas pažįstama, Treideri?
Taip. Laikas. Ir nuotaika.
Gerai. Liudytoja sako, kad girdėjo šūvius prieš jums išeinant iš buto. Prieš tai. Beveik tiesa, Treideri?
Palaukit.
Gerai. Žinoma, palauksiu. Todėl, kad suprantu. Suprantu, kokį spaudimą jautėte. Suprantu, ką dėl jos turėjote išgyventi. Ir kodėl turėjote padaryti tai, ką padarėte. Bet kuris vyras galėjo taip pasielgti. Žinoma, palauksiu. Nes nebepasakysite nieko, ko nežinočiau.

Su skardine pelenine, susisukusia telefonų knyga, plika keturiasdešimt vatų lempute tardymo kambarys nepanašus į klausyklą. Čia nusikaltęs žmogus neieško atlaidumo ar išteisinimo. Jis ieško pritarimo: negailestingo pritarimo. Tartum vaikas jis nori ištrūkti iš izoliacijos. Jis nori vėl sugrįžti pas žmones – nesvarbu, ką yra padaręs. Esu sėdėjusi ant šitos pačios girgždančios metalinės kėdės ir nuobodžiai kalbėjusi

abejingu veidu, ne, su pikta užuojauta: *Taip, tai suprantama*. Kiek *laiko sirgo jūsų uošvė negalėdama numirti? Ir jūs turėjote tai pakęsti?* Esu sėdėjusi čia ir sakiusi: *Gana yra gana. Jūs sakote man, kad vaikas* vėl *pabudo verkdamas? Taigi jūs jį pamokėte. Žinoma, pamokėte. Nagi, žmogau, kiek galima kentėti tą mėšlą?* Uždėkime Treideriui Folkneriui atsuktą snapeliu atgal beisbolininko kepurę, duokime kramtomosios gumos, įsivaizduokime nesiskutusį, ir aš palinksiu priekin virš stalo ir vėl sakysiu – vien dėl tos pačios rutinos: *Tai buvo tenisas, ar ne? Tai buvo tos sušiktos lygiosios.* Lazanija *buvo šlykšti kaip visada. Ir tada viskas baigiasi tuo, kad ji įvaro jus į tokią neviltį?*

Persižegnoju mintyse ir prisiekiu pasistūmėti į priekį dar vieną mylią dėl pulkininko Tomo ir pasiekti šimtą procentų, kaip visada.

> Neskubėkite, Treideri. Ir pasvarstykite tai, kol galvojate. Juk sakau, kad mes visi tai patyrėme, Treideri. Manote, taip nebuvo atsitikę man? Atiduodi jiems savo metus. Atiduodi gyvenimą. Ir staiga sužinai, kad atsidūrei gatvėje. Ji sakydavo jums, kad negali be jūsų gyventi. Dabar sako, kad esat nevertas net mėšlo krūvos. Suprantu, ką reiškia netekti tokios moters kaip Dženifer Rokvel. Imat galvoti apie vyrus, kurie užims jūsų vietą. O jie tai jau nedels. Todėl, kad ji buvo karšta, ar ne, Treideri? Taip, pažįstu tą moterų rūšį. Ji pasidulkins su visais jūsų draugais. Tada pereis prie jūsų brolių. Netrukus ji darys jiems tas mielas paslaugėles, kurios jums taip gerai pažįstamos. Taip ir būtų, Treideri. Taip ir būtų. O dabar

klausykite. Eikime prie paskutinės dalies. Mirštantys žodžiai, Treideri. Ypatingas mirštančių žodžių, kaip liudijimo, svarumas.

Apie ką jūs kalbate, detektyve?

Kalbu apie tai, kad dispečeriui buvo paskambinta devyniolika trisdešimt penkios. Mes nuvykome į įvykio vietą po kelių minučių. Ir spėkite, ką radome? Ji dar buvo gyva, Treideri. Ir ištarė jūsų vardą. Antonis Silvera girdėjo. Džonas Makatičas girdėjo. Aš girdėjau. Ji įdavė jus. Ką jūs į tai, Treideri? Taigi. Ta kalė net jus įdavė.

Mes čia jau penkiasdešimt penkios minutės. Jo galva nuleista. Kaip rodo patirtis, prisipažinimas ima netekti galios priklausomai nuo tardymo trukmės. Taip, pone teisėjau, po poros savaičių, praleistų čia, jis išėjo švarus. Bet psichologiškai esu pasiruošusi tęsti apklausą šešias valandas, aštuonias, dešimt. Penkiolika.

Pasakykit tai, Treideri. Tik pasakykit tai... Gerai, aš paprašysiu, kad jums būtų atliktas neutronų aktyvacijos testas. Jis parodys, ar pastaruoju metu nesinaudojote kokiu nors ginklu. Ar norite, kad mes panaudotume poligrafą? Melo detektorių? Manau, turėtumėt žinoti, koks kitas etapas jūsų laukia. Treideri, jūs stosite prieš Didžiąją komisiją. Žinote, kas tai yra? Taip, aš jus nusiųsiu pas juos, Treideri. Taip, tikrai... Gerai. Pradėkime nuo pradžių. Mes visa tai pakartosime dar keletą kartų.

Jis iš lėto pakelia galvą. Ir jo veidas – giedras. Jo veido išraiška – giedra. Sutrikusi, bet giedra. Ir staiga aš suvokiu du

dalykus. Pirma, kad jis – nekaltas. Antra, kad jei norėtų, galėtų tai įrodyti.

Gal ir keista, detektyve Hulihan, aš žinau, kas yra Didžioji komisija. Tai prisiekusiųjų posėdis, kuriame nusprendžiama, ar byla pakankamai pagrįsta, kad būtų atiduota teismui. Štai ir viskas. Turbūt manote, tikiu, jog tai Aukščiausiasis teismas. Kaip tiki visi kiti apkvailinti šunsnukiai, kurie čia patenka. Tai taip... patetiška. Ak, Mika, nelaiminga kale. Tik paklausyk tavęs. Bet tai ne Mika Hulihan kalba. Tai kalba Tomas Rokvelas. Ir tas vargšas mulkis turėtų raudonuoti dėl to, ką jis tau ką tik priskiedė. Tai drauge ir taip šaunu – noriu pasakyti, kad visas šis atvejis toks šaunus. Praėjusią savaitę sėdėjau gal su dešimčia ar dvylika žmonių, ėjo vienas po kito. Su savo motina, broliais. Draugais. Žiopčiojau, ir nieko neįvyko. Nė žodžio. Bet dabar aš kalbu ir prašau, kalbėkimės toliau. Nežinau, kiek iš to, ką man pasakei, yra gryniausias mėšlas. Tikiuosi, kad balistinės išvados – ne melas, ne klastotė, ir aš privalau susitaikyti su tuo, ką jos sako. Galbūt būsi pakankamai gera ir pasakysi man, kas buvo tiesa ir kas – ne. Mika, susipynei tarp visų įmanomų mazgų, stengdamasi padaryti stebuklą iš šito reikalo. Tai šlamštas, juk pati žinai. Vienas toks mažytis stebuklas, toks dailutis ir šaunutis. Bet čia slypi tikra paslaptis. Didžiulė paslaptis. Kai sakau, kad jaučiuosi žmogžudys, nemeluoju. Tą vakarą, kai ji mirė, jaučiau tą patį, ką ir visada jaučiu. Buvau ištikimas ir saugus. Bet dabar... Mika, štai kas nutiko: iš giedro dangaus nukrito moteris. Ir žinai ką? Geriau aš ją

būčiau nužudęs. Noriu pasakyti: suimkit mane. Išveskit mane. Nukirskit man galvą. Geriau aš ją būčiau nužudęs. Užmerkęs akis. Ir jokių skylių. Nes taip gražiau nei tai, į ką turiu žiūrėti.

Jei dabar žvilgtelėtum pro stiklinį langelį duryse, šis finalas šiame kambaryje nepasirodytų toks jau keistas. Stebėdama šią scenelę, žmogžudysčių policija palinguotų galvą, atsidustų ir eitų toliau.

Įtariamasis ir tardytojas padavė vienas kitam ranką per stalą. Abu lieja ašaras.

Aš lieju ašaras dėl jo ir dėl jos. Taip pat lieju ašaras ir dėl savęs. Dėl tų dalykų, kuriuos padariau šiame kambary kitiems. Ir dėl to, ką šis kambarys padarė man. Jis suteikė man įvairiausių formų, įvairiausių dydžių. Jis paliko apnašas ant mano kūno, visur, net viduje, jos – visai kaip tos apnašos, kurias išvysdavau retsykiais rytą, aptraukusias visą liežuvį.

Kovo keturioliktoji

Nuėjau miegoti vėlai; maždaug vidudienį mane pažadino skambutis į duris: dar vienas pulkininko Tomo siuntinys. Tuzinas raudonų rožių ir „dėkingas, atsiprašau, myliu". Taip pat paketas su antspaudu. Jį atsiuntė ir tikriausiai suredagavo pulkininkas Tomas – tai buvo skrodimo ataskaita. Pamačiau filmą. Dabar turėjau perskaityti apžvalgą.

Tik po poros didelių kavos puodelių ir pusės pakelio cigarečių man pavyko atsikratyti kepenų skonio miglos, kuri apsiautė mane naktį. Taip pat nusiprausiau po dušu. Turbūt jau buvo beveik dvi, kai atsisėdau ant sofos apsisiautusi pū-

kuotu chalatu. Turiu savo mėgstmą juostelę, ją man padovanojo Toubas: aštuonios skirtingos „Nakties traukinio" versijos. Oskaras Petersonas, Džordžis Feimas, Mouzė Elison, Džeimsas Braunas. Mes laikome tą juostelę lyg kokiu himnu mažai nuomos kainai. Nuoma yra niekis: tai yra tu jos nepastebi. Pastebi tik nakties traukinį, bet nepastebi nuompinigių. Taigi kampe tyliai užgrojo muzika, o aš staigiai drykstelėjau biurokratijos simbolį – antspaudą. Dešimt metų mirk alkoholy, dešimt metų pūsk desertinius ledus ir patirsi dešimt metų trunkančias pagirias (o prieš akis lauks dar dvidešimt su trupučiu). Tuo visai nenoriu pasakyti, kad nejutau visos tos naštos, kuri prislėgė mane vakar. Jaučiausi riebi, sviesto spalvos ir jau suprakaitavusi arba dar drėgna nuo vonios garų.

Haec est corpus. Tai yra kūnas:

Dženifer, tavo ūgis buvo metras septyniasdešimt šeši, svoris šešiasdešimt du.

Tavo skrandy iki galo suvirškintas maistas: plakta kiaušinienė, rūkyta lašiša, duona ir dar – ne iki galo suvirškinta lazanija.

Oda buvo pamėlynavusi tik ten, kur ji turėjo būti pamėlynavusi. Niekas nejudino tavo kūno. Niekas tavęs negražino.

Atatranka. Ant tavo dešiniojo delno ir riešo buvo rasti mikroskopiniai kraujo krisleliai ir pažeistas audinys. Mes vadiname tai *atatranka*.

Be to, tavo dešiniąją ranką sutraukė priešmirtinis mėšlungis. Arba spontaniškas ir laikinas *rigor mortis*. Gaiduko linkis ir rankenos raštas įsispaudė į tavo kūną.

Taip tvirtai suspausta buvo tavo ranka.

Dženifer, tu nužudei save.

Užversta.

Kovo šešioliktoji

KTD žmonės nekalba apie tai. Lyg būtume jai paskelbę boikotą. Bet visi dabar tikrai žino, kad Dženifer Rokvel kovo ketvirtąją padarė nusikaltimą.

Jei ji būtų sėdusi į mašiną ir nuvažiavusi kokį šimtą mylių link pietinės valstijos sienos, tada būtų galėjusi mirti nekalta. Bet mūsų mieste tai, ką ji padarė, yra nusikaltimas. Tai – nusikaltimas. Tobulas nusikaltimas, kaip visada, tam tikra prasme. Jai nepavyko to nusikaltimo nuslėpti. Bet jai pavyko išvengti bausmės.

Ir jai pavyko išvengti visuotinės negarbės. Jei negarbė yra tai, ką jūs linkę tuo vardu vadinti. Paklauskite koronerio, kuris atleido ją nuo bausmės.

Pažvelkime į praeitį, juk koroneris buvo tik mokesčių rinkėjas. Kalbant lotyniška mirties kalba: *Coronae custodium regis*. Karaliaus įstatymų saugotojas. Jis apmokestindavo mirusiuosius. Ir savižudžiai prarasdavo viską, ką turėjo. Kaip ir visi kiti kriminaliniai nusikaltėliai.

Mūsų dienomis ir šiame mieste koroneris dirba Vyriausiojo medicinos eksperto įstaigoje. Jį vadina Džefu Braitu ir jis yra Tomo Rokvelo bičiulis.

Braitas padarė išvadą „nenustatyta." Pulkininkas Tomas, žinau tai, stengėsi įpiršti „nelaimingą atsitikimą". Bet susitaikė su „nenustatyta". Kaip ir mes visi.

Jau sakiau, kad niekada nesijutau jos teisiama, net tada, kai buvau bejėgė prieš bet kokius pasmerkimo žodžius. Ir dabar tai rašydama visai nenoriu teisti Dženifer Rokvel. Kalbant apie savižudybę, kaip ir apie visas kitas didžiąsias nelaimes, išėjimus, palikimus, pasidavimus, tenka pripažinti, kad nebuvo kitos išeities.

O skausmo niekada netrūksta. Mintimis vis grįžtu į tas dienas, kai buvau priglausta Rokvelų namuose, kai gulėjau paslika ir visa mano siela sruvo prakaito upeliais į patalus. Ji irgi turėjo savo rūpesčių. Būdama devyniolika metų – lieknesnė, žioplesnė, dar apvalesnių akių – ji taip pat kankinosi. Dabar tai prisimenu. Viena iš tų vėlyvų paaugliškų konvulsijų vejantis tėvus. Ji buvo atstūmus kažkokį vaikiną, kuris nenorėjo ar negalėjo jos palikti. Taip, ir dar buvo kažkokia draugė (kas tai buvo – narkotikai?), gyvenusi su ja viename kambary, kuri taip pat kentėjo meilės kančias. Dženifer krūptelėdavo kiekvieną kartą, kai tik suskambėdavo telefono ar durų skambutis. Tačiau kad ir kokia prislėgta bei įsitempusi ji buvo, vis tiek ateidavo pas mane, skaitydavo man, būdavo su manimi.

Ji neteisė manęs. Ir aš jos neteisiu.

Tai štai kas nutiko. Moteris nukrito iš giedro žydro dangaus.

Taip. Gerai. Viską žinau apie tas giedras žydras padanges.

Kovo aštuonioliktoji

Po to laidotuvės, ir jokios išsipusčiusios sargybos, nė dvidešimt vienos salvės, jokių dūdmaišių. Pora baltų skrybėlių, keletas aukso juostelių ir visos bažnyčios paslaugos su mažu pilku sutanotu vaikinu, kurio žožiai sakė: Dabar tai *mūsų* parei-

ga. Ji lieka su mumis, su tuo – žali laukai ir bažnyčia vidury, netolies, jos bokštų smaigaliai kylantys į dangų. Ne, tai nebuvo policijos susiėjimas. Mūsų buvo mažuma. Mes visi stovėjome nuleidę akis, apimti bendro pralaimėjimo jausmo, apsupti civilių armijos: atrodė, kad susirinko visas akademinis miestelis. Niekada nemačiau tiek jaunatviškų, proporcingų veidų, subjaurotų sielvarto. Ten buvo Treideris, greta šeimyninio būrelio. Jo broliai stovėjo už Dženifer brolių. Tomas ir Miriam žvelgė į kapą, bežadžiai tartum medinės skulptūros.

Žeme, priimk keisčiausią svečią.

Aikštelėje palikau visus ir atsistojau nuošaly, prie kukmedžių, norėdama šiek tiek pasidažyti ir surūkyti cigaretę. Sielvartas padeda pajusti cigarečių skonį geriau nei kava, geriau nei alkoholis, geriau nei seksas. Kai atsigręžiau, pamačiau, kad prie manęs artinasi Miriam Rokvel. Apsigobusi juoda skara, ji priminė gražuolę elgetą iš Kasablankos ar Jeruzalės gatvių. Graži, bet aiškiai prašanti, ne duodanti. Ir tada supratau, kad jos duktė dar nepaliko manęs ramybėje. Nepasitraukė iš mano akiračio.

Mes apsikabinome – iš dalies tam, kad būtų šilčiau, nes pačiai saulei tądien buvo šalta, ji panėšėjo į geltoną ledo rutulį, šaldantį dangų. Apkabinusi Miriam, jutau savo rankom, kad ji truputėlį lengvesnė, bet nebuvo taip akivaizdžiai sumažėjusi, susitraukusi kaip pulkininkas Tomas (jis stovėjo atokiau ir laukė), kuris atrodė maždaug metro šešiasdešimt ūgio. Bet ne toks pamišęs. Liūdnesnis, labiau paniręs į save, bet ne toks pamišęs.

Ji tarė: „Mika, manau, kad pirmąkart pamačiau tavo kojas."

Aš pasakiau: „Prašom, žiūrėk." Mes nuleidom akis ir pažvelgėm į jas, aptemptas juodom kojinėm. Pajutau, kad visai

galiu paklausti: „O iš kur Dženifer gavo tokias kojas? Tik ne iš tavęs, mergaite. Tu tokia kaip aš.“ Dženifer kojos buvo tartum kokio lenktyninio žirgo. Manosios primena pneumatinius plaktukus keliams tiesti. Ir Miriam – ne ką geresnės.

„Vis kartodavau, kad ji turės visą gyvenimą sukti galvą, kas jai padovanojo tokią figūrą. Tegu ji pamėgina sudėti tai į vieną vietą. Savo figūrą ir savo veidą. Kojos? Ji paveldėjo jas iš Raijenon. Iš Tomo motinos.“

Stojo tyla. Mėgavausi ja kaip mokėdama su cigarete rankoje. Tai buvo mano atokvėpio akimirka.

„Mika. Mika, yra vienas dalykas, kurį mes žinome apie Dženifer ir norime, kad tu tai žinotum. Esi pasirengusi?“

„Esu pasirengusi.“

„Tu nematei toksikologinės ataskaitos. Tomas pasistengė, kad ji pranyktų. Mika, Dženifer kūne rasta *ličio*.“

Litis... Prisiminiau jį – tą litį. Mūsų mieste, šioje narkotikų sostinėje, policija greit susipažįsta su farmacija. Litis – tai lengvasis metalas, vartojamas alyvų, lydinių, cheminių reagentų gamyboje. Bet ličio karbonatas (man atrodo, kad tai tam tikros rūšies druska) geba paveikti žmogaus nuotaiką. Štai tas giedras žydras dangus. Todėl, kad litis naudojamas gydant tai, kas kartais vadinama (korektiškai ir pagrįstai) „protinių ligų Maiku Taisonu“: maniakinę depresiją.

„Tau niekada nepasirodė, kad ji turi tokių problemų?“, – paklausiau.

„Ne.“

„Tu kalbėjaisi su Treideriu?“

„Nepasakojau to Treideriui. Kalbėjau tik užuominom. Bet ne. Ne! Dženifer? Rask dar tokį tvirtą ir ramų žmogų kaip ji.“

Taip, bet žmonės daro įvairiausius dalykus žmonėms to ne-

žinant. Žmonės žudo, laidoja, išsiskiria, veda, keičia lytį, išsikrausto iš proto, gimdo žmonėms to nežinant. Žmonės vonioje pagimdo trynukus žmonėms to nežinant.

„Mika, tai keista ar ne? Nesakau, kad nuo to kas nors aiškiau. Bet dabar įvyko šioks toks posūkis."

„Pulkininkas Tomas?"

„Jis čia. Maniau, mes jį ten pametėm. Bet jis čia."

Miriam šnairomis pažvelgė į jį. Štai ten jis stovi, jos vyras: sunki nukarusi apatinė lūpa, pajuodusios akiduobės. Tartum jis pats būtų vartojęs litį. Jo nuotaika buvo rami. Jis nemirksėdamas žvelgė pro visuotinį rūką.

„Matai, Mika, mes ieškome atsakymo į klausimą „kodėl?" Ir man atrodo, kad kai ką radome. Bet neturime atsakymo į klausimą „kas?" Kas ji buvo, Mika?"

Aš laukiau.

„Atsakyk į tai, Mika. Padaryk tai. Jei ne tu, tai kas? Henrikas Ouvermarsas? Tonis Silvera? Neskubėk. Tomas bus tau dėkingas. Padaryk tai. Tai turi padaryti tu, Mika."

„Kodėl?"

„Tu esi moteris."

Ir aš pasakiau taip. Pasakiau taip. Žinodama, kad tai, ką atrasiu, nebus joks Holivudinis kečupas ar šlamštas, bet visiškai niūrus daiktas. Žinodama, kad šitai privers mane peržengti savo asmeninę ribinę zoną ir pažvelgti anapus. Žinodama – manau, kad tai žinojau jau tada, – jog Dženifer Rokvel mirtis buvo lyg žinia iš kitos planetos: kažkas niekada iki tol negirdėta.

„Esi tikra, kad nori išgirsti atsakymą?", – paklausiau.

„Tomui reikalingas atsakymas. Jis – policija. O aš jo žmona. Viskas gerai, Mika. Tu esi moteris. Bet, mano manymu, esi ir pakankamai tvirta."

„Taip“, – pasakiau, ir mano galva nusviro. Esu pakankamai tvirta. Ir kiekvieną valandą vis mažiau tuo didžiuojuosi.

Ji vėl atsigręžė į laukiančią savo vyro figūrą ir lėtai linktelėjo. Prieš prisidėdama prie jo, man dar nespėjus pakelti galvos ir žengti žingsnio pirmyn, Miriam tarė:

„Kas, po velnių, ji buvo, Mika?“

Manau, kad visų mūsų galvose dabar panašus vaizdinys. Ir garsai. Mes regime tuos filmo kadrus. Tomas ir Miriam juos regi. Aš juos regiu. Mažame tardymo kambarėly mačiau, kaip jie susiformavo Treiderio akių dugne – tie filmo kadrai, kur rodoma Dženifer Rokvel mirtis.

Jūs neišvysite jos. Matysite tik sieną už jos galvos. Tada išgirsite pirmąjį šūvį ir pamatysite jo išaugintą baisią gėlę. Tada – pulsas, aimana ir drebulys. Tada antrasis šūvis. Ir – pulsas, gurktelėjimas, atsidusimas. Tada – trečias šūvis.

Jūs neišvysite jos.

antra dalis 2

FELO DE SE

FELO DE SE – savižudybė *(teisinis terminas, vert.)*

PSICHOLOGINĖ AUTOPSIJA

Savižudybė – tai nakties traukinys, skraidinantis tave į tamsą. Nepateksi ten taip greit, bent jau ne įprastom priemonėm. Nusiperki bilietą ir įlipi. Bilieto kaina – viskas, ką turi. Bet bilietas tik į vieną pusę. Šis traukinys nuveža tave į naktį ir ten palieka. Tai nakties traukinys.

Dabar jaučiu, kad kažkas manyje yra, tartum neprašytas svečias žybčioja žibintuvėliu. Manyje – Dženifer Rokvel, ji mėgina atskleisti tai, ko nenoriu matyti.

Savižudybė – tai proto ir kūno problema, kuri išsprendžiama žiauriu būdu ir niekas nėra nugalėtojas.

Turiu apramdyti tą mėšlą. Turiu apramdyti.

Ką veikiu čia su tušinuku, magnetofonu ir kompiuteriu? Tą patį, ką Polis Nou darė anatomikume su gnybtais, elektriniu grąžtu ir peilių rinkiniu. Tik mes tai vadiname psichologine autopsija.

Galiu tai padaryti. Esu išmokyta tai daryti.

Prisiminkime:

Kurį laiką, nors labai trumpai, – ir tik vieną kartą man tai buvo pasakyta į akis, – buvau vadinama „savižudybių Mika“.

Tai buvo laikoma įžeidimu netgi čia, centre, ir jie netrukus liovėsi. Tai buvo įžeidimas ne tų vargšų šunsnukių, kuriuos rasdavom garažuose susmukusius automobilio sėdynėj ar vonioje pusiau panirusius į tamsiai raudoną vandenį. Tai buvo mano įžeidimas: tai reiškė, kad esu ganėtinai kvaila, jei reaguoju į tuos pašvinkusius iškvietimus. Todėl, kad savižudybės nė velnio nepagerindavo tavo nusikaltimų išaiškinamumo statistikos, nepridėdavo užmokesčio už viršvalandžius. Vidurnakty suskambėdavo telefonas, ir Makatičas arba O'Bojus irzliai ištardavo į delnu pridengtą ragelį: *Gal galėtum padėti, Mika? Tai savižudybė, o man reikalingi pinigai motinos operacijai.* Įtartina mirtis – ne tokios žmogžudystės jis trokšta. Be to, tas mažas pasimetęs berniukas tiki, kad savižudybės yra jo teisinio talento įžeidimas. Jam reikalingas užkietėjęs *nusikaltėlis*. O ne koks nors suskis, kuris prieš šimtą metų būtų buvęs palaidotas už kapinių sienos, po akmenų krūva, su mietu persmeigta širdim. Taigi kurį laiką – trumpai, kaip sakiau – jie ištiesdavo man ragelį ir su bereikšme veido išraiška pasakydavo: *Tai tau Mika. Savižudybė*. Ir tada rėkdavau ant jų. Bet gal jie ir neklysdavo. Galbūt tai man reiškė daugiau nei jiems, tas lankstymasis po tiltu ties upe, stovėjimas laiptinėje lėtai sukantis šešėliui ant sienos, mąstant apie tuos, kurie nekenčia savo gyvenimo ir meta iššūkį baisiai Dievo tvarkai.

Kaip sudėtinę savo darbo dalį baigiau kursą – kaip ir daugelis kitų – „Savižudybė: griežtos išvados" Pyt Brauno universitete, vėliau Miesto tarybоj išklausiau atnaujintą paskaitų ciklą „Savižudybės modeliai".

Susipažinau su savižudybių grafikais ir diagramom, segmentais, koncentriniais ratais, spalvų kodais, strėlėmis, gyvatėm ir kopėčiom. Dalyvaudama Savižudybių prevencijos progra-

moje, tirdama daugiau kaip šimtą savižudybių, susipažinau ne tik su fizinėm pasekmėm, bet ir su pamatiniu savižudybės vaizdu *ante mortem*.

Bet Dženifer neturi su tuo nieko bendra. Ji neturi nieko bendra.

Šį sekmadienio rytą sėdžiu išsidėliojusi savo segtuvus ant sofos. Ir vartau užrašus žiūrėdama, ką čia turiu:

* Visose kultūrose savižudybės rizika didėja su amžiumi. Tačiau ne nuosekliai. Įstrižojo grafiko vidurinė dalis yra poplatė, primenana laiptų aikštelę su pakopomis. Kaip teigia statistika (tiek, kiek ji šiuo atveju yra vertinga), jei tai padarai būdamas dvidešimtmetis, esi apatiniam lygmeny, o nuo tos vietos, kur vidutinis amžius, rizika šauna aukštyn.
  Dženifer buvo dvidešimt aštuoneri.
* Maždaug penkiasdešimt procentų savižudžių yra bandę tai daryti anksčiau. Jie yra parasavižudžiai arba pseudosavižudžiai. Maždaug septyniasdešimt penki procentai siunčia perspėjamuosius signalus. Maždaug devyniasdešimt procentų turi savo išėjimo istoriją – pasitraukimo istoriją.
  Dženifer nemėgino to daryti anksčiau. Kiek žinau, ji nerodė jokių perspėjamųjų ženklų. Visą savo gyvenimą ji buvo įžvalgi.
* Savižudybė labai labai priklauso nuo priemonių. Atimkite priemones (tarkime, išjunkite virtuvės dujas), ir statistinė linija nusvirs it svambalas.
  Dženifer nereikėjo dujų. Kaip ir daugelis kitų amerikiečių, ji turėjo pistoletą.

✻ Štai tokie mano užrašai. O kokie yra jų užrašai ir koks procentas juos palieka? Kai kurie tyrinėtojai sako, kad septyniasdešimt procentų, kiti teigia, kad trisdešimt. Atsisveikinimo rašteliai, kaip manoma, dažnai yra sunaikinami tų, kuriuos mirusysis mylėjo. Savižudybės, kaip matėme, dažnai slepiamos, maskuojamos, dangstomos.
Aksioma: savižudybės didina nepatikimų duomenų kiekį.
Dženifer turbūt nepaliko atsisveikinimo raštelio. Bet žinau, kad ji parašė jį. Tiesiog tai jaučiu.

Tai gali nutikti visose šeimose, bet šitai nėra paveldėta. Tai modelis arba konfigūracija. Tai ne predispozicija. Jei nusižudo jūsų motina, šitai nepadės, ir taip atveriamos durys...

Štai keletas darytinų ir nedarytinų dalykų. Arba tiesiog nedarytinų:

Nedirbkite su mirtimi susijusio darbo. Nedirbkite su farmacinėm medžiagom.

Nebūkite emigrantas. Nebūkite vokietis, ką tik išlipęs iš laivo.

Nebūkite rumunas. Nebūkite japonas.

Negyvenkite ten, kur nešviečia saulė.

Nebūkite homoseksualus jaunuolis: kas trečias mėgina nusižudyti.

Nebūkite ilgaamžis Los Andželo gyventojas.

Nebūkite alkoholikas. Šiaip ar taip, tai išsimokėtinu būdu įgyjama savižudybė.

Nebūkite šizofrenikas. Nepakluskite tiems balsams, skambantiems jūsų galvoje.

Nebūkite prislėgtos nuotaikos. Atsitieskite.

Nebūkite Dženifer Rokvel.

Ir nebūkite vyras. Nebūkite vyras, kad ir ką darytumėt. Tonis Silvera, žinoma, nusipeizėjo, kai sakė, kad savižudybės – pupyčių užsiėmimas. Priešingai, savižudybės – tai berniukų žirniukų reikalas. Moterų užsiėmimas yra *mėginimas nusižudyti*: jos tai daro dukart dažniau už vyrus. Vyrų reikalas – *užbaigimas*, jie tai padaro dukart dažniau už moteris. Tėra viena diena per visus metus, kai vyru būti saugiau. Tai Motinos diena.

Motinos diena – tai *felo de se* diena. Kaip tai? Stebiuosi. Ar tai pietūs gerame restorane, kai gali valgyti viską, ko širdis geidžia? Ne. Savižudybės – tai moterys, kurio pabėgo iš pietų. Tai moterys, kurios pabėgo nuo vaikų.

Nebūkite Dženifer Rokvel.

Klausimas: bet kodėl ne?

STRESO PRIEŽASTYS IR NENUMATYTI IMPULSAI

Pirmas asmuo, su kuriuo ketinu pasikalbėti, yra Hajus Talkingornas, Dženifer gydytojas. Daugelį metų vis sutikdavau šį seną tipelį pas Rokvelus (užkandžiai, kokteiliai per Kūčias). Ir, prisiminkime tai, pulkininkas Tomas paprašė jį prižiūrėti mane, kai džiovinausi Rokvelų namuose: apimta Baltosios karštinės, blaškiausi savaitę viename iš vaikų miegamųjų pirmajame aukšte. Tiesą sakant, nedaug ką pamenu apie tai. Mažas, plikas, giedrų akių Talkingornas yra iš tų pagyvenusių gydytojų, kurie bėgant laikui atrodo vis labiau linkę slėpti savo

daktariškus sugebėjimus – tam, kad išsaugotų mažas fokusininkų paslaptis. Kitos rūšies pagyvenę gydytojai prasigeria. Tai *juos* tenka džiovinti. Kai aš džiūvau, vakarais Dženifer ateidavo į mano kambarį. Ji įsitaisydavo kampe ir ką nors man skaitydavo. Ji suprasdavo mano veido išraišką ir atnešdavo vandens.

Taigi. Skambinau Talkingornui į darbą kovo aštuntąją, beveik prieš dvi savaites. Ir ką gi? Tas senas šiknius buvo išvažiavęs į *pokerio kruizą* prie Karibų jūros. Tad paprašiau jo sekretorės iškviesti jį iš atostogų, ir jis nepatenkintas užsuko pas mane *tiesiai iš ten*. Papasakojau jam naujienas ir pasakiau, kad ėmiausi tai tirti. Jis pasakė, kad mums reikėtų susitikti. Tad vėl paskambinau jam į darbą ir pasišnekėjau su juo. Paaiškėjo, kad pokerį žaidžia ne Talkingornas. Jį žaidžia žmona. Jis dykinėdamas įdega ir gražėja, o ji sėdi salone palinkus prie stalo ir pralošinėja jau antrą namą su savo pora dviakių.

Hajus Talkingornas konsultuoja gotikinio stiliaus name, netoli Altono parko, Trisdešimt septintojoje gatvėje. Sėdėjau siaurame koridoriuje, kaip ir visi kiti pacientai, iš vienos pusės man – ausų ligonis, iš kitos – gerklės. Įsikūrusi už stiklinės pertvaros perdžiūvusi sekretorė stumdė ant stalo popierius ir kilnojo telefono ragelį: „Gydytojo priimamasis." Praktikantus primenantys jaunuoliai su kombinezonais zujo šen ir ten su segtuvais ir buteliukais. Šūsnys popierių ir knygų nuo grindų iki lubų: Kas tai? Blunkančios biopsijos ataskaitos, dulkinos šlapimo analizės. Ponas Ausis ir ponas Gerklė šaižiai atsiduso, kai moteris galvos linktelėjimu pakvietė mane vidun. Iš koridoriaus šešėlių įžengiau į aštriakvapę germanišką Talkingorno operacinę.

Norėčiau, kad man būtų leista pasakyti, jog dėl įdegimo

Hajus atrodo labai ligotas. Bet jis tik sumirksėjo ir nusuko akis į šalį, toks pakankamai nepriklausomas ten, už savo darbo stalo. Dabar tai prisimenu. Kai buvau apimta haliucinacijų mažame kambarėly pas pulkininką Rokvelą ir mane lankė svečiai – kai kurie realūs, kai kurie ne, – kai klausiau savęs, kaip, po galais, man išgyventi dar pusvalandį, retsykiais pagalvodavau: aš žinau. Iškrušiu kurį iš tų vaiduoklių. Tai padės užmušti laiką. Bet nenorėjau krušti Hajaus Tulkingoro. Jo blankiose mėlynose akyse buvo susikaupę pernelyg daug žinojimo apie mirtį. Dabar atsargiai. Nesakyk „sveikas, Hajau".

„Daktare."

„Detektyve. Sėskitės."

„Kaip pasisekė kelionė? Žmona išlošė pinigų?"

„Išlošė maždaug tiek pat, kiek pralošė. Gailiuosi, kad nedalyvavau laidotuvėse. Mėginau užsisakyti skrydį iš Ispanijos. Kalbėjausi su pulkininku ir ponia Rokvel. Padarysiu viską, ką galiu."

„Tada žinote, kodėl esu čia."

Patylėjome. Atsiverčiau užrašų knygutę ir nuleidau akis į jos lapus. Staiga pati gerokai nustebau dėl savo vakarykščių pastabų. Ten buvo parašyta: *Sutrikimo priežastis: reakcinė/nereakcinė? Afektyvinė/tariama? Psichologinė/organinė? Vidinė/išorinė?*

Prabilau:

Daktare Talkingornai, kas per pacientė buvo Dženifer Rokvel?

Ji... ji nebuvo.

Atsiprašau. Kokia buvo jos ligos istorija?

Ji nesirgo jokia liga.

Nesuprantu.

Kiek man žinoma, ji nė dienos niekuo nesirgo visą gyvenimą. Išskyrus, žinoma, vaikystę. Jos sveikatos patikrinimai buvo vienas juokas.

Kada paskutinį kartą ją matėte?

Kada mačiau ją čia? Maždaug prieš metus.

Ar ji lankėsi pas kurį kitą gydytoją?

Ne visai suprantu. Ji lankėsi pas stomatologą, ginekologę, daktarę Arlington. Ji mano draugė. Ir ten ta pati istorija. Kaip pacientė Dženifer buvo beveik fenomenali.

Tai kodėl gi ji vartojo litį, daktare?

Litį? Ji nevartojo ličio, detektyve.

Matote? Tai toksikologinė ataskaita. Ji lankėsi pas psichiatrą?

Žinoma, ne. Man būtų pranešę. Žinote tai.

Jis paėmė kopijavimo aparatu padarytą dokumento kopiją iš mano rankos ir su pasipiktinimu ją perskaitė. Su tyliu pasipiktinimu. Žinojau, ką jis galvoja. Jis jau svarstė: Jei ji gavo tai ne iš atitinkamo specialisto, tai iš kur? Po to: Juk gali be vargo gauti bet ką šiame mieste. Taip, nėra ką ir šnekėti. Ir ne iš kokio kapišonuoto tipo ant kampo, bet iš besišypsančio šūdų maišo su baltu chalatu. Narkotikų pavadinimai ten gali susidėti net iš dvidešimt penkių skiemenų... Stojo tyla. Tokia tyla turbūt dažna jo darbe. Registratūroje, palinkus ties analizių rezultatais, žvelgiant į rentgeno spindulių apšviestus ekranus. Ir tada daktaras Talkingornas nuleido rankas dėl Dženifer. Vos gūžtelėjęs pečiais, jis apleido ją.

Taip, ką gi. Jūs bent jau susiduriat su tam tikru modeliu. Ji gydė savo pačios galvą. Tai visada yra iliuzija.

Kaip tai?

Tai lyg ir kokia psichinė hipochondrija. Psichotropiniai vaistai tik dar labiau ją sustiprina. Susidaro spiralinis efektas.

Pasakykit man, daktare, kaip nustebot, kai šitai išgirdote? Nustebau. Nustebau. Ak, žinoma. Krimtausi dėl Tomo ir Miriam. Bet sulaukęs tokio amžiaus ir turėdamas tokią profesiją... Nesu tikras, kad galiu apstulbti.

Ir aš norėjau pasakyti: *Jūs*, vaikinai, žudotės dažnai, ar ne? Taip: triskart dažniau nei kokie kaimo jurgiai. Sąrašo viršuje esantys psichiatrai – šešis kartus dažniau. Paskui mažėjančia tvarka rikiuojasi veteranai, farmacininkai, stomatologai, ūkininkai ir bendrosios praktikos gydytojai. Stebiuosi, kodėl taip yra? Galbūt dėl to, kad nuolatos prieš akis – natūralus mirties procesas, liga, nykimas? O gal tiesiog – kančia, dažnu atveju – buka kančia? Priemonių prieinamumas. Tyrinėtojai kalba apie „profesinę įtampą“. Bet policija taip pat gali pasigirti savo profesine įtampa. Ir nors turime polinkį į savižudybę, esame niekas palyginti su tais sušiktais kamikadzėm dangaus mėlynumo chalatais. O atėjus pensiniam amžiui mums visiems gresia didžiausias pavojus. Manau, kad tai susiję su valdžia. Su kasdieniniu valdžios poreikiu ir su tuo, kas nutinka, kai ta valdžia atimama.

Pakėliau akis nuo užrašų. Kažkas pasikeitė Talkingorno žvilgsny. Jis mąstė apie mane. Nebebuvau jo kvotėja. Buvau detektyvė Mika Hulihan, ta, kurią jis pažinojo: policija ir alkoholikė. Ir pacientė. Jo išblukusios akys dabar žvelgė į mane su pritarimu, bet šaltu pritarimu, tokiu, kuris nešildo sielos. Nesvarbu, jo ar mano.

„Neblogai laikotės, detektyve.“

„Taip, pone.“

„Nesikartoja ta nesąmonė.“

„Ne.“

„Gerai. Jūs taip pat esate beveik viską patyrusi, ar ne?“

„Beveik viską. Taip, pone, manau, kad taip.“

Grįžusi namo susiradau tą sąrašą, kurį buvau pasidariusi po laidotuvių. Šis sąrašas tiesiai šviesiai pavadintas „Streso priežastys ir nenumatyti impulsai“. Bet tai, kas eina toliau, neturi aiškesnių kontūrų it migla:

1. Reikšmingos kitos priežastys? Treideris: dalykai, kurių jis nematė?
2. Pinigai?
3. Darbas?
4. Fizinė sveikata?
5. Psichinė sveikata? Sutrikimo priežastis:
   a. psichologinė?
   b. ideacinė/organinė?
   c. metafizinė?
6. *Giliai* slypinti paslaptis? Trauma? Vaikystė?
7. *Kiti* reikšmingi kiti dalykai?

Dabar išbraukiu 4 punktą. Ir man tik lieka stebėtis, ką gi reiškia 5 punkto c. Ir dar galvoju apie 7 punktą. Ar ponas septintasis yra susijęs su ličiu?

PABAIGOS PRASMĖ

Mirties scenos – delikačios it orchidėjos. Tartum pati mirties chemija jos, atrodo, užsiėmusios nykimo bei irimo reikalais. Bet manoji mirties scena yra amžinai jauna. Ji vis dar aptverta juosta. Įeiti draudžiama. Aš įeinu.

Kraujas ant miegamojo sienos dabar jau pajuodęs, jo apačioj – vos regimas rūdžių pėdsakas. Viršuje, ties lubom, mažučiai lašai susirinkę lyg buožgalviai, jų uodegytės nukreiptos tolyn nuo žaizdos vietos. Ekspertai nuėmė kvadratinės for-

mos sienos sluoksnį pačiame pagrindinės dėmės vidury, ten, kur buvo kulkos įduba. Po to žemyn nutįsęs pėdsakas nuo apsukto apie galvą rankšluosčio.

Galvoju apie Treiderį ir suvokiu, kad įvykio vietą vertinu daugiausia kaip interjero problemą. Noriu išpešti nors siūlelį ir pati imti jį vynioti. Kai jis sugrįš, ar galės miegoti šiame kambary? Kiek dažų jam prireiks? Keista, bet manau, kad imu į Treiderį žiūrėti kaip į draugą. Praėjus vos savaitei po to, kai nėriaus iš kailio mėgindama jam sutaisyti mirtiną injekciją, imu į jį žiūrėti kaip į draugą. Kalbėjau su juo per šermenis pas Rokvelus. Tai jo raktą laikau rankoje. Jis pasakė man, kur visko ieškoti.

Dženifer laikė visus asmeninius popierius užrakintus mėlynoje skrynelėje svetainėje. Turiu raktą ir nuo tos skrynelės. Bet pirmiausia greitai apėjau butą, vien todėl, kad pajusčiau jo dvasią: lipdukai ant veidrodžio virš telefono, magnetai ant šaldytuvo durų (su užrašais „Pienas“ ir „Filtrai“), vonios spintelė su kosmetika, šampūnais ir keletu patentuotų vaistų pakelių. Miegamojo spintoje – celofanu apvilkti megztiniai. Stalčius su jos apatiniais drabužiais – ištisa galaktika: žvaigždžių ryškumo...

Ne taip seniai buvo sakoma, kad kiekviena savižudybė teikia Šėtonui ypatingą malonumą. Manau, kad tai netiesa, – jei netiesa ir tai, kad Velnias yra džentelmenas. Jei Velnias nepriklauso jokiai klasei, gerai, sutinku: jam suteikia pasitenkinimą savižudybė. Nes savižudybė – tai chaosas. Kaip tyrinėjimo objektas, savižudybė turbūt yra pats nerišliausias pavyzdys. O ir pats aktas neturi nei formos, nei turinio. Žmogaus projektas sumaigomas, sugrūdamas į save – gėdingas, infantilus, besiraitantis, gestikuliuojantis. Ten, viduj, vien maišalynė.

Bet dabar aš žvalgausi aplink, ir tai, ką regiu, yra tvarka. Mes su Toubu esame nevalos, o kai du nevalos susimeta į krūvą, yra nebe du nevalos, bet nevala kvadratu. Tai nevala kubu. O ši vieta man panaši į sistemos šedevrą: viskas savo vietose, bet tai neperšama primygtinai, neturi jokio griežtumo. Nusidobusiųjų namams būdingas niūrus žlugimo aspektas. Apleisti daiktai, atrodo, klausia: Ar buvom tau negeri? Ar iš mūsų nebuvo visai nieko gero? Bet Dženifer butas atrodo taip, lyg lauktų sugrįžtant savo šeimininkės – įskriejančios pro duris. Ir visai netikėtai aš pasijuntu laiminga. Po visų tų savaičių su kačių kamuoliu viduriuos. Šio pastato nesupa kiti pastatai, ir po pusvalandžio pajunti, kaip juda saulė, kaip keičiasi visų šešėlių posvyrio kampai.

Treideris ir Dženifer – jie turėjo du darbo stalus, du darbo postus svetainėje, tarp jų nėra nė trijų metrų. Ant jo stalo guli popieriaus lapas, ten štai kas parašyta:

$$p(x) = a_0 + a_1 x + a_2 x^2 + a_3 x^3 + \ldots$$

Ant jos stalo guli popieriaus lapas, ten štai kas parašyta:

$$x = \frac{30}{10^{-21}} \text{ m} = 3 \text{ x } 10^{22} \text{ m}.$$

Ir tu galvoji: Ei. Jis ją girdėjo. Ji girdėjo jį. Jie kalbėjo ta pačia kalba. Argi ne to visi mes turėtume trokšti? Lygiavertis meilužis už trijų metrų: tyla, siekiai, bendras reikalas. Argi ne šito mes visi turėtume trokšti? Jam – moteris kambary. Jai – vyras kambary. Už trijų metrų.

Atidariau mėlynąją skrynelę.

Joje buvo devyni fotoalbumai ir devyni kaspinais perrišti laiškų ryšulėliai – visi nuo Treiderio. Tai jų istorija, iliustruota ir anotuota. Ir, žinoma, sutvarkyta. Sutvarkyta specialiai ar sutvarkyta bet kuriuo atveju? Kalbant apie iš anksto suplanuotą savižudybę, paprastai reikia paminėti pusiau sąmoningas pastangas „sutvarkyti reikalus“: pamėginti viską pabaigti. Pasistengti viską išbaigti. Bet aš nieko panašaus čia nepajutau, nutariau, kad Treiderio „relikvinė skrynia“ buvo pildoma nuo pat pirmųjų metų. Iškračiau ją ir atsiklaupiau ant kilimo. Pradėsime nuo pradžių: jo pirmasis laiškas, arba laiškelis, parašytas 1988 metų birželį:

> *Gerbiama panele Rokvel, atleiskite man, bet šią popietę negalėjau neatkreipti dėmesio į jus antrajame korte. Kaip gražiai žaidėte, koks toreadoriškas smūgiavimas! Ar kada nors galėčiau paprašyti jūsų pažaisti su manimi arba pamokyti mane? Aš – tamsiaplaukis, kreivakojis nevėkšla iš pirmojo korto.*

Taip viskas ir prasideda („Tai buvo tiesiog teniso partija!“), nuo mažų pastabų apie paskaitas ir pietus. Netrukus albumas ima pasakoti istoriją: štai jie korte, atskirai, paskui – kartu. Po to nesusipratimas. Paskui nesusipratimas išsprendžiamas. Paskui seksas. Paskui meilė. Paskui atostogos: Dženifer su slidininko kostiumu, Dženifer paplūdimy. Žmogau, koks kūnelis; sulaukusi dvidešimt, ji atrodė kaip manekenė iš reklamos apie dribsnius, kurie yra puikaus skonio, be to, padeda sveikai nusišikti. Bronzinis Treideris greta jos. Paskui universiteto diplomas. Paskui gyvenimas kartu. O ranka rašyti laiškai dar

vis ateina, dar vis tariami žodžiai, žodžiai, kuriuos bet kuri moteris nori girdėti. Jokių skubotai parašytų faksų nuo Treiderio. Faksų, kurie išblėsta per pusmetį – tartum šiuolaikinė meilė. Jokių prikeverzotų raštelių, atremtų į gruzdintuvę, tokių, kokius man palieka Toubas. Kokius palikdavo Denisas, Džonas, Šonas, Duveinas. NUPIRK TUALETINIO POPIERIAUS, DĖL DIEVO. Tai nebūtų tikę Dženifer. Ji gaudavo po suknistą poemą kas antrą dieną.

Nesusipratimas? Nesusipratimas buvo išspręstas ir nebepasikartojo. Bet nesusipratimas tikrai buvo. Jo tema: dvasinis nestabilumas. Ne jos. Ne jo. Kitų žmonių. Ir turiu pasakyti, kad labai labai nustebau, radusi čia savo vardą...

Pasiruošiau tam, kas dabar vadinama „non stop". Bet daug ką apie tai jau anksčiau žinojau. Vaikinas, kurio buvo paprašyta dingti iš akių. Kambario draugė, kuriai nuvažiavo stogas. Bėdos prasideda pačioje pradžioje, kai Treideris ima darytis rimtas. Po kojų painiojasi tas didžėjus, Hiumas, kurį reikia ištrinti iš atminties. Didelis akademinio miestelio žmogus nepakelia skausmo. Taigi jis dovanoja Dženifer savo agonijos reginį. Ir taip toliau. Tada iškyla kita problema, nesusijusi su visu tuo ir apskritai su niekuo iš šio pasaulio: Dženifer kambario draugė, mergina, vardu Filidė, vieną rytą pabunda, o iš jos ausų, pasirodo, kyla juodi dūmai. Netrukus ši kvaiša arba stovi ir spokso į vonios sieną, arba kaukia priešais mėnulį. Dženifer nebepakelia gyvenimo su ja ir pardumia namo, atgal pas Rokvelus. Ir ką gi ji ten randa? Prismardinusią jos brolio miegamąjį ir kažką vapaliojančią į pagalves? Ogi detektyvę Miką Hulihan. „Dieve mano", Treideris cituoja ją, „aš apsupta".

Tai aklavietė su korespondencija, kuri keliauja tik į vieną pusę. Naratyvas „neišsiskleidžia": tai, kas pasiekiama, tėra šok-

čiojantis *status quo*. Stulbinantys įvykiai paprastai ir tvarkingai virsta Tokiu Gyvenimu. Vis dėlto Treideris išlieja daug rašalo, įtikinėdamas ją išmesti iš galvos nuostatą, kad niekuo šiame pasauly negalima pasitikėti. Sveikas ar bent jau logiškas požiūris sugrįžta. Galime pabaigti šias istorijėles:

Vaikinas, Hiumas, kuriam laikui pranyksta, paragauja narkotikų. Bet vėl grįžta į universitetą, ir viskas išsisprendžia civilizuotai. Jie su Dženifer net sugeba kartu papietauti.

Prikimštai raminamųjų Filidei pavyksta baigti studijas. Kažkoks tolimas giminaitis pasirūpina ja. Kurį laiką jos vardas minimas dažnai. Po to – pranyksta.

Ir Mika Hulihan atsigauna. Su palankumu pastebima, kad net toks žmogus kaip ji galų gale pajėgia susitvarkyti, jei jį pamėgini suprasti, pagloboji.

O Treideris su Dženifer, žinoma, stebi, kaip sklaidosi šie sunkūs debesys ir plasnodami kyla į nušvitusį žydrą dangų.

Dabar – stalai, spintelės ir nesibaigiantys nesibaigiantys pilietybės, egzistavimo patvirtinimai. Sąskaitos, testamentai, nuomos sutartys, mokesčių kvitai – ak, žmogau, kankinimas vandens lašais už norą būti gyvam. *Tai* yra nebloga priežastis viską pabaigti. Susidūręs su tuo, kas gi netrokštų poilsio ir ramybės?

Dvi klūpant praleistos valandos priverčia mane tik du kartus šiek tiek nustebti. Pirma, Treideris, be viso kito, yra ir materialiai nepriklausomas žmogus. Atrodo, pamenu, kad jo tėvas buvo svarbi statybų verslo persona Aliaskos bumo metu. Šiaip ar taip, štai kuklusis Treiderio aplankas – jo obligacijos ir protekcijos, jo reguliarios ir kilniaširdės aukos. Antra: Dženifer niekada neatplėšdavo vokų su banko pranešimais apie

jos sąskaitą. Ant stalo voliojosi atplėštas visoks reklaminis šlamštas, bet ji niekada nejudino vokų su banko pranešimais. Štai jie visi, visi nuo praėjusio lapkričio, ir nė vienas neatplėštas. Ir netrukus aš ištaisau šį paklydimą. Ir randu apgalvotų išlaidų balansą ir gražią likusią sumelę. Tai kodėl gi ji neskaitė šių gerų naujienų? Ir tada imu suprasti. Ji netikrindavo banko pranešimų, nes jai niekada jie nerūpėjo. Tai buvo laiškai, kuriems nereikėjo jokio atsako. Štai kas vadinama gerove. Taip pinigams parodoma tikroji jų vieta.

Tą, kas man pasirodė esąs intymiausias daiktas, palikau pabaigai. Ji nešiojo odinį rankinuką, kuris dabar kabo ant virtuvės kėdės atlošo. Tas atlošas panašus į jos petį: tiesus, grakštus, su švelniu įlinkiu į vidinę pusę... Dieve, o *mano* krepšys, kuriame, atrodo, prasikapstau pusę savo gyvenimo, primena supresuotą miesto šiukšlyną. Visai nenutuokiu, kas ten dedasi. Pelės ir grybai tarpsta tarp gelžgalių ir atsarginių padangų. Bet Dženifer bagažas, suprantama, buvo lengvas ir kvapus. Šerno šerių šepetys, dezodorantas, lūpų dažai, tušas, pudra. Tušinukas, piniginė, raktai. Taip pat – užrašų knygelė. Ir jei tai, ko ieškau, yra pabaigos prasmė, atėjo geriausia proga ją atrasti.

Sklaidau lapus. Dženifer nebuvo vijurkas, vis žvilgčiojantis į įsipareigojimų margumyną. Bet pirmuosius du metų mėnesius įvykių nestinga – susitikimai, tvarkaraščiai, galutinės datos, priminimai. O kovo antrąją, penktadienį, viskas sustoja, jokių gyvybės požymių. Tolesnė metų dalis tuščia, tik ties kovo dvidešimt trečiąja parašyta: „AD?“ Kovo dvidešimt trečioji yra rytoj. Kas yra tas AD? Adventas? Anno Domini? Nežinau, gal Alanas Deršovičius?

Rengiausi eiti. Uždarydama mėlynąją skrynelę darsyk žvilgtelėjau į paskutinį Treiderio laišką. Jis gulėjo tarp kitų palaidų

popierių ir fotografijų, kurios tebebuvo nesurūšiuotos ir nesutvarkytos. Data ant laiško – šių metų vasario septyniolikta. Siųstas iš Filadelfijos – ten Treideris buvo nuvykęs į dviejų dienų konferenciją tema „Protas ir fiziniai dėsniai". Tai verčia mane sutrikti: vos prisiverčiu šitai pacituoti. „Jau visas degu žiūrėdamas į rytinius pakraščius, ir mintis apie rytdieną..."

Myliu tave. Ilgiuosi tavęs. Myliu tave. Ne. Dženifer Rokvel neturėjo problemų su šiuo vaikinu. Jis tobulas. Jis – viskas, ko mes visos trokštam. Taigi dabar galvoju, kad ji, matyt, turėjo problemų su *kitu* vaikinu.

Fotografija knygų spintoje. Diplomų teikimas: Dženifer ir trys draugai su mantijom, visi aukšti, bet sulinkę nuo juoko. Juokiasi taip, kad atrodo prisigėrę. Ir ta maža pamišėlė, Filidė, pagauta objektyvo, susigūžusi kampe.

Vienas įdomus dalykas šiame bute. Tik dabar tai suvokiu.

Nėra televizoriaus.

Ir įdomi mintis jau išeinant. Staiga pamanau: bet ji juk policininko duktė. Tai kažką reiškia. Tai turi ką nors reikšti.

* * *

Kaip ir visa policija, turbūt esu tikra cinizmo meistrė. Kita vertus, aš nieko neteisiu. Mes niekada neteisiame. Galime išversti jus iš lovos, galime išdaužyti snukį, galime uždėti antrankius. Bet mes neteisime jūsų.

Vos išėjęs iš paskutinės skerdynių vietos, tas vokietpalaikis storžievis Henrikas Ouvermarsas su ašaromis akyse klausysis graudžios girtuoklio gyvenimo istorijos. Mačiau, kaip Oltanas O'Bojus atidavė savo paskutinius penkis dolerius kažkokiam dėl savęs virkaujančiam pirdžiui, vaikiui, nuo kurio

prieš keletą metų nusisuko visi giminės ir pažįstami. Keitas Bukeris negali praeiti pro valkatą gatvėje, ne, kiekvieną kartą jis išties jam dolerį ir paspaus ranką. Aš tokia pati. Esame švelniausios būtybės.

Ar tai todėl, kad mes tik arba brutalūs, arba sentimentalūs? Nemanau taip. Mes neteisiame jūsų: kad ir ką būtumėt padarę, tai toli gražu ne blogiausia. Jūs šaunuoliai. Jūs nedulkinat kūdikių ir nesvaidot jų į sieną. Jūs nekapojat į gabalus aštuoniasdešimtmečių senelių vien dėl pramogos. Jūs šaunuoliai. Kad ir ką būtumėt padarę, mes žinome, ką *galėjote* padaryti, bet ***nepadarėte.***

Kitaip tariant, mūsų žmoniško elgesio standartai yra beviltiškai žemi.

Visa tai išklojus, šįvakar man teko patirti šoką. Pasijutau taip, kaip labai retai jaučiuosi: šokiruota. Visu savo kūnu pajutau šoką. Neverta kalbėti apie tai, kad į veidą plūstelėjo kraujas. Galima sakyti, mane ūmai ištiko menopauzės priepuolis.

Grįžtu namo, darau vakarienę sau ir Toubui. Suskamba telefonas ir vyriškas balsas sako:

„Taip, ar galima Dženifer Rokvel?"

„O kas teiraujasi?", – paklausiau sekretorės tonu.

„ Arnoldas. Tai Arnas."

„Vieną minutę."

Stoviu įsitempusi virtuvės tvankumoj. Reikia prisiversti tęsti tai, ką esu pradėjusi: toliau šnekėti paaukštintu balsu. Kad skambėtų kaip moters.

„Tiesą sakant – sveiki darkart – tiesą sakant, Dženifer šįvakar mieste, ir aš galiu perduoti jai žinutę. Turiu čia jos užrašų knygelę. Tai jūs ketinot kažkada rytoj susitikti?"

„To aš tikiuosi.“

Taigi Arnoldas..? Pirma raidė „D“?

„Debsas. Arnas Debsas.“

„Gerai. Ji tik norės sužinoti, kur ir kada.“

„Ar tiks apie aštuonias? Čia, „Malardo“ viešbuty. „Masalo kambary“?“

„Laukite jos ten.“

Tą vakarą per vakarienę turbūt neištariau nė žodžio. O naktį, kai užgeso šviesos, kas gi nutinka? Ogi Toubas manęs užsimano... Ne, Toubo neapima staigus entuziazmas. Tai užduotis, kurią reikia atlikti. Tartum filme apie karalių Artūrą – šoka riteris ant žirgo. Bet viskas buvo labai švelnu, labai saldu ir miela; šito man dabar taip reikia. Dabar esu blaivi. Anksčiau mėgau šiurkštumą, arba maniau, kad mėgstu. Šiandien nepakenčiu minties apie tai. Pakaks šiurkštumo, galvoju. Pakaks.

* * *

Naktinis traukinys pažadino mane maždaug be penkiolikos ketvirtą. Kurį laiką gulėjau atmerktomis akimis. Jokių vilčių sugrįžti į sapnus. Tad atsikėliau, išsiviriau kavos, sėdėjau ir rūkiau palinkusi virš savo užrašų.

Aš nusivylusi. Esu nusivylusi bet kuriuo atveju, bet mane kažkas ir asmeniškai žeidžia. Štai kas: pastabos ir aprašymai Treiderio laiškuose. Kodėl? Jie juk nebuvo priešiški. Ir aš sutinku, kad, matyt, atrodžiau tada gana apgailėtinai – prakaituojanti už užtrauktų užuolaidų. Dėl ko suku galvą? Dėl savo privatumo? Ak, žinoma. Mano tarnybai artėjant prie galo, vis aiškiau imu regėti tokius dalykus. O juk *privatumas* yra tai, ką policija visą laiką mindo ir traiško. Labai labai greitai pra-

dedi nebežinoti, kas tai yra. Privatumas? Kas toks? Ne, tai, kas neduoda ramybės, yra susiję su mano vaikyste. Turint šitai omeny, lyg kitokių pasekmių ir negalėtum tikėtis.

Tai du susiję dalykai, kuriuos turiu pripažinti.

Pirma, priežastis, dėl kurios myliu pulkininką Tomą. Na, gal ne visai priežastis, bet ta akimirka, kai suvokiau, kad tai tiesa. Buvo įvykdyta nepaprasta žmogžudystė Devyniasdešimt devintojoje gatvėje. Negyvas kūdikis nešiojamajame šaldytuve. Prasidėjo kalbos apie narkotikų karus ir rasines riaušes. Pakėlė balsą žiniasklaida. Ėjau pro jo kabinetą ir nugirdau jį kalbant telefonu. Leitenantas Rokvelas – tokį laipsnį jis tada turėjo – kalbėjosi su meru. Ir aš išgirdau, kaip jis pasakė, apgalvodamas kiekvieną žodį: *Mano Mika Hulihan tuoj ateis ir išaiškins šį reikalą*. Girdėjau jį vartojant tokį posakį ir anksčiau. Mano Keitis Bukeris. Mano Oltanas O'Bojus. Tiesiog jis taip sakydavo. „Mano Mika tuoj ateis ir sutvarkys šį reikalą." Nuėjau į tualetą ir apsižliumbiau. Paskui nuėjau ir ištyriau tą žmogžudystę Devyniasdešimt devintojoje.

Antrasis dalykas yra toks. Kai buvau vaikas, mane išprievartavo tėvas. Mėnulio parke. Taip, jis dulkindavo mane, tinka? Pradėjo, kai man buvo septyneri, ir baigė, kai sulaukiau dešimties. Nusprendžiau, kad tada, kai man sueis dviženklis skaičius, šitai pasibaigs. Ir užsiauginau nagus ant dešinės rankos. Nusmailinau juos, sutvirtinau mirkydama acte. Šis auginimas, šis smailinimas, šis tvirtinimas: tokia buvo mano apsisprendimo realybė. Vieną rytą po mano gimtadienio jis atėjo į mano miegamąjį. Ir aš beveik nuplėšiau jo sumautą snukį. Laikiau tą mėšlą rankose lyg Helouvyno kaukę. Kibau į smilkinį, prie pat akies, ir pajutau: dar vienas drykstelėjimas, ir sužinosiu, kas iš tikrųjų yra mano tėvas. Tada pabudo motina.

Mes niekada nebuvome pavyzdinė šeima, Hulihanai. Tos pačios dienos popietę visai nustojome egzistavę.

Esu, kaip sakoma, „valstybės augintinė“. Mane kažkiek globojo, auklėjo, bet iš tikrųjų aš valstybės augintinė. Būdama vaikas visada stengiausi mylėti valstybę taip, kaip mylima mama ar tėtis, ir man tai pavyko. Niekada nesu norėjusi vaiko. Tai, ko noriu, yra tėvas. Na ir kaip visa tai atrodo dabar, kai pulkininkas Tomas nebeturi dukters?

Septynios keturiasdešimt penkios paskambinau į centrą. Paprašiau Džonio Makatičo, kad jis pasišauktų pagalbon Silverą ar ką nors kitą ir pasidomėtų Arnoldu Debsu.

Susiradau savo sąrašą: Streso priežastys ir nenumatyti impulsai. Taip, papasakokit man apie tai. Išbraukiau numerį 2 (Pinigai?). Taip pat išbraukiau numerį 6 (*Giliai* slypinti paslaptis? Trauma? Vaikystė?). Nedaug kas man ir lieka.

Dieną užsiimsiu numeriu 3 (Darbas?). O vakare imsiuosi pono Septintojo.

AŠTUONIASDEŠIMT MILIJARDŲ METŲ TRUNKĄS ŠIRDIES PLAKIMAS

Dženifer Rokvel, tariant vienu atokvėpiu, dirbo Fizikos problemų instituto Žemės magnetizmo departamente. Institutas yra tolokai į šiaurę nuo akademinio miestelio, Mount Ly papėdėje, ten, kur dunkso senoji observatorija. Ir štai kas tavęs čia laukia: sėdies į mašiną ir važiuoji aplink universitetą palei Lonvudą. Ir dvidešimt minučių stovi Saton Bei plento kamšty. Saton Bei kamštis: dar viena puiki priežastis ištaškyti sau smegenis.

Tada pastatai mašiną, eini link medžiuose skendinčių žemų pastatų virtinės ir tikiesi susitikti kokį eigulį, skautą ar voverę. Štai pasirodo lapė. Štai pasirodo varna su sūriu. Štai pasirodo raudonkepurė apgręžta beisbolo kepure. Ant sienos ties įėjimu į Žemės magnetizmo departamentą užrašyta: ET GRITIS SICVT DEI SCIENTES BONVM ET MALVM. Ėjęs pro šalį vaikas išvertė man šiuos žodžius: „Ir būsite jūs lyg dievai, pažinsite gėrį ir blogį.“ Tai iš Būties knygos, ar ne? Apie tai juk kalba ir Žaltys? Kada tik būdavau universitete, nesvarbu, ar klausydavausi kriminologijos paskaitos, ar mane iškviesdavo dėl narkotikų perdozavimo arba kokio studento savižudybės egzaminų metu, visada jausdavau tą patį. Manau, apmaudu, kad nebesi jauna, bet manęs bent jau nelaukia ryt rytą egzaminas. Kitas dalykas, kurį pastebiu Fizikos problemų institute, yra tas, kad kažkas pakeitė visus patrauklumo dėsnius. Seksualinis žavesys – tai fizinė problema, į kurią studentai nebekreipia dėmesio. Mano laikais Akademijoje visos moterys buvo papukai ir subinės, o vyrai – pautai ir bicepsai. Dabar studento kūnas nebėra kūnas. Dabar tai vien ištampytas nutįsęs megztinis.

Koridoriuje mane pasitinka Dženifer departamento vadovas. Jo vardas ir pavardė Beksas Denzingeris, jis didis savo srities žmogus. Didelis gerąja prasme: ne sąnarių traiškytojas kaip mano Toubas, bet gauruotas, barzdotas, liepsnojančiom akim ir seilėta burna tipas su (galiu lažintis) centimetro storio gaurais ant nugaros. Taip, vienas iš tų vyrukų, kurie primena krūmą. Maža dėmė apie nosį – vienintelė laukymė tropikų miške. Jis nusiveda mane į savo kabinetą, kur pasijuntu apsupta milžiniško informacijos kiekio, visa ji – prieinama, pasiekiama, aiški kaip penki pirštai. Jis duoda man kavos. Įsi-

vaizduoju, kad prašau leidimo užsirūkyti, ir įsivaizduoju, kaip jis sako „ne“: visai atsipalaidavęs. Pakartoju, kad, paprašyta pulkininko ir ponios Rokvel, neformaliai tiriu Dženifer nužudymą. Išsiimu magnetofoną – bet ar nieko tokio, jei naudosiuos magnetofonu? Prašom. Jis mosteli ranka.

Beksas Denzingeris, beje, yra garsus: televizijos žvaigždė. Žinau kai ką apie jį. Jis turi lėktuvą su dviem propeleriais ir antrą namą Aspene. Mėgsta slidinėti ir kopti į kalnus. Jis kilnodavo sunkumus valstybės labui. Nesakau, kad kalėjime. Prieš trejus ar ketverius metus per Tryliktąjį kanalą vedė laidų ciklą „Visatos evoliucija“. Jis yra kviečiamas į naujienų žurnalo laidas, kai kas nors atrandama jo srityje. Beksas yra įgudęs „bendrautojas“, jis kalba paragrafais, tarsi į kamerą. Būtent tokį jį ir pristatysiu. Techninė kalba čia turėtų būti taisyklinga, nes paprašiau Toubo patikrinti ją kompiuteriu.

Pradėjau mūsų partiją nuo klausimo, ką Dženifer veikdavo visą dieną. Gal jis galėtų, prašom, apibūdinti jos darbą?

Žinoma. Tokiame departamente kaip mūsiškis dirba trijų rūšių žmonės. Žmonės baltais chalatais, kurie prižiūri laboratorijas ir kompiuterius. Žmonės, kaip Dženifer, apsigynę daktarinę disertaciją, gal ir profesoriai adjunktai, kurie vadovauja žmonėms baltais chalatais. Ir pagaliau tokie žmonės kaip, nuoširdžiai jūsų, pašnekovas. Aš vadovauju visiems. Kiekvieną dieną gauname tonas informacijos, kurią reikia patikrinti ir apdoroti. Ją reikia *redukuoti*. Tai buvo Dženifer pareiga. Be to, ji tyrinėjo kai kurias problemas savo iniciatyva. Tarkime, praeitą rudenį tyrė Mergelės žvaigždyno dažnių srautus Paukščių take.

Ar galite kalbėti konkrečiau? – paklausiau jo.

Aš kalbu konkrečiai. Galbūt turėčiau kalbėti abstrakčiau. Kaip ir visi kiti čia, ji tyrinėjo problemas, susijusias su visatos amžiumi. Labai kontroversiška ir perspektyvi sritis. Sritis, kur vieni kitiems pjausto gerkles. Mes stebime visatos plėtimosi greitį, to plėtimosi mažėjimo greitį ir visos masės tankio parametrus. Trumpiau tariant: Hablio konstanta, q-nulis ir juodoji medžiaga. Mes klausiame savęs, ar visata yra atvira, ar uždara... Žiūriu į jus, detektyve, ir matau plika akimi regimos visatos gyventoją. Esu tikras, kad nesukate sau pernelyg galvos dėl šių dalykų.

Na, ne, pasakiau, atrodo, neblogai išsiverčiu ir be viso to. Bet prašau pasakokit toliau.

Tai, ką matome, – žvaigždės, galaktikos, galaktikų spiečiai ir superspiečiai tėra ledkalnio viršūnė. Tai tik kalno kepurėlė. Mažiausiai devyniasdešimt procentų visatos sudaro juodoji medžiaga, o mes nežinome, kas ji per daiktas. Nežinome, į ką ji išaugs. Jei visas masės tankis yra mažesnis už tam tikrą kritinę ribą, visata plėsis amžinai. Dangus tiesiog darysis vis tuštesnis. Jei visas masės tankis didesnis už tam tikrą kritinę ribą, tada galiausiai gravitacijos jėga įveiks plėtimąsi, ir visata ims trauktis. Nuo didžiojo sprogimo iki didžiojo gniužulo. Tada – kas žino? – didysis sprogimas. Ir taip toliau. Tai buvo pavadinta aštuoniasdešimt milijardų metų trunkančiu širdies plakimu. Stengiuosi jums paaiškinti, apie ką Dženifer galvojo.

Paklausiau, ar Dženifer dažnai lipdavo prie teleskopo. Jis atlaidžiai nusišypsojo.

Maglis ir pablis, Hoilis ir Hablis. Ak, teleskopas, vidurnaktis, plokščias butelis, stora odinė striukė, odinis užpakalis ir plieninė šlapimo pūslė. Regimumas! Detektyve...

Atsiprašau. Kas?

Regimumas. Regimumas? Tiesą sakant, mes šį žodį tebevartojame. Vaizdo kokybė. Priklausanti nuo dangaus giedrumo. Bet, tiesą sakant, detektyve, jau nelabai kada ir žvalgomės į dangų. Viskas dabar – pikseliai, skaidulinė optika ir lazeriai. Griebėm jautį už ragų ir sėdom prie kompiuterių.

Uždaviau jam paprastą klausimą. Paklausiau, ar Dženifer buvo laiminga dirbdama savo darbą.

Atsakysiu! Dženifer Rokvel įkvėpdavo mus visus. Jos sąmojis buvo neprilygstamas. Ji buvo valinga, tvirta, teisinga. Pirmiausia tvirta. Visais požiūriais jos intelektas buvo kietas. Moterys... Leiskite man tai perfrazuoti. Gal ir ne Nobelio premijos lygio, bet kosmologija – sritis, kur moterų indėlis neginčijamas. Dženifer gerokai jį padidino.

Paklausiau, ar ji buvo linkusi į nestandartinius dalykus, į mistiką. Pasakiau: jūs, žmonės, esat mokslininkai, bet kai kurie iš jūsų galų gale įtikit Dievą, ar ne?

Čia yra dalis tiesos. Dieviškojo sumanymo pažinimas ir taip toliau. Iš tiesų tave pribloškia neįtikėtinas atrastos kūrinijos mastas ir sudėtingumas. Bet nepamirškite to, kad mes tyrinėjam *realybę*. Dalykai, kuriuos studijuojame, yra labai keisti ir labai tolimi, bet jie tokie pat realūs, kaip ir žemė po jūsų kojomis. Visata yra viskas, kas, kaip manoma, yra religijos, ir kartu ji ypatinga, keista, nuostabi, gąsdinanti, bet visata – yra tiriamas *atvejis*. Žinoma, čia yra žmonių, kurie didžiuojasi sakydami: „Visa tai tėra fizikos problema. Ir taškas." Bet Dženifer buvo romantiškesnė. Ji buvo kilnesnė už juos.

Kuria prasme romantiškesnė?

Ji nesijautė esanti pašalėje, kaip jaučiasi kai kurie iš mūsų... Ji manė, jog tai pagrindinė žmogaus veiklos sritis. Ir kad jos darbas... yra *pro bono*, skirtas visuomenės gerovei. Ji tvirtai tuo tikėjo.

Atsiprašau? Žvaigždžių tyrinėjimas ir *pro bono*?

Ką gi, leisiu sau šiek tiek paimprovizuoti ir pabūsiu optimistas. Kalbant apskritai, galima teigti, kad Renesanso ir Švietimo epochos atsiradimą iš dalies lėmė Koperniko ir Galilėjaus atradimai. Taip pat Brahės, Keplerio ir kitų tyrinėtojų darbai. Gal jums atrodo, kad žmonės, sužinoję, jog žemė tėra paprastas Saulės palydovas ir kad jų vieta visatos centre prarasta, labai nusivylė? Ne. Priešingai. Jie pajuto energijos antplūdį, tai juos įkvėpė, išlaisvino. Jie džiaugėsi, kad jų rankose tiesa, kuri buvo neprieinama niekam iš mūsų protėvių. Mes nesielgiame taip, tarsi šitai žinotume, bet esame prie analogiškos permainos ribos. Visos serijos permainų. Visata buvo jūsų kambario dydžio tol, kol atsirado

didieji teleskopai. Dabar mes puikiai suvokiame, kokia iš tiesų trapi ir izoliuota yra mūsų padėtis. Ir aš tikiu, kaip tikėjo Dženifer, kad viską sustatę į savo vietas, apdoroję tą informaciją, kuriai vos šešiasdešimt ar septyniasdešimt metų, mes visai kitaip imsime vertinti savo vietą ir paskirtį čia. Ir visos tos žiurkių pjautynės, gaujų karai, kaulų laužymai, tai, ką darom nuo ryto iki vakaro, atsidurs ten, kur tokiems dalykams ir dera būti. Revoliucija artėja, detektyve. Ir tai – sąmonės revoliucija. Tai, kuo Dženifer tikėjo.

Bet jūs ją dulkinot, ar ne, profesoriau? Ir neketinote palikti savo žmonos.

Tiesą sakant, neištariau šių sakinių. Nors tada jau norėjau. Bet žinojau apie Beksą Denzingerį ir tai, kad jis – turintis dvylika vaikų ir vieną žmoną tipas. Vis dėlto, nepaisydama visos jo televizinės bravūros ir blizgesio, jo seilėm besitaškančio entuziazmo, jutau, kad jis – susikaustęs, nenorįs atsiskleisti, abejojąs. Buvo kažkas, ką jis norėjo ir nenorėjo atskleisti. Mano padėtis taip pat buvo kebli. Privalėjau susieti mudviejų visatas. Privalėjau, nes Dženifer jau buvo jas susiejusi. O ką gi kalbėti apie mano visatą? Taip pat – realią, taip pat – čia, taip pat – *atvejį*, kartu su visomis jos primityviomis aistromis. Jam mano eilinė diena turėtų atrodyti kaip psichopatinė muilo opera – pamišėliška paviršutiniška veikla. Dženifer Rokvel persikraustė iš vieno pasaulio į kitą, iš atvertos kūrinijos į savo miegamojo tamsą. Aš nepasidaviau tikėdamasi, kad mudu, mes kartu, atrasime reikiamus žodžius.

Profesoriau, ar nustebote, kai tai išgirdote?

Aš nustėrau. Visi mes nustėrome. Esame nustėrę ir sukrėsti. Paklauskite bet kurio iš mūsų. Valytojų. Dekanų. Kad toks... toks švytintis žmogus pasirinktų tamsą. Negaliu to suvokti. Tikrai negaliu.

Ar jūs kada nors pastebėjote ją prislėgtą? Nuotaikos svyravimus? Užsidarymą savy?

Ne, ji visada buvo linksma. Kartais ją apimdavo neviltis. Kaip ir visus mus. Nes nuolatos esame ties atradimo riba. Mes tiek daug žinome. Bet mūsų žiniose yra spragų, didesnių už Didžiąją tuštumą.

Kas tai?

Tai didesnis niekas, nei jūs, matyt, galite įsivaizduoti. Tai trijų šimtų milijonų šviesmečių gylio ertmė. Tiesa yra tokia, detektyve, tiesa yra tai, jog žmonės nėra pakankamai išsivystę, kad ką nors suvoktų apie tą vietą, kur gyvena. Mes visi atsilikėliai. Einšteinas – atsilikėlis. Aš – atsilikėlis. Mes gyvename atsilikėlių planetoje.

Taip sakė Dženifer?

Taip, bet kartu ji manė, kad tai – puiku. Daužyti galva į dangtį.

Ji kalbėjo apie mirtį, ar ne? Ji šnekėjo jums apie mirtį?

Ne. Taip. Na, tai nebuvo įprasta. Bet mes iš tiesų esame diskutavę apie mirtį. Visai neseniai. Nepamiršau to. Mintimis vis grįžtu atgal. Kaip ir jūs. Nesu tikras, kad tai buvo jos pačios mintis. Gal ir ne. Bet ji išsakė ją... įsimintinai. Niutonas, Izaokas Niutonas žiūrėdavo į saulę. Jis akindavo save diena po dienos, savaitė po savaitės, žiūrėdamas į saulę. Stengdamasis ją perprasti. Dženifer – ji sėdėjo kaip tik ten, kur jūs dabar sėdite.

Ir ji pacitavo vieną aforizmą. Kažkokio prancūzo. Kažkokio hercogo. Kažką panašaus į tai: „Joks žmogus negali žiūrėti į saulę ir į mirtį... plika akimi". O dabar įdomioji dalis. Ar girdėjote apie Stiveną Hokingą, detektyve?

Jis... jis tas vaikinas invalido vežimėly. Kalba kaip robotas.

O ar žinote, kas yra juodoji skylė? Taip, manau, visi mes apie jas šį tą nutuokiam. Dženifer manęs paklausė: kodėl būtent Hokingas perkando juodąsias skyles? Juk septintajame dešimtmetyje *visi* buvo pamišę dėl juodųjų skylių. Bet ką nors konkretesnio pasakė būtent Stivenas. Ji paklausė: kodėl jis? Ir aš atsakiau kaip fizikas: todėl, kad buvo protingiausias. Bet Dženifer norėjo, kad pagalvočiau apie... romantiškesnį paaiškinimą. Ji pasakė: Hokingas perprato juodąsias skyles todėl, kad galėjo įdėmiai *žiūrėti* į jas. Juodosios sklės – tai užmarštis. Tai mirtis. O Hokingas žiūrėjo į mirtį visą savo sąmoningą gyvenimą. Hokingas matė.

Ką gi, pamaniau: *šitai* yra ne tai. Ir tada Denzingeris pažvelgė į savo laikrodį su išraiška, panašia į susierzinimą ar nerimą. Aš greitai pasakiau:

„Ta revoliucija, apie kurią kalbėjote, sąmonės revoliucija. Ar bus aukų?"

Išgirdau atsidarant duris. Ten stovėjo kažkokia mergiotė juodu sportiniu kostiumu ir mėgdžiojo pokalbį telefonu. Kai atsisukau, Denzingeris vis dar žiūrėjo į mane. Jis tarė:

„Manau, kad ji nebūtinai turėtų apsieiti be kraujo. Dabar turiu pasikalbėti su Havajais."

„Taip. Bet aš neskubu. Surūkysiu cigaretę ant laiptų. Gal turėsit laisvą valandėlę ir palydėsit mane iki mašinos.“

Ištiesiau ranką magnetofono link ir spustelėjau mygtuką „Pauzė“.

Sukryžiavusi ant krūtinės rankas – kad sušilčiau ir geriau susikaupčiau – stovėjau ant laiptų ir mąsčiau apie gyvenimo vertę. Dženifer gyvenimą. Dženifer gyvenimą. Ankstyvo pavasario fauna – paukščiai, voverės, netgi triušiai. Ir įsiaudrinę fizikai – kvėšos, ištižos ir griuvenos. Balta padangė, atvėrus kelią mėlynės pikseliams, su saule ir mėnuliu, apie kuriuos ji viską žinojo. Taip, ir Treideris, ten, kitoje žalios kalvos pusėje. Galėčiau prie to priprasti.

Plikos akies visata. Regimumas. Aštuoniasdešimt milijardų metų trunkąs širdies plakimas. Tą naktį, kai ji mirė, dangus buvo toks giedras, regimumas buvo toks puikus, bet plika akis nėra pakankamai tobula, jai reikalinga pagalba... Kovo ketvirtosios vakarą savo miegamajame Dženifer Rokvel atliko eksperimentą su laiku. Ji paėmė penkiasdešimt metų laikotarpį ir suspaudė jį į keletą sekundžių. Didžiausios krizės akimirkom laiko tėkmė sulėtėja: ramybės chemikalai plūsta iš smegenų į kūną, kad padėtų jam patekti anapus. Kaip lėtai turėjo slinkti laikas. Ji turbūt tai juto. Dženifer turbūt tai juto – tą aštuoniasdešimt milijardų metų trunkantį širdies plakimą.

Praėjo pakrikas studentų būrelis. Ne, man nereikia rytoj laikyti egzamino. Visus savo egzaminus jau išlaikiau. Ar ne? Tai kodėl jaučiuosi taip, kaip jaučiuosi? Ar Dženifer mane egzaminuoja? Gal būtent tai ji ir daro – surengė man egzaminą? Tas baisus dalykas manyje vis stiprėja. Prisiekiu Kristumi, be-

veik jaučiuosi nėščia. Tas baisus daiktas manyje – gyvas, jam ten gerai, jis stiprėja.

Markstydamasis taip, kad visa kakta raukšlėjosi, Beksas Denzingeris išsvyravo į šviesą. Jis mostelėjo, priėjo, mes ėmėme žingsniuoti. Neragintas jis tarė:

„Sapnavau jus praeitą naktį."

O aš tik leptelėjau: „Sapnavot, a?"

„Sapnavau. Ir žinote, ką pasakiau? Pasakiau: „Suimkite mane".

„Kodėl taip pasakėt, Beksai?"

„Klausykit. Likus savaitei iki mirties, Dženifer pirmą kartą sušiko mums reikalus. Ji privėlė klaidų darbe. Didžiulių."

Aš laukiau.

Jis atsiduso ir pasakė:

„Paprašiau jos padirbėti su M101 atstumais. Prinstonas atakavo mus taip stipriai – jie smaugė mus. Paaiškinsiu tai paprasčiau. Priimdami dažnius, gauname krūvas skaičių, milijonus, jie eina į kompiuterį, lyginami, tikrinami pagal algoritmus. Taigi..."

Stop, pasakiau. Kuo daugiau man pasakojate, tuo mažiau suprantu. Sakykite tai, kas svarbiausia.

„Ji pakeitė... ji pakeitė programą. Pirmadienio rytą pamatau duomenis ir sakau sau „taip". Meldžiau signalų, kad ir perpus silpnesnių už šiuos. Pažvelgiu darsyk ir matau, kad tai nesąmonės. Greičiai, metalai – ji pakeitė visas vertes. Ir sugadino mėnesio darbą. Ir štai aš plikas prieš Prinstoną. Plikas kaip tilvikas.

„Sakote, tai ne atsitiktinumas. Ne netyčiom padaryta klaida."

„Ne. Tai buvo, sakyčiau, *piktavalis* poelgis. Štai kaip. Kai Miriam paskambino man ir papasakojo, pirmiausia pajutau

palengvėjimą. Dabar man nereikės jos užmušti, kai ji ateis. Po to – tik baisus baisus kaltės jausmas. Mika, man kojos rankos tirpsta. Ar aš toks baisus? Ar ji taip bijojo mano pykčio?

Dabar mes jau buvome automobilių aikštelėje ir pakraščiu ėjom link mano nežymėtos mašinos. Iš kelnių kišenės išsitraukiau raktelį. Denzingeris atrodė taip lyg jį dabar būtų užklupę matematiniai veiksmai. Tartum jį būtų užklupusi matematika: jis atrodė paveiktas atimties veiksmo, didžioji jo gyvenimiškos galios dalis, jo intelektinis koeficientas staiga ėmė ir pranyko.

„Tai tik vienui vienas elementas. Išėjimo modely", – pasakiau, norėdama jį paguosti kuo nors, kas skambėtų techniškai. „Jūs pažįstate Treiderį?"

„Žinoma, pažįstu. Treideris mano draugas."

„Jūs pasakojote jam apie Dženifer išdaigą?"

„Išdaigą? Ne, dar ne. Bet kai ką apie Treiderį Folknerį pasakysiu. Jis ištvers tai. Šitai truks ne vienerius metus, bet jis ištvers. Sprendžiant iš to, ką žinau, didžiausia problema čia tenka Tomui Rokvelui. Treideris yra stiprus kaip jautis, be to, jis mokslo filosofas. Jis gyvena su neatsakytais klausimais. Tomui reikia ko nors aiškaus. Ko nors, kas ..."

„Pateisintų jo samprotavimus."

„Pateisintų jo samprotavimus." Kai lipau į mašiną, jis suraukęs vešlius antakius dėbtelėjo į mane ir pasakė:

„Gerą pokštą ji man iškrėtė. Aš nuolat veliuosi į tas profesines peštynes, nes mano įsitikinimai pernelyg tvirti. Ji visada sakydavo, kad į visatą žiūriu pernelyg asmeniškai."

Tomui reikia ko nors, kas pateisintų jo samprotavimus. Ir vėl ta mintis: ji buvo policininko duktė. Tai turi turėti kokią nors reikšmę. Kokią?

AR JŪS ATĖJOTE SUSITIKTI SU DŽENIFER ROKVEL?

„Malardas“ yra geriausias miesto viešbutis, bent jis pats tikrai taip mano. Pažįstu „Malardą“ gerai, nes niekada neatsispirdavau (kas man yra *negerai*?) dvidešimt dolerių kainuojančio kokteilio taurei. Dvidešimt centų – taip pat. Bet niekuomet nepeikiau aukščiausios rūšies: verta ją mėgti dėl atmosferos. Dvigubas „Džoni Blek“ elegantiškoje aplinkoje, kur užsikniaubęs ant nediduko pianino sėdi mieguistas pedikas su baltu smokingu: taip aš įsivaizduoju gyvenimo džiaugsmą. Visa laimė, kad niekad čia nesu užėjusi visai nusitašiusi. Kad pagaučiau dvidienį „kablį“, duokit man „Jorką“ ar „Drylį“ Divizijos gatvėje. Duokit man ilgą pigių užeigų rikiuotę Bateri gatvėje. „Malardas“ – tai akmens rūmai Sodo skvere. Viduje – vien medžio plokštės ir korporacinė prietema. Viskas neseniai atnaujinta. „Aukštosios technologijos“ interjero šventykla Didžiajai Britanijai. Ir kur tik pažvelgsi, visur pilna to ančių mėšlo. Atspaudai, modeliai, spąstai – masalas. Mažos raižytos kvaksės, neturinčios jokios kitos vertės, išskyrus savo retumą, pardavinėjamos už dešimtis tūkstančių. Nuėjau ten anksti, apsirūpinusi Silveros duota lektūra apie Arną Debsą. Atsisėdau prie stalelio ir užsisakiau „Mergelę Mariją“, kuriai prieskonių tikrai nestigo.

Arnas Debsas prenumeruoja *Business Week*, *Time* ir *Playboy*. Žinoma, aš svarstau: kodėl Dženifer davė jam mano telefoną? Arnas Debsas vairuoja „Trans Am“ mašiną ir gali naudotis septynių tūkstančių dolerių suma su savo „MasterCard“ kortele. Bent dabar turiu pripažinti, kad ji norėjo, jog sutvarkyčiau reikalus už ją arba tarpininkaučiau jai – manau,

būčiau sutikusi ir tai padariusi. Arnas Debsas turi sezoninį bilietą į „Dalaso kaubojus". Turbūt pagelbėčiau bet kuriai šio pasaulio moteriai, tik su viena išimtimi. Arnas Debsas krūvomis nuomojasi kovinius filmus. Su viena išimtimi: Dženifer motina. Arnas Debsas yra įregistruotas respublikonų partijos sąrašuose. Atrodo, niekas pernelyg nesijaudina dėl Miriam: galbūt mes pripažįstame, kad turint tokią gyvenimo istoriją katastrofa yra užprogramuota. Arnas Debsas nešioja tiltelį nuo vieno iltinio danties iki kito. Arba štai dar vienas spėjimas: Dženifer davė jam mano numerį todėl, jog jis persekiojo ją ir ji norėjo, kad įkrėsčiau jam proto. Arnas Debsas yra tris kartus teistas. Du kartus už sukčiavimą paštu: tai buvo Teksase. Ir vieną kartą už apysunkį kūno sužalojimą: šis nutikimas iš praeities, iš tų laikų, kai jis buvo tik provincijos vaikis.

Dženifer privirė košės darbe: tai galėjo įvykti dviem būdais. Galbūt jai kraujas mušė į galvą. O gal tai asmeninis skatulys. Davęs jai dar vieną priežastį nebeišvysti pirmadienio...

Bet palauk, palauk. „Masalo kambarys" buvo pilnas, kai įėjau. Bet aštuonios valandos atėjo ir praėjo. Ir aš vis mąstau. Ne: tai tas susmirdęs griozdas artimajame baro gale. Kaip galėjau jo nepastebėti? Žinojau jo gimimo datą – 1947 01 25. Metras devyniasdešimt. Šimtas aštuoni kilogramai. Raudoni plaukai. Niekaip negalėjau jųdviejų įsisvaizduoti kartu: jo ir Dženifer. Bet kokioj situacijoj. Ir, pasirodo, kurį laiką jį jau stebėjau. Arnas Debsas niekur neketino bėgti. Maždaug iki penkiolikos po aštuonių gėrė alų – iš pagarbos didžiam savo apsirikimui. Po to nustojo vilties ir perėjo prie viskio. Dabar jis pučiasi, keikiasi ir šaiposi iš padavėjų. Ir baisiausiai įkyri barmenui: klausinėja vaikio apie jo gyvenimo meilę, jo „ninfę", matyt, turėdamas omeny „nimfą". Dieve, argi girtuokliai

ne našta? Barmenai viską žino apie įkyruolius ir nuobodulį. Toks jų darbas. Jie negali nueiti šalin.

Delsiu, kol vaikis susigalvoja kažkokį darbą ir nusisuka. Tada pereinu kambarį. Visi sako, kad mėgstu rengtis kaip patruliuojanti policininkė. Nes kažkada tokia buvau. Bet mano švarkas iš juodos medvilnės, o ne odinis ar satininis. Ir aš mūviu juodas medvilnines kelnes, o ne uniformines iš vilnonio audinio. Ir jokios lazdos, skrybėlės, jokio žibintuvėlio, radijo telefono, pistoleto. Šis vyras užsitempęs kaubojaus batus po savo laisvom kelnėm. Dar vienas gigantas. Amerikiečiai stiebiasi pro stogą. Motinos žiūri, kaip jie auga, iš pradžių didžiuodamosis, paskui panikuodamos.

„Jūs Arnas Debsas?"

„Kas, po velnių, nori tai sužinoti?"

„Įstatymas, – pasakiau. – Štai kas, po velnių, nori tai sužinoti." Atsisegiau švarką ir parodžiau prie palaidinės prisegtą policininko ženklelį. „Ar jūs atėjote susitikti su Dženifer Rokvel?"

„Gal taip, o gal ir ne. Ir eikit po velniais bet kuriuo atveju."

„Na ką gi, ji negyva, – pasakiau jam. Ir ištiesusi delną prisidėjau prie gerklės. – Dabar ramiai, pone Debsai. Viskas bus labai tvarkinga. Mes atsisėsime kampe ir aptarsime šį reikalą."

„Patraukit savo prakeiktą ranką nuo manęs," – tyliai ištarė jis.

Ir aš tyliai pasakiau: „Gerai. Gal nori ateiti ir pasiklausyti, apie ką telefonu šnekėsiu su tavo šeima? Ar tavo žmona ir duktė žino apie Dženifer? Ar jos žino apie tą skausmingą nutikimą aštuoniasdešimt pirmųjų rugpjūtį? O pameni jos veidą rugpjūtį Diuvaly? Buvo pareiškimas apie išprievartavimą, ar ne? Kuris vėliau virto apysunkiu sužalojimu. Tai atsitiko tada, kai dar gyvenai toj sušiktoj skylėj, Nebraskoj. Pameni?

„Erikai? – pakviečiau barmeną. – Atnešk man „Mergelę" ir dvigubą „Djuerso" ponui prie mano staliuko."

„Tuojau, detektyve Hulihan. Tuojau."

Tai, ką matau, mano manymu (jis dabar sėdi priešais mane įgrūstas į kampą prie lango, o ant kiekvieno jo peties, galima sakyti, tupi po tuščiavidurę antį), yra pusiau perauklėtas šūdo stūmikas, apsirengęs geru tvido švarku; jam patinka dulkinti moteris per abu galus, kai tik išvažiuoja iš miesto. Prancūzų restorane, viršuje, užsakytas staliukas dviem. Teksasiškas įdegimas, tamsūs akiniai, kyšantys iš viršutinės kišenės, ir galva su rusvais plaukais, tikras jo pasididžiavimas – stebiuosi, kad jo vardas ne Rudis, Raudis ar Redas. Aukštas, platus ir gražus, mažutėmis akutėmis. Sijonų medžiotojas su partijos nario bilietu, kuriam *tiek nedaug* trūksta, kad būtų žydras...

Gerkit, pone Debsai, pasakiau.

Na ir sumautai pakrypo vakaras, tarė jis.

Taigi jūs Dženifer Rokvel draugas?

Taip, pasakė jis. Na kaip čia. Esu susitikęs su ja tik vieną kartą.

Kada?

O, gal prieš kokį mėnesį, pasakė jis. Atvažiuoju čia biznio reikalais reguliariai, maždaug kas trys keturios savaitės. Sutikau ją atvažiavęs paskutinįsyk. Vasario dvidešimt aštuntą. Prisimenu, nes tai ne keliamieji metai. Sutikau ją vasario dvidešimt aštuntą.

Kur? – paklausiau.

Čia, pasakė jis. Tiesiog čia. Štai ten prie baro. Ji sėdėjo per porą kėdžių nuo manęs, ir mes pradėjom kalbėtis.

Ji buvo viena. Nieko nelaukė, pasakiau.

Taip, patvirtino jis, sėdėjo prie baro su balto vyno taure. Žinot.

Taigi ką jūs pagalvojot? – paklausiau.

Tiesą sakant, pasakė jis, pamaniau, kad ji kokia manekenė ar gal net aukštos klasės prostitutė. Tokia, kokios lankosi geresniuose viešbučiuose. Bet negaliu sakyti, kad ketinau už ją mokėti. Paskui ėmėme kalbėtis. Manau, ji buvo graži mergina. Ji nemūvėjo vestuvinio žiedo. Ar ji ištekėjusi?

Apie ką jūs kalbėjotės? – paklausiau.

Apie gyvenimą, atsakė. Žinot. Gyvenimą.

Taip? – paklausiau. Ką? Būna pakilimų, būna nuosmukių. Neperšokęs upelio, nesakyk „op“. Apie tokius dalykus šnekėjot?

Ei, pasakė jis. Aš atsakinėju į jūsų klausimus, gerai?

Papasakojot jai apie savo žmoną ir vaiką?

Neužėjo apie tai kalba.

Jūs paskyrėte pasimatymą. Šiam vakarui, pasakiau.

Klausykit, pasakė jis. Elgiausi kaip džentelmenas.

Debsas pradėjo pasakoti apie savo kompaniją, kurioje dirba Dalase, ir kaip pas juos atvažiavo vyrukas iš Kolumbijos apskrities ir vedė jiems seminarą apie socialinį etiketą. Seminarą apie tai, kaip išvengti apkaltinimo seksualiniu priekabiavimu. Debsas priminė man, kad atsargumas netrukdąs mūsų laikais, ir jis visada elgiąsis kaip džentelmenas.

Kas atsitiko paskui? – paklausiau.

Jis pasakė, aš paklausiau, gal norėtumėt pavakarieniauti? Čia, viešbuty? Ji pasakė, mielai, bet šįvakar nelabai galiu. Pavakarieniaukim kitą kartą, kai būsit mūsų mieste.

Kaip paaiškinsit, kad ji davė jums mano telefono numerį?

Jūsų telefono numerį? – paklausė jis.

Taip, pasakiau. Mes vakar kalbėjomės.

Tai buvot *jūs*? – nustebo jis. Ė. Nieko sau. Ji sakė, kad tai ne jos numeris. Sakė, draugės. Sakė, jei paskambinčiau jai į namus, gali kilti problemų dėl vaikino, su kuriuo ji gyvena.

Gerai, šaunuoli, tariau. Viskas buvo ne taip. O štai kaip: tu kibai prie jos. Palauk! Kibai prie jos bare, fojė, nežinau... Gal išsekei paskui ją į gatvę. Ji davė tau numerį, kad atstotum nuo jos. Tu...

Ne taip viskas buvo, pasakė jis. Prisiekiu. Gerai, palydėjau ją iki taksi stotelės. Ir ji man užrašė telefono numerį. Žiūrėkit. Žiūrėkit.

Iš vidinės kišenės Debsas išsitraukė piniginę. Dideliais pirštais negrabiai pervertė keletą palaidų vizitinių kortelių: Štai. Jis ištiesė man lapelį. Po mano numeriu garbanotas Dženifer parašas. Ir du ženklai „X X“, simbolizuojantys du bučinius.

Jūs pabučiavot ją, Arnai? – paklausiau.

Taip, aš ją pabučiavau, atsakė jis.

Ir nutilo. Pamažu Debsui pradėjo aiškėti, kad iniciatyva pereina į jo rankas. Dabar jis vėl gerai jautėsi. Kaipgi kitaip – juk gavo adrenalino dozę ir greitai susivertė dvigubą „Djuerso“, tartum būtų bijojęs pavėluoti.

„Taip, aš ją pabučiavau. Ar dabar už tai baudžia įstatymas?“

„Įkišai jai burnon liežuvį, Arnai?“

Jis atkišo man didįjį pirštą. „Buvau tikras korektiškumo įsikūnijimas. Ei, riteriai dar neišmirė. Beje, nuo ko ji mirė?“

Na, tai jau šis tas. *Ji* mirė. Bet riteriai – ne.

„Nelaimingas atsitikimas. Su pistoletu.“

„Velnias. Tokia gražuolė. Ir toks orumas, žinote?“

„Gerai. Ačiū, pone Debsai.“

„Viskas?“

„Taip. Viskas.“

Jis palinko arčiau. Jo kvapas – juntamas per alkoholio tvaiką, nustelbiantis jį – buvo stipriai prisotintas gaižių vyriškų hormonų. Jis tarė:

„Mes vakar kalbėjomės telefonu. Maniau, kad jūs vaik˙·nas. Ir nemažas vaikinas. Mano dydžio. Žmonės kartais klysta. Teisingai? Tikrai įsitikinau, kad jūs moteris, kai parodėt man savo ženklelį. Leiskit darsyk į jį pažiūrėti. Žinot, savo kambary turiu „Krugo“ butelį ledo kibirėly. Galgi šis vakaras nėra visai sugadintas? Ei, kur taip skubat? Esat darbe? Nagi. Pabūkit čia ir normaliai išgerkit.“

* * *

Senais laikais kartais prisigerdavau nepaisydama klinikinio atgrasumo. Aš vartodavau tabletes, kurias sumaišius su alkoholiu ištinka epilepsijos priepuoliai. Ir maišydavau jas su alkoholiu. Jausdavau, kad verta taip daryti. Koks sušiktas skirtumas? Konvulsijos trunka tik kelias dienas. Paskui ir vėl viskas gerai.

Negaliu to padaryti dabar. Sumaišykit mane su alkoholiu ir pasekmė bus ūmus kepenų nepakankamumas. Negaliu gerti ir nepaisyti *šito* šūdo. Nes tada čia nebebūčiau.

Dar ne vėlu. Ketinu pasikeisti vardą. Į kokį nors moterišką. Tarkim, detektyvė Dženifer Hulihan.

Kad mergaitė turėtų berniukišką vardą ir jo nepasikeistų, nėra neįprastas dalykas. Esu sutikusi Denisę ir Paulę, kurios niekada nemėgino taisyti padėties ir tapti Dina ir Paulina.

Sutikau netgi dar vieną Miką. Mes esame su tuo susitaikiusios. Bet kiek pažįstu suaugusių vyrų, kurie vis dar vadintųsi Priscila?

Štai ko dažnai savęs klausiu: kodėl tėvas pavadino mane Mika, jei ketino dulkinti? Ar jis dar ir žydras, be viso kito? Bet štai dar keistesnis dalykas: aš niekada nenustojau mylėjusi savo tėvo. Kai tik pagalvoju apie jį, širdį man užplūsta meilė – nieko nespėju padaryti.

O štai ir naktinis traukinys. Pirmiausia galandamų peilių garsas. Po to – šauksmas, šiurkštus, bet darnus, tarsi automobilių signalų akordas.

VIENA SKYLĖ

Dispečeris nusiunčia tave į didelį Tiudorų stiliaus namą Stenton Hile. Du apsiašaroję tėvai, guodžiami nedidelio būrelio apsiašarojusių tarnų, palydi tave laiptais į viršų. Su savo partneriu prie šono (šiuo atveju tai Silvera) įžengi į stereofoninių grotuvų, kompiuterių prigrūstą miegamąjį; sienos apklijuotos merginų ir roko žvaigždžių plakatais, ant lovos guli kažkokio vargšo vaikio lavonas su auskaru blausiom piktom akim. Jo kelnės nusmauktos iki batų. Jis guli ant skinų žurnalų ir penilnitrato ampulių krūvos. Į vaizdo grotuvą įdėta pornografinė juosta, greta pagalvės guli nuotolinio valdymo pultas. Ir pusiau nutrauktas nuo veido polietileninis maišelis. Taigi praleidi kokią valandą su tais žmogeliais, guosdama juos kaip galėdama, o įvairių rūšių specialistai vaikščioja pirmyn atgal. Ir vos susėdę į nežymėtą mašiną, abudu gūžtelim pečiais kaip tikra policija, ir vienas iš mūsų prabyla:

Ką gi, jis bent jau mirė dėl svarios priežasties.

Teisingai. Jis lengvai nepasidavė. Ir žinai kas dar?

Kas?

Jis padarė tai dėl mūsų visų.

Visai negalvojo apie save.

Praplėtė galimybių ribas dėl mūsų.

Padėjo galvą dėl visų.

Didesnės meilės nežinojo žmogaus širdis.

Nei jo, kuris...

Paaukojo savo gyvenimą.

Tobulesnio rankų darbo labui.

Gerai pasakyta. Tobulesnio rankų darbo labui.

Televizija verčia tikėtis, kad tavo samprotavimai pasiteisins. Tvarka pasauly turi būti. Už nusikaltimą bus atlyginta bausme. Nusikaltimas atitiks psichologinį nusikaltėlio profilį. Alibi nepasitvirtins. Ginklas rūks. Teisme staiga pasirodys moteris su vualiu.

Motyvas, motyvas. „Motyvas": tas, kuris judina, tas, kuris skatina. Bet tirdami žmogžudystes dabar nekreipiam dėmesio į motyvus. Nė sekundę nepagalvojam apie juos. Mums nerūpi „kodėl". Sakome: Velniop „kodėl". Motyvai gal ir buvo verti dėmesio, gal ir buvo gana patikimi, gal ir buvo apčiuopiami prieš pusę amžiaus. Bet dabar viskas pakibo prakeiktam ore. Dėl televizijos.

Pasakysiu jums, kam reikia „kodėl". *Prisiekusiesiems*. Jie nori vis iš naujo žiūrėti „Perę Meison" ir „Gynėjus". Jiems reikia „Mašina numeris penkiasdešimt keturi, kur jūs?".

Jie nori reklamos kas dešimt minučių arba kad tai nebūtų įvykę.

Tai yra žmogžudystė. O tai – savižudybė. Ir mums visiems reikalingas „kodėl“.

O kaip jis atrodo?

Rytoj vakare susitiksiu su Treideriu Folkneriu, ir kažkas nauja, kažkas dar gali rastis iš to. Bet, kita vertus, gana nemažai jau nuveikta. Tai užversta. Ar ne taip? Peržiūrėjau visus vardus Dženifer adresų knygutėje. Patikrinau pokalbių telefonu įrašus, kreditinių kortelių sąskaitas. Yra tik viena spraga: jokios užuominos apie litį. Tonis Silvera buvo nuėjęs pas Adrianą Drago iš Narkotikų skyriaus, ir jie pakratė savo uostytojus. Bet kalbame ne apie gatvės narkotikus. Ir aš nežinau, kur rasti siūlo galą.

Betgi, ei. Dženifer Rokvel buvo įtrūkis laboratorijos fasade. Bet ji nebuvo Merė Popins. Sukutis atrodo ramus, stabilus, kol jo galia ima mąžti. Virptelėjimas, ir jis jau sukasi lėčiau, netolygiai. Jis pasvyra, svirduliuoja ir barška. Paskui sustoja.

Atsakymai ateina kartu, ar ne? Turime seksą, narkotikus ir rokenrolą. Tai daugiau nei paprastai pavyksta išpešti. Tai jau daug. Tai jau iš esmės televizija.

Tad kodėl aš jos neįsivedu?

Vis galvoju apie jos kūną. Vis mąstau apie Dženifer kūną ir tai, kaip ji juo pasikliovė. Pamatydavai ją su maudymosi kostiumėliu ir tiesiog tardavai sau... Vieną vasaros dieną prieš penkerius ar šešerius metus Rokvelai savo bendro gyvenimo metinių proga išsinuomojo visą baseiną. Kai Dženifer išėjo iš persirengimo būdelės ir pasuko link mūsų su baltu ištisiniu kostiumėliu, mes visi akimirką nutilome, paskui Silvera tarė: „Hmm. Neblogai.“ O močiutė Rebka suplojo delnais ir

sudejavo: „*Zugts afen mir*!“ Tie žodžiai turėtų būti skirti man. Mums visiems reikėtų palinkėt tokios sėkmės. Išvydęs ją tuojau pat pamanydavai, kad patrauklumo pamatas yra *genetinis*. Pavirsk Dženifer, ir tavo genai šaus į priekį su limuzinu. Jos kūnas kažkaip trikdė, trikdė visus (net Treideris nuleido galvą). Bet netrikdė jos pačios. Pasitikėjimas, su kuriuo ji nešė jį, bylojo pats už save, buvo sau pakankamas – atrodo, kad žodis, kurio man reikia, yra „tobulas“. Jai niekad nereikėjo nė akimirką galvoti apie savo kūną. O kai prisimeni, kiek visi kiti galvoja apie savo kūnus ir kokios mintys tada kyla... Taip, visiškai teisingai. Mums visiems reikėtų palinkėti tokios sėkmės.

Ir dar kai kas buvo pasakyta tą dieną prie baseino. Dvi senelės, Rebka ir Raijenon, kurios mirė po metų, iš pradžių viena, o po mėnesio – antra, puikiai papildė viena kitą. Būdama dešimties metų Rebka valė Vienos gatves su savo tėvo šlike. Ji buvo šviesos angelas. O laimės kūdikis Raijenon, priešingai, buvo pagiežinga, sarkastiška, pikta. Ir velsietė. Jei manei, kad *Schadenfreude* yra vokiškas žodis, penkias minutes pakalbėjęs su Raijenon, imdavai tuo abejoti. Ir dar tas jos nenykstantis akcentas. Ji sugebėdavo šokiruoti net mane. Per savo ilgą ir nepriekaištingai lengvą gyvenimą senelė Raijenon turėjo tik vieną rimtą priežastį skųstis. Visi jos vaikai augo ir klestėjo. Bet ji jų turėjo penkiolika.

Tą dieną prie baseino ji pasakė:

„Aš lyg gimnastikos ožys. Many pilna pjuvenų.“

„Ar toks velsiečių paprotys? Maniau, kad tai būdinga airiams, turėti toną vaikų.“

„Ne, ne visai. Tai dėl jo. Bilio. Tai jis jų norėjo. Aš norėjau tik dviejų. Net po mažojo Alano jis ragino dar mane gimdyti.“

„Dar?“

„Dieną naktį. Na, tik dar vieną. Sakydavau, liaukis, Bili, metas pailsėti. Aš jau vienaslė.“

„Kas tokia?“

Ji suplakė du žodžius į vieną. Vienaslė. Vienaslė. Viena skylė.

Būtent taip aš kartais ir galvoju apie šią bylą:

Viena skylė.

VISŲ DUOMENŲ PAKEITIMAS

Šįvakar susitinku su Treideriu.

Prieš eidama padarau vieną dalyką – susirandu centre atliktos apklausos nuorašą. Mano pastangos tame mažame tardymo kambarėly nuėjo niekais. Bet man daro įspūdį jų atkaklumas. Štai ką matau dabar:

> Turiu liudytoją, kuri matė jus išėjusį iš namo septynios trisdešimt penkios. Atrodėt prislėgtas. „Beprotis“. Įniršęs. Kažkas pažįstama, Treideri?
>
> Taip. Laikas. Ir nuotaika.

Anksčiau neatkreipiau dėmesio į šitai, pasižadu sugrįžti prie to šįvakar. Kodėl prislėgtas?

Ir dar vieną dalyką padarau prieš išeidama, – praleidžiu maždaug valandą vonioje. Su pudra ir lūpų pieštuku. Ir pincetu, dėl Dievo meilės. Be to, iš vakaro išsiploviau galvą ir anksti nuėjau miegoti. Manau, kartais kiekviena taip daro, be jokios rimtos priežasties, vien sau, tiesiog, todėl, kad gerai jaustųsi su žmogumi, kuris patinka. Galima šitai paaiškinti ir taip: aš įsimylėjau Treiderį. Taigi? Ir ką? Tai nieko nereiškia.

Galiu tik tiek pasakyti: jei jam reikalinga paguoda, suteiksiu jam ją. Kai ėjau pro duris, Toubas keistai į mane žvilgtelėjo. Toubas šaunuolis. Jis švelnus milžinas. Priešingybė žiauriam milžinui. Priešingybė Denisui, Šonui, Džonui, Duveinui.

Jau seniai supratau, kad geri vaikinai – ne man.

Aš pati – viena iš tų gerų vaikinų, aš pasirodau ir laimiu blogus vaikinus. Man pavyksta laimėti blogus vaikinus.

Bet negaliu laimėti gerų vaikinų.

Tiesiog negaliu.

Tai buvo ilgas vakaras, jis plaukė palengva.

Treideris sugrįžo į butą, kur jie gyveno su Dženifer. Manoji įvykio vieta buvo sugriauta, ji buvo pertvarkyta. Kėdė miegamajame – ta pati kėdė? – apgobta balta paklode. Kopėčios tebestovi kampe. Treideris sako dar nemiegojęs tame kambary. Jis persikraustė ant sofos. Ir žiūri televizorių.

„Ei, televizorius. Pagaliau grįžot į gyvenimą," – pasakiau. Nekaltus žodžius buvo nelengva rasti. „Kaip jaučiatės būdamas čia?"

„Geriau būti čia, nei nebūti čia."

Vėlgi: kalbant apibendrintai, tokiai nuomonei Dženifer Rokvel nebūtų pritarusi.

Laukiau virtuvėje, kol jis ruošė man sodos vandenį. Su ledu ir citrina. Treiderio kūnas niekada nebuvo vikrus. Ir šį vakarą jo veide buvo matyti negrabumo šešėlis. Jei nieko nežinotum apie matematiką ir visa kita, kai kuriom akimirkom galėtum jį palaikyti vienu iš tų silpnapročių su rytinėmis kosmetinėmis kaukėmis – vienu iš tų vyrukų, kuriems duotas gražus veidas be jokios rimtos priežasties. Na, tik užtepta šiek tiek daugiau sielvarto. Bet vėliau proto šviesa vėl

grįždavo į rudas, švelnias jo akis. Stengiausi prisiminti, ar tie suraukti antakiai, tas šešėlis buvo visada? Ar atsirado prieš mėnesį, kovo ketvirtąją? Tą šitaip visus apstulbinusią dieną. Jis gėrė. Siurbčiojo be paliovos visą vakarą. „Džeką Danielą“, po to „Roks“.

Keldamas savo stiklą pasisuko į mane ir tarė:

„Na, Mika?“

Bet jis niekad nėra pasisukęs į mane ir paklausęs: „Kas naujo? Ką sužinojot?“ Aš norėjau sužinoti, ką žinojo jis. Jis nenorėjo sužinoti, ką žinojau aš.

Retsykiais mūsų pokalbis buvo labai – kaip čia pasakius? – tvarkingas.

O kaip vaikai, Treideri? Man rodos, vis dar ieškau tinkamos formos ir dydžio akstino. Ar ji galėjo nerimauti dėl to?

Niekas jos nespaudė. Aš to norėjau, bet niekada nespaudžiau jos. Jei ji nenorėjo vaikų, puiku. Jei norėjo dešimt, irgi puiku. Tai kaip abortas. Tai moters pašaukimas.

Tai dar neaptarta tema: Ką ji manė apie abortą?

Tai buvo vienas iš tų kasdieninių dienotvarkės dalykų, kuriais ji domėjosi. Ji buvo liberalių pažiūrų, bet linkusi į sąžinės graužatį. Kaip ir aš. Taigi šį reikalą perleidžiu moterims.

* * *

Kartais ne toks tvarkingas. Kartais mūsų pokalbis imdavo darytis ne toks tvarkingas:

„Pažvelkite į tai.“

Jis sėdėjo krėsle, savo darbo kėdėje, šalia apvalaus stalo, ant kurio stovėjo knygų stirta, taip pat – lempa, stiklinė, įre-

mintos fotografijos. Jis ištiesė ranką į knygą minkštais susiraukšlėjusiais viršeliais ir pasakė:

„Ji stovėjo knygų lentynoj nugarėle į sieną. Negaliu patikėti, kad Dženifer iš tikrųjų ją skaitė."

„Kodėl gi?"

„Ji taip šlykščiai parašyta."

Leidinys smulkiu šriftu, pavadintas „Ieškant savižudybės prasmės". Autorius – kažkoks daktaras su du vardus žyminčiais inicialais. Greitai perverčiau puslapius. Knyga – ne iš tų „sužinok kaip" vadovų tipo, kuris pastaruoju metu toks populiarus. Parašyta daugiau iš patariančiojo pozicijų: krizių centras, pagalbos linija, perkalbėjimas.

„Ji žymėjosi pastabas," – pasakiau.

„Taip. Įprotis. Ji visada skaitydavo su pieštuku rankoje. Nežinau, kada ją nusipirko. Galėjo nusipirkt bet kada per pastaruosius dešimt metų."

„Ji pasirašė ant jos."

„Bet neužrašė datos. O jos parašas, jos rašysena nusistovėjo gana anksti. Kodėl nesubombarduojat to parašo atominėm bombom? Neužpuolat su savo teisminiu arsenalu. Boro aktyvacijos testais. Ar ne taip šitai vadinosi?"

Atsilošiau. Negalėjau iki galo perprasti Treiderio nuotaikos. „Tai pulkininko Tomo iniciatyva, Treideri. Vyrukas griebėsi šiaudo. Turėjau tai padaryti dėl Tomo," – pasakiau.

„Ei, štai jums šiaudas. Tomas tai padarė."

„Ką padarė?"

„Užmušė Dženifer. Nužudė Dženifer."

„Ką pasakėt?"

„Mažiausiai įtikėtina, kad tai jis. Todėl privalo būti jis. Nagi, mes galim sukurpti tokį mėšlą. Viskas, ko reikia, – truputis

lengvabūdiškumo. Tai kaip miegamojo pertvarkymas – galima šitai padaryti šimtu įvairių būdų. Miriam tai padarė. Beksas Denzingeris tai padarė. *Jūs* tai padarėt. Bet apsistokime ties Tomu. Tomas tai padarė. Jis palaukia, kol išeisiu. Tada įsėlina vidun ir tai padaro."

„Gerai. Tada kodėl jis nedavė šiam daiktui nugrimzti į užmarštį? Kodėl jis įtraukė *mane*? Ką veikiu čia šįvakar?

„Tai apgaulė. Tik priemonė nukreipti dėmesį. Kad bet kuris sveikas žmogus niekada nesusiprotėtų."

„Motyvas?"

„Paprastas. Štai koks. Dženifer kankino baisi paslaptis iš praeities. Atsiminimas, kurį ji stengėsi pamiršti. Vartodama narkotikus."

„Narkotikus?"

„Kai buvo maža mergaitė, ji paklausė tėvo... kodėl jis atėjo į jos miegamąjį. Kodėl vertė ją daryti tuos negražius dalykus. Kodėl jis... o ne. Ak. Atsiprašau, Mika."

„Nieko tokio. Bet baikime tas kalbas. Tai padarė Dženifer."

„Tai padarė Dženifer. Matote? Kodėl visi paprasčiausiai nelaiko liežuvio už dantų? Kodėl visi... tiesiog neužsičiaupia, po velnių?"

Paskui – atradimas:

Ar jūs kalbėjotės su profesoriumi Denzingeriu?

Taip, kalbėjau su Beksu.

Jis pasakė jums apie...

Taip, pasakė. Nemažai apie tą įvykį priaimanavo. Mano manymu, šitai tam tikra prasme būdinga jai. Ne nekompetencija. Tas nebuvo tipiška. Bet tai, kaip ji šitai padarė. Pakeitė vertes. Pakeitė visus duomenis.

Kodėl gi?

Tarkim, jei pasakydavai jai, kad nežinau, kas laimės rinkimus lapkritį, vargiai pavykdavo ją tuo sudominti. Dėl duomenų. Parametrų. Ne vien dėl kandidatų, dėl visko. Jai siūlo galas buvo pamestas taip seniai.

Ar Denzingeris jums sakė, kad ji tai, atrodo, padarė tyčia?

Manau, nuoširdžiai suklysti galima tik siekiant egoistinių tikslų. Tarkim, tas atvejis, kai Sandadžas ėmė visus stulbinti savo kvazarų atradimais. Jo rezultatus neigiamai paveikė rudosios nykštukės, kurios kartais būna panašios į kvazarus. Tai tartum tenise: taip trokšti, kad kamuoliuko trajektorija būtų tau palanki, jog ją tokią *matai*, bet išties ji tokia nėra. Dženifer nematė nieko, ko nebuvo. Manau, kad tai tiesiog buvo modelio dalis.

Sakėte, ji nebuvo modelio tipo.

Bet šitai padaro proto liga, ji suminko iš tavęs modelį. Kokį nors labai banalų daiktą. Yra dar kai kas, ką ji darė. Ji ėmė *supirkinėti* daiktus.

Ką? Nepasakokit man to. Mašinas. Pianinus.

Ne, paveikslus. Tikrą mėšlą irgi. Ji nelabai ką nutuokė apie tai, aš taip pat. Bet kai kurie man priminė oro uostų meną. Vis dar eina užsakytos prekės. Turiu jų atsisakyti. Galerijos nepyksta. Tai savižudybė. Jie yra ir anksčiau su tuo susidūrę.

Ji naudojosi vėlesne data datuotais čekiais.

...Taip. Vėlesne data datuotais čekiais. Penktadienį atėjo pora prekių. Data ant čekių buvo balandžio pirmoji.

Balandžio melagis.

Balandžio melagis.

Paskui dar vienas atradimas:

Jis ką tik paėmė iš manęs cigaretę: pirmą šįvakar. Aš jau buvau įpusėjusi antrą pakelį. Pasakiau:

„Gal jus tai ir nustebino, bet aš taip nemanau. Iš autopsijos. Toksikologija? Jaučiu, kad Tomas jums pasakė."

„Miriam man tai papasakojo. Ji viską man pasako pabaigoje. Litis? Vaidinau kvailį. Bet jau viską žinojau."

„Žinojot, kad Dženifer vartoja litį?"

„Ne, kol ji buvo gyva, nežinojau."

Jis atsiduso ir pasakė:

„Mika, štai ką man pasakykit. Ta knyga... „Ieškant savižudybės prasmės" nesuteikia prasmės savižudybei. Nei kam nors kitam. Bet ji ypač nekonkrečiai kalba apie atsisveikinimo laiškelius. Kiek savižudžių palieka atsisveikinimo laiškelius?"

Tai labai nepatikima statistika, taip jam ir pasakiau.

„O koks skirtumas? Ką tai reiškia?"

Savaime nieko nereiškia, pasakiau. Priklauso nuo žmogaus, priklauso nuo laiškelio. Kai kurie guodžia. Kai kurie kaltina.

„Ji paliko tokį laiškelį. Ji paliko laiškelį. Ji pasiuntė man jį paštu, radau jį savo skyrely. Štai, prašom. O dabar padarysiu tai, ką ji padarė tą sekmadienio rytą, kai jį išsiuntė. Eisiu ir truputį pasivaikščiosiu."

Palaukiau, kol pasigirs uždaromų durų trinktelėjimas. Susikūprinau ties magnetofonu. Stengiausi prabilti garsiau, bet nepavyko – pasigirdo tik šnabždesys. Turėjau pareguliuoti magnetofono garso įtaisą, nes manasis paprasčiausiai neveikė.

„Brangusis, – sušnabždėjau. – Tu vėl darbe, ir tai mane guodžia. Šitai ir tas faktas, kad esi švelniausias meilužis pasaulyje ir galų gale man atleisi už tai, ką padariau.

Pažinojai mane dešimt sykių geriau nei kas nors kitas, bet

nebuvau visai tas žmogus, kurį tareisi pažįstąs. Beveik tiksliai prieš metus ėmiau jausti, kad nebekontroliuoju savo minčių. Tik taip galiu tai apibūdinti. Mano mintys dirbo savo darbą, darė tai, ką ir turėjo daryti, o aš buvau tik nekalta stebėtoja. Nedrįsau eiti tirtis pas Talkingorną, nes bijojau, kad jis nubėgs pas tėtį. Maniau, susitvarkysiu pati – tai turbūt buvo many tupinčio melagio pažadas. Patikėjau juo. Tu manydavai, kad pirmadieniais esu pas Broganą, o iš tiesų būdavau Vaivorykštės aikštėj, kur aplinkinių įmonių darbuotojai pietauja ant pievelės. Nuo praėjusios gegužės įvairiom dozėm vartojau stabilizatorius. Serzonas, depekotas, tegretolis – skamba lyg moralinės nuostatos. Jie išdžiovina tavo galvą. Bet jie liovėsi gelbėję.

Aš bijau. Vis galvoju, kad padarysiu kažką, ko niekas lig šiolei nedarė, kažką nežmonišką. Ar tai dabar ir darau? Mielasis, lieku su tavimi iki rytojaus vakaro. Buvai tobulas man. Ir atsimink, kad ***nieko pakeisti*** tu negalėjai.

Padėk mamai. Padėk tėčiui. Padėk tėčiui. Atleisk atleisk atleisk atleisk atleisk atleisk atleisk atleisk atleisk atleisk atleisk atleisk atleisk...“

Ir taip iki lapo apačios: „atleisk“.

Po kurio laiko vėl buvau virtuvėje, vėl gėriau sodos vandenį. Vėl stebėjau pirmyn atgal vaikštinėjantį vyriškį. Ne tik jo veidai nuo šalto oro tapo rausvesni. Jo judesiai pasidarė staigesni, triukšmingesni, tvirtesni. Jo alsavimas buvo šiurkštus. Pakeičiau juostelę. Rūkiau. Maitinau padarą, tūnantį manyje. Padarą manyje – jis nebuvo nė trupučio ramesnis. Jis irgi buvo stipriau jaučiamas, triukšmingesnis, šaltesnis, piktesnis.

Treideris tarė per petį:

„Mika, ar nebūna jokių simptomų, kai vartoji tą šūdą? Fizinių simptomų?“

„Taip, gali būti“, – pasakiau.

„Ar neima tinti veidas, neiškrenta plaukai?“

„Gali taip atsitikti. Staiga tampi zombis.“

„Mika, patikėsi manim, kai pasakysiu... Mano pasitikėjimas pastabumu yra matęs... matęs ir geresnių laikų. Metus gyvenau su nuotaikos stabilizatorius vartojančia savižude to nepastebėdamas. Galbūt net nebūčiau pastebėjęs, kad gyvenu su zombiu. Bet būčiau pastebėjęs, kad jį dulkinu, ar ne? Nuraminkit mane.“

„Kai kuriems žmonėms nebūna jokių fizinių simptomų. Jokių besidvejinančių vaizdų. Net kvėpavimas nepakinta. Dženifer. Dženifer labai pasisekė su kūnu.“

„Kaip *gaila*. Kaip *gaila*.“

Jos spindesys apleidžia šiuos kambarius. Dženifer valia įsakyti apleidžia šiuos kambarius. Prasideda lėta vyriška entropija, bet kol kas niekas daugiau nepasikeitę. Jos mėlyna skrynelė tebestovi toje pačioje vietoje po langu. Ant jos plokščio darbo stalo – priešmirtinė dalykinė netvarka. Dubuo su popuri pamažu sensta tarp lempos ir įrėmintos fotografijos, ant stalo, prie kurio sėdime.

„Dieve, – tariau šypsodamasi, – ko ji buvo prisivalgiusi? Magiškų grybų?“

Treideris palinko į priekį.

„Dženifer?“

Diplomų teikimas: nuotraukoje stovi, ne, griūva, trys mergaitės su mantijomis ir plokščiomis kepurėmis. Dženifer juokiasi išsišiepusi taip plačiai, kaip tik įmanoma išsišiepti. Jos

akys – drėgni plyšeliai. Dviejų jos draugių būsena, atrodo, ne ką geresnė. Bet nuotraukoje yra ir ketvirta mergaitė, nustumta į rėmo kampą. Jos lyg ir neveikia šis juokas – neveikia galbūt apskritai joks juokas.

„Ne, – pasakė jis. – Dženifer? Ne. Matot, čia man viskas ir nutrūksta.“

Jis nutilo ir tada jo veidu nuslinko tas... na, šešėlis.

„Kaip nutrūksta? – paklausiau. – Kas nutrūksta?“

„Ji *nepakentė* nieko, kas veikia nuotaiką – kalbant apie ją pačią. Žinoma, koledže darė įprastus niekus, kaip ir visi kiti. Bet kai baigė, baigėsi ir šitai. Pažįstat Dženifer. Viena vyno taurė, bet niekada dvi. Ji turėjo savo nuomonę apie tai. Visus pirmuosius metus, kai su ja susitikinėjau, ji gyveno su ta kvaila kambario drauge, kuri buvo...“

„Filidė“, – pasakiau. Ir vėl išvydau tą šešėlį.

„Filidė. Ji vartojo cinką, manganą, plieną ir chromą. Dženifer sakydavo: *Ji suvalgo po Šermano tanką kasdien. Ir ko gi gali tikėtis? Ji dabar niekas.* Aišku, kartais aš mėgstu išgerti vakarais, mėgstu retsykiais parūkyti žolės. Bet kalbant apie ją? Jokių migdomųjų, nieko. Net aspirinas buvo paskutinė priemonė.“

„Ji palaikė santykius su ta Filide?“

„Ne, ačiū Dievui. Tik keletas laiškų. Ją ėmėsi globoti pamotė. Ir jos persikėlė į Kanadą. Tai *buvo* labai malonu.“

Po kurio laiko paklausiau:

„Neprieštarausit, jei užduosiu asmeninį klausimą?“

„Na, Mika, nebūkit juokinga.“

Koks buvo jūsų seksualinis gyvenimas?

Geras. Ačiū.

Noriu pasakyti, pastaraisiais metais. Ar nejautėt, kad jis truputį pašlijo?

Galbūt. Manau, jis gal kiek ir pašlijo.

Nes tai beveik visada yra ženklas. Taigi kaip dažnai jūs mylėjotės?

Ak, nežinau. Man atrodo, kad paskutiniais metais tai būdavo kartą ar du per dieną.

Per dieną. Jūs nenorit pasakyti kartą ar du per savaitę?

Kartą ar du per dieną. Bet dažniau savaitgaliais.

O kas būdavo iniciatorius?

A?

Ar visada tai būdavo jūsų iniciatyva? Klausykit. Pasiųskit mane kur tik norit, bet kai kurios moterys, kai jos *taip* gerai atrodo, primena iš šaldytuvo išimtą medų. Jis nesiduoda tepamas. Kokia ji buvo lovoj?

... Nuostabi. Atsipalaidavusi. Jaučiuosi laimingas jums tai pasakodamas. Tai juokinga. Tas jūsų matytas laiškas yra beveik vienintelis iš jos man kada nors siųstų, kurį pusiau galima skelbti. Ji sakydavo: „Manai, kas nors patikėtų, jog mes tiek laiko praleidžiame tai darydami? Du racionalūs suaugę žmonės?" Nuvažiuodavom atostogauti į pietus, grįždavom, ir visi mūsų klausinėdavo, kodėl mes neįdegę.

Taigi seksas užėmė didelę jūsų gyvenimo dalį.

Jis nebuvo dalijamas į dalis.

... Niekada nejutot, kad ji būtų dėl ko nors nerimavusi? Juk ji gana anksti pradėjo gyventi su jumis. Ar nemanote, kad ji galėjo jaustis likusi gyvenimo nuošalėje?

Iš kur, po velniais, aš žinau. Paklausykit, Mika, ką jums pasakysiu. Pasakysiu, kaip buvo mums. Mes niekada iš tikrųjų nenorėjome būti su kuo nors kitu. Tai mus varžė. Turėjom

draugų, turėjom brolių, dažnai matydavomės su Tomu ir Miriam, vaikščiojom į vakarėlius ir bendravom su savo bendradarbiais. Bet labiausiai mums patiko būti drauge. Mes leisdavom laiką kalbėdamiesi, juokdamiesi, dulkindamiesi ir dirbdami. Geriausias vakaras ne namuose mums buvo vakaras namuose. Ar sakote man, kad žmonės to nenori? Vis laukėme, kol visa tai atslūgs, bet taip neatsitiko. Ji nebuvo mano nuosavybė. Nesijutau tikras dėl jos šimtu procentų, nes kai taip pasijunti, geriausi laikai – baigės. Žinojau, kad yra tokia jos dalis, kuri man neprieinama. Dalis, kuri priklausė tik jai. Bet tai buvo jos intelekto dalis. O ne kokia nors suknista *nuotaika*. Jaučiu, kad ji manė tą patį apie mane. Mes galvojom tą patį vienas apie kitą. Ar ne to visi trokštame?

Jau senokai buvau susiruošusi eiti. Jau buvau pasikabinusi ant peties krepšį, kai tariau:

„Tas laiškas. Turėjot jį savo rankinėj, kai nusitempiau jus į centrą, ar ne?“

Jis linktelėjo. Aš pasakiau:

„Taigi galėjot nuleisti dalį mano burių.“

„Mika, jūs neturėjot jokių burių. Tik manėt, kad turit.“

„Turėjau pulkininką Tomą, štai ką turėjau. Tai galėjo paspartinti įvykių eigą.“

„Taip, bet aš nenorėjau, kad įvykių eiga būtų spartinama. Norėjau, kad ji būtų lėtinama.“

„Tą kovo ketvirtąją. Sakėte, kad ji atrodė linksma. Visą dieną. Kaip paprastai.“

„Teisingai. Bet matote, Dženifer manė, kad žmogus turi moralinę pareigą būti linksmas. Ne atrodyti linksmas. Bet būti linksmas.“

„O jūs, brangusis? Sakėt, kad išeidamas jautėtės prislėgtas. Kodėl prislėgtas?

Jo veidas buvo bereikšmis. Ir tada juo greitai nuslinko šelmiška pažeminimo išraiška. Jis užsimerkė ir ranka parėmė galvą.

„Kitą kartą." Paskui atsistojo ir pasakė:

„Aptarkime *prislėgtą* kitą kartą."

Mes buvome prieškambary, ir jis padėjo man apsivilkti švarką. Ir palietė mane. Ištraukė plaukus iš po apykaklės ir perbraukė ranka per pečius. Pasijutau sutrikusi. Atsisukau ir pasakiau:

„Kai žmonės tai daro... Kai žmonės daro tai, ką padarė ji, yra vienas svarbus dalykas. Jie padeda tašką, jie išeina. Jiems – viskas baigta. Bet jie lyg ir permeta naštą ant tavo pečių."

Jis akimirką iš arti žvelgė į mane. Ir tarė:

„Ne, nepastebėjau to."

„Jums viskas gerai, mielasis?"

Pažiūrėjau į jį kaip tik mokėdama švelniau. Bet, manau, man pritrūko drąsos. Ar galėjau nuoširdžiai pasakyti, kad pajėgčiau bent jau nukreipti jo mintis nuo Dženifer poelgio, viena pati? Jei pats sau nesi atrama tokiomis akimirkomis, tai niekas kitas nepadės. O gal ir mano žvilgsnis nebuvo toks švelnus. Galbūt, ką gi, ir mano švelniausias žvilgsnis nėra toks jau švelnus.

„Taip. O jums, Mika? Ši vieta, – pasakė jis ir abejingai apsižvalgė. – Aš suprantu... Ar gyvenot kada su kuo nors, kas būtų buvęs fiziškai gražus? Fiziškai."

„Ne," pasakiau nė akimirką nesusimąstydama. Nė akimirką nepagalvodama apie Denisą, Duveiną, Šoną, Džoną.

„Dabar aš suprantu, kokia neįtikėtina tai buvo prabanga. Ši vieta, man atrodo, ši vieta dar vis gana patraukli. Bet dabar

ji man lyg pliumptelėjimas balon. Lyg šlamšto krūva. Šaltas dušas. Aukštas namas, kuriame nėra lifto."

Taigi parsinešiau namo tik „Ieškant savižudybės prasmės", ir nieko daugiau.

Ir jos puslapiuose, visai to nesitikėdama (ši knyga, kaip sakė Treideris, šlykščiai parašyta, ji manieringa, šventeiviška ir visai pasenusi), radau tai, ką norėjau sužinoti.

Pėdsakai buvo šalti, pėdsakai buvo atvėsę iki absoliutaus nulio. Ir tada aš suvirpėjau – kaip suvirpi, kai pagaliau tau ima darytis šilčiau.

IR NIEKO NELIEKA

Grįžau namo maždaug vidurnaktį.

Miegamajame kuo ilgiausiai stovėjau prie Toubo. Ką *jis* patiria dėl savo kūno. Viskas, kas jam pavyksta, tai sėdėti vasaros vakarą ir stebėti kokias nors varžybas su alaus skardine prakaituotam delne. Net miegodamas kenčia. Tartum nuolatinio skausmo apimtas kalnas. Trinasi jo tektoninės plokštės. Kremzlės tarp plutos ir mantijos.

Kai išėjau iš Žmogžudysčių poskyrio ir nebeturėdavau beveik jokio kito darbo, tik visą dieną ištverti negėrus, paprastai neidavau miegoti, kol atvažiuodavo naktinis traukinys – nesvarbu, kiek reikėdavo laukti. Po to – ilgas miegas. Kol atvažiuodavo naktinis traukinys. Sėjąs paniką tarp indų. Drebinąs grindis po mano kojom.

Ir dabar padarysiu tą patį. Nesvarbu, kiek reikės laukti.

* * *

Mano Mika Hulihan tuoj ateis ir išaiškins šį reikalą.

Nuėjau. Ir išaiškinau žmogžudystę Devyniasdešimt devintajame rajone.

Tai buvo absoliučiai nežmoniška žmogžudystė – tai yra dėl alkio – bet tokia byla Žmogžudysčių poskyrio policiją verčia sapnuoti erotinius sapnus: iš tikrųjų tai žiniasklaidos naujienų mėšlas su paskalų padažu. Iš tikrųjų – politinė sensacija, pirmųjų puslapių pažiba. Greitai išspręstas reikalas, susikaupus ir pasitelkus instinktą.

Penkiolikos mėnesių berniuko kūnas buvo rastas nešiojamame šaldytuve poilsiavietėje Devyniasdešimt devintajame rajone, netoli Oksvilio. Kruopštus tyrimas atvedė seklius į namą numeris 1200. Kai ten atsiradau, išilgai gatvės jau stovėjo maždaug tūkstančio žmonių minia, atitverta kordonu, keliai užgrūsti žiniasklaidos mašinom, ir – virš visko – danguj ratus suko malūnsparnių spiečius.

Viduje penki detektyvai, du skyrių viršininkai ir vienas komisaras suko galvas, kaip čia prasibrauti pro minią, nuvykti į centrą ir nesukelti karščiausių naujienų riaušių. Jie apklausė dvidešimt aštuonerių metų moterį, LaDoną, ir jos vaikiną, DeLeoną. Prieš dešimtmetį, prieš mėnesį, prisimindama juos, būčiau pasakiusi, kad ji PR – puertorikietė, o jis – juočkis. Tai tiesa. Bet pakaks, jei pasakysiu, kad jie buvo spalvotieji. Taip pat ten, ant virtuvės kėdžių, supdamos baltom kojinėm apmautas kojas sėdėjo dvi tylios mergaitės, viena trylikos metų, atntra – keturiolikos, Sofi ir Nensė, LaDonos sesutės. Be to, LaDona tvirtino, kad auka – jos kūdikis, ir šaldytuvas „Iglu“ – jos.

Tai įprastas Oksvilio scenarijus: šeima surengia pikniką (dabar sausis), kūdikis nušleivoja šalin ir pasiklysta (aprengtas vien šliaužtinukais), jie puola jo ieškoti (šiam plynam lauke), bet neranda (ir grįžta namo). Pamiršę „Iglu". Pasak LaDonos, paaiškinimas peršasi pats. Galų gale kūdikis grįžo, įlipo į nešiojamąjį šaldytuvą, uždarė dangtį (ir užtrenkė išorinį skląstį) ir uždusо. O anatomo patologo pradinė išvada, kurią netrukus patvirtins skrodimas, – kad vaikas buvo pasmaugtas. Pasak DeLeono, viskas buvo kiek komplikuočiau. Kai jie susiruošė eiti iš poilsiavietės atsisakę tolesnių paieškų, pamatė baltųjų skinų – pagarsėjusių nacių ir narkotikų prekeivių – gaują. Ji išlipo iš automobilio ir pasuko į tą vietą, kur pranyko kūdikio pėdsakai.

Mes visi sėdime, klausomės tų dviejų smegenų chirurgų, bet aš stebiu mergaites. Stebiu Sofi ir Nensę. Ir viskas tapo skaidru. Tik tiek tereikėjo: iš gretimo kambario pasigirdo kūdikio verksmas. Atsibudusio kūdikio, purvino arba alkano, arba pasiilgusio dėmesio. LaDona vis kalbėjo – ji nenukrypo nuo temos, bet Sofi akimirką pasikėlė kelis centimetrus nuo kėdės, o Nensės veidas staiga suliepsnojo neapykanta. Staiga supratau: LaDona nebuvo nužudyto berniuko motina. Ji buvo jo močiutė.

Sofi ir Nensė nebuvo LaDonos seserys. Tai buvo jos dukterys.

Sofi buvo miegamajame nubudusio kūdikio motina. Nensė buvo palikto „Iglu"-vaiko motina.

Sofi buvo žudikė.

Tai buvo užversta. Mes net atradome motyvą: ta pačią dieną, tik anksčiau, Nensė buvo paėmus paskutinius Sofi šliaužtinukus.

Tą vakarą mane rodė per šeštos valandos žinias, visai tautai.

„Ši žmogžudystė buvo įvykdyta ne dėl rasinių priežasčių, – patikinau šimtą penkiasdešimt milijonų žiūrovų. – Ši žmogžudystė buvo įvykdyta ne dėl narkotikų. – Visi galėjo atsipūsti. – Ši žmogžudystė buvo įvykdyta dėl šliaužtinukų."

Yra trys dalykai, kurių nepasakiau Treideriui Folkneriui.

Nepasakiau Treideriui, kad, mano požiūriu, Dženifer laiškas nebuvo didžiausio streso akimirką rašiusios moters kūrinys. Mačiau šimtus atsisveikinimo laiškelių. Jie turi bendrumų. Jie byloja apie nesaugumą, jie yra skurdūs, sausi. „Serzonas, depekotas, tegretolis – skamba lyg moralinės nuostatos." Artėjant savižudžių gyvenimo pabaigai, kone visos jų mintys kupinos savigraužos. Tegu atsisveikinimo laiškeliai guodžia, urzgia, žeminasi ar pučiasi, nesvarbu, bet jie niekada nemėgina būti pramoga.

Nepasakiau Treideriui, kad atsiradus afektyviajam, arba emociniam, sutrikimui, seksualinis potraukis smarkiai sumažėja. Nepridūriau, kad jei kamuoja ideacinis, arba organinis, sutrikimas, tas potraukis beveik visada pranyksta. Nebent pati manija yra seksualinė. Kurios negali nepastebėti.

Nepasakiau Treideriui apie Arną Debsą. Ne vien todėl, kad nedrįsau. Bet todėl, kad niekada netikėjau Arnu Debsu. Netikėjau Arnu Debsu nė akimirką.

Laikas: 1:45.

Atsitiktinės mintys:

Žmogžudystės negali pasikeisti – ir aš turiu omeny ne policijos poskyrį. Jos gali evoliucionuoti. Jos negali pasikeisti. Žmogžudystėms nėra kur toliau eiti.

Bet kas, jei savižudybės galėjo pasikeisti?

Žmogžudystės gali evoliucionuoti kylančio neproporcingumo kryptimi – taip randasi *naujos* neproporcingosios žmogžudystės.

Aukštyn kylantis neproporcingumas:

Kažkada šeštajame dešimtmety vienas žmogus išsprogdino žmogžudystės ribas. Civilinės aviacijos lėktuve paslėpė bombą ir ją susprogdino: tam, kad nužudytų žmoną.

Žmogus galėjo numušti – galbūt ir numušė – „Boeingą 747": kad nužudytų žmoną.

Teroristas nušluoja nuo žemės paviršiaus miestą su vandeniline bomba, palikta lagamine: kad nužudytų žmoną.

Prezidentas sukelia neutroninį karą: kad nužudytų žmoną.

Žemyn einantis neproporcingumas:

Kiekvienas Amerikos policininkas yra susidūręs su kalėdiniu šeimos barbariškumu. Kalėdų dieną visi tuo pačiu metu būna namie. Ir tai – katastrofa... Vadiname šitai „skaičius ar herbas?" tipo žmogžudystėm: žmonės susiginčija dėl to, ką kabinti ant eglutės viršūnės. Dar vienas nuolat pasitaikantis atvejis: mirtini smūgiai peiliu dėl to, kaip geriau supjaustyti žąsį.

Žmogžudystė dėl šliaužtinukų.

Įsivaizduokim: žmogžudystė dėl žiogelio.

Žmogžudystė dėl sugižusio pieno molekulės.

Bet žmonės jau yra vienas kitą žudę ir dėl menkesnių priežasčių. Žemyn einantis neproporcingumas jau yra nuleistas lyg inkaras į vandenį – ir įsirausęs į patį dugną. Žmonės jau yra vienas kitą žudę dėl nieko. Jie net pasistengia pereiti gatvę, kad nužudytų dėl nieko.

Be to, egzistuoja toks dalykas kaip mėgdžiojimas, kai vienas vaikinas kopijuoja televiziją arba kokį nors kitą vaikiną,

kuris kopijuoja televiziją. Manau, kad mėgdžiojimas yra toks pat senas kaip Homeras, senesnis nei pirmoji istorija, šūdu užrašyta ant urvo sienos. Jis pirmesnis už sakmes, sektas prie ugnies. Pirmesnis už ugnį.

Mėgdžiojimas egzistuoja ir kalbant apie savižudybę. Suknistas „taip, aišku". Tai vadinama Verterio efektu. Pagal melancholišką romaną, kurio platinimas buvo sustabdytas, kai dėl jo per XVIII šimtmečio Europą nuvilnijo savižudybių banga. Tą patį matau ir dabar mūsų gatvėse. Koks nors praperstakelnis gitaristas pasismaugia su savo gitaros laidu (arba susvyla ant stiprintuvo) – ir staiga į miestą įsimeta savižudybės.

Kiekvieną žmonių kartą vis iš naujo užplūsta nerimas, kad štai savižudybės paskelbė holokaustą ir pasiryžo išnaikinti jaunimą. Atrodo, kad visi tik šitai ir daro. Paskui vėl viskas nurimsta. Mėgdžiojimas aktyvesnis už priežastį. Jis tiesiog įkūnija tai, kas ir taip turėjo įvykti.

Savižudybės nepasikeitė. Bet kas tada, jei *pasikeitė*? Žmogžudystės apsieina be „kodėl". Žmogžudystės daromos veltui. Bet negali...

* * *

Dabar 2:30 ir suskamba telefonas. Manau, kad normaliam žmogui tai būtų tragedija ar net katastrofa. Bet pakeliu ragelį lyg būtų 2:30 dienos, o ne nakties.

„Kas?"

„Mika, ar dar nemiegat? Turiu jums pasakyti dar vieną dalyką."

„Taip, Treideri, dar nemiegu. Ar dabar aptarsime „prislėgtą"?

„Laikykite tai įžanga į „prislėgtą“. Turiu jums kai ką pasakyti. Ar jūs pasiruošusi?“

Jo tartis nebuvo neaiški, ji tik buvo lėtesnė nei paprastai: maždaug 33 apsisukimai per sekundę.

„Palaukit truputį. Aš pasiruošusi.“

Yra toks našlys laiškanešys, kuris visą gyvenimą dirbo mažame miestelyje. Mažame miestelyje, kur orai ypač blogi. Artėja pensija. Vieną vakarą jis neina gulti iki vėlumos. Kuria jausmingą atsisveikinimą bendrijai. Na, kad ir tokį: „Tarnavau jums ir ledinei krušai krentant, ir lietui lyjant, ir griaustiniui griaudžiant, ir saulei šviečiant, žaibams žaibuojant, vaivorykštėms spindint...“ Jis tai padaugino. Ir priešpaskutinę savo gyvenimo dieną įdeda po laiško kopiją į kiekvieną pašto dėžutę.

Kitas rytas – niūrus ir šaltas. Bet atsakas į jo laišką – pakankamai šiltas. Vienur jis pavaišinamas kavos puodeliu, kitur – karšto pyrago rieke. Mojuodamas ranka atsisako jam siūlomų kuklių piniginių dovanėlių. Spaudžia rankas ir eina tolyn. Galbūt šiek tiek nusivylęs, kad, atrodo, nieko nesujaudino jo atsidavimas. Jo poezija, Mika.

Paskutinis namas jo kely priklauso atsistatydinusiam Holivudo teisininkui ir devyniolikmetei žmonai. Ji – išsipuošusi, apvalių formų. Plačiaakė. Jis paskambina į duris ir ji atidaro. „Jūs tas žmogus, kuris parašė laišką. Apie griaustinį ir saulės šviesą. Prašom įeiti, pone.“

Valgomajame stovi nuo egzotiškų valgių ir vynų lūžtantis stalas. Ji pasako, kad jos vyras ką tik išvažiavo į Floridą žaisti golfo. Ar jis nepasiliktų pietų? Pavaišinusi

kava ir vynu, ji nusiveda jį už rankos ant balto kailio priešais liepsnojantį židinį. Jie mylisi tris valandas. Gintarinėj šviesoj, Mika. Jis negali patikėti savo potyrių ryškumu. Jų stiprumu. Ar pati toji poezija taip sujaudino šią jauną moterį? Gal vaivorykštės? Jis mano, kad ji mažų mažiausiai priklauso jam amžiams.

Apstulbęs jis apsirengia. Užsimetusi ploną chalatą, ji palydi jį iki laukųjų durų. Prieškambary ištiesia ranką ir nuo stalelio paima savo piniginę. Ir paduoda jam penkių dolerių banknotą.

Ir jis sako: „Kam tai? Atleisk, nesuprantu."

O ji sako: „Vakar rytą per pusryčius perskaičiau garsiai tavo laišką vyrui. Apie ledą ir lietų, ir žaibus. Ir paklausiau, ką dabar, po velniais, turėčiau padaryti dėl to vaikino? Vyras pasakė: tegu atsikruša, duok jam penkis dolerius. O pietūs buvo mano idėja."

Man lyg ir pavyko nusijuokti.

„Nesupratot."

„Ne, supratau. Ji mylėjo jus, Treideri. Esu tuo tikra."

„Taip, bet nepakankamai, kad pasiliktų. Gerai. Imkimės „prislėgto." Iš anksto atsiprašau. Iš to jums nebus jokios prakeiktos naudos."

„Vis tiek papasakokit."

„Sekmadieniais nakvodavome atskirai. Taigi vėlyvą sekmadienio popietę visada su malonumu guldavom kartu į lovą. Taip visada ir darydavom. Tą patį padarėm ir kovo ketvirtąją. Noriu pasakyti, tikrai noriu pasakyti, kad kažkas buvo ne taip tą sekmadienį. Meilės akto metu ji lyg „nuplaukė" ar „pranyko". Ar panašiai. Juk galėjom ką nors sau sumeluoti, ar ne? Ji

juk galėjo pasakyti: „Bijau, kad nepastočiau“. Bet ne. Viskas buvo lygiai taip, kaip visada. Išgėriau savo alų. Ir tariau sudie. Tad kodėl aš buvau „prislėgtas“?“

Dabar jo balsas skambėjo lyg įrašas mano magnetofone su nusilpusiom baterijom. Prisidegiau cigaretę ir laukiau.

„Gerai. Lipdamas laiptais žemyn užmyniau ant bato raištelio. Priklaupiau norėdamas jį užrišti, ir jis nutrūko. Taip pat nago šerpeta užkliuvo už kojinės. Man einant pro duris, už rankenos užsikabino apsiausto kišenė. Štai ir viskas. Taigi aišku, kad išėjęs gatvėn jaučiausi labai „prislėgtas“. Mika, jaučiausi kaip savižudis.“

Norėjau pasakyti: aš atvažiuosiu.

„Tegu atsikruša, duok jam penkis dolerius“, pirmą kartą išgirdęs maniau, kad tai gana juokinga. Dabar žviegiu iš juoko.“

Norėjau pasakyti: aš atvažiuoju.

„O, Dieve. Tiesiog nesupratau to, Mika.“

Tas sąrašas, pavadintas „Streso priežastys ir nenumatyti impulsai“ – dabar ne tiek daug iš jo belikę. Norėdama pasidaryti tylią pramogą, sugalvoju sukurti antrą sąrašą, na, maždaug tokį:

Astrofizika	Turto konfiskavimas
Treideris	Toubas
Pulkininkas Tomas	Tėtė
Graži	

Bet kur viso to prasmė? *Zugts afen mir*, ar ne? Visiems mums reikia palinkėti tokios sėkmės. Ir net jei jos neturime, vis vien dar esame čia.

Streso priežastys ir nenumatyti impulsai. Kas lieka? Turime: 7. Kiti *reikšmingi kiti dalykai*? Ir turime: *Psichinė sveikata? Sutrikimo priežastis: a) psichologinė? b) ideacinė/organinė c) metafizinė?*

Dabar išbraukiu 7. Išbraukiu Arną Debsą.

Dabar išbraukiu 5 a). Kiek pagalvojusi išbraukiu 5 c). Ir tada mano galva staigiai linkteli ir aš išbraukiu 5 b). Tą taip pat. Pašalinu.

Dabar nelieka nieko.

Kai atsikvošiu, jau 3:25. Vakar buvo sekmadienis. Naktinis traukinys turėjo pravažiuoti prieš kelias valandas. Prieš kelias valandas naktinis traukinys atvažiavo ir nuvažiavo.

Tą vakarą, kai Dženifer mirė, dangus buvo giedras ir regimumas – puikus.

Bet regimybė – regimybė, regimybė – anaiptol nebuvo gera.

trečia dalis 3

REGIMYBĖ

Štai kur tai pirmąsyk pajutau: pažastyse. Kovo ketvirtąją Dženifer Rokvel liepsnodama nukrito iš giedro žydro dangaus. Ir štai kur pirmą kartą pajutau liepsnas. Savo pažastyse.

Pabudau vėlai. Ir viena – nors ne visai. Toubas buvo seniai išėjęs. Bet dar kažkas kaip tik ėjo lauk pro duris.

Kitą rytą po savo mirties Dženifer atėjo į mano kambarį. Stovėjo kojūgaly, kol atmerkiau akis. Tada, žinoma, pranyko. Ji grįžo kitą dieną: jau blankesnė. Ir vėlei grįždavo, ir vis blankesnė. Bet šį rytą pasirodė man visu savo tikruoju ryškumu. Ar dėl to mirusių vaikų tėvai pusę savo likusio gyvenimo praleidžia užtamsintuose kambariuose? Ar jie tikisi, kad vaiduokliai pasirodys visu savo tikruoju ryškumu?

Šį kartą ji ne vien stovėjo. Ji žingsniavo valandų valandas, žingsniavo greitai, sulinkusi, svirduliuodama. Jaučiau, kad Dženifer šmėkla stengiasi ištrūkti.

Treideris buvo teisus: „Ieškant savižudybės prasmės" niekam prasmės nesuteikia, įskaitant pačią savižudybę. Bet vis tiek ta knyga pasakė man tai, ką norėjau sužinoti. Pasakė ne autorius. Dženifer pasakė.

Savo egzemplioriaus paraštėse Dženifer žymėjosi tam tikrus ženklus: klaustukus, šauktukus, vertikalias linijas – kai ku-

rias tiesias, kai kurias banguotas. Ji buvo pasižymėjusi nuoširdų susdomėjimą keliančias pastraipas, tokias, kurios galėtų nustebinti bet ką, kas nėra susipažinęs su šia sfera: tarkim, kuo didesnis miestas, tuo didesnis skaičius. Kitos pastraipos, kaip spėju, buvo pavingiuotos tik dėl jų banalumo. Pavyzdžiui: „Daug žmonių nusižudo iš nevilties egzaminų metu." „Kai sutinkate depresijos apimtą žmogų, pasakykite ką nors tokio: *Atrodai truputį nusiminęs* arba *Tau kas nors nesiseka*?" „Netekę artimųjų stenkitės save guosti, o ne graužti." Taip, aišku. Būtinai taip darykite.

Treideris jau kadai skambino, o aš vis dar nėjau gulti, sėdėjau atbukusiom smegenim nuo paistalų apie tai, kokie, viską apsvarsčius, nelaimingi yra savižudžiai. Tada pamačiau štai tokią pastraipą, ties kuria Dženifer ranka buvo įrašyti du klaustukai. Ir pajutau liepsnas, tartum kas būtų įžiebęs degtuką. Pajutau tai pažastyse.

> Iš esmės visos žinomos studijos nusistovėjusio modelio dalimi laiko tai, kad nusižudyti nutaręs asmuo darys užuominas, mėgins perspėti apie savo savižudiškas intencijas.

Modelio dalis. Perspėjimai. Užuominos. Dženifer paliko užuominų. Ji buvo policijos duktė.

Tai turėjo reikšmės.

Antroji atsakymo dalis man paaiškėjo šį rytą, kai naršiau po virtuvės spinteles ieškodama sodos. Pajutau, kad bukai spoksau į išrikiuotus alkoholinių gėrimų butelius, kuriuos nuolat tuština Toubas. Atsiliepdamos į tai mano kepenys suvirpėjo ir tartum kažką išskyrė. Ir aš pamaniau: palauk. Kūnas turi

ne tik išorę, bet ir vidų. Net Dženifer kūnas. Ypač Dženifer kūnas. Kuris surijo tiek mūsų laiko. Tai kūnas... tai kūnas, kurį Miriam pagimdė, pulkininkas Tomas gynė, Treideris Folkneris glamonėjo, Hajus Talkingornas slaugė, Polis Nou skrodė. Dieve, ar *aš* to nežinau apie kūnus? Ar nežinau apie alkoholį, ar nežinau apie sodą?

Padarai ką nors kūnui, o kūnas tau atsako.

Vidudienį paskambinau į mūsų universiteto Priėmimo skyrių. Pasakiau vardą ir baigimo metus. Ir pridūriau:

„Ištarsiu paraidžiui: T-r-a-u-n-s. Vardas Filidė. Kokį jos adresą turite?"

„Vieną minutę, ponas."

„Aš ne ponas, aišku?"

„Atsiprašau, ponia. Minutėlę. Turime Sietlo adresą. Ir Vankuverio."

„Ir viskas?"

„Sietlo adresas naujesnis. Jums jis reikalingas?"

„Ne. Filidė sugrįžo į mūsų miestą, – pasakiau. – Pasakykit jos globėjos pavardę. Prašom paraidžiui."

Šią informaciją perdaviau Silverai.

Paskui susukau valstybės skrodėjui Poliui Nou. Pakviečiau jį išgerti puodelį kavos šįvakar šeštą. Kur? Koks, po velniais, skirtumas? „Masalo kambary", „Malarde".

Tada paskambinau pulkininkui Tomui. Pasakiau, kad norėsiu su juo pasikalbėti. Šįvakar.

Nuo dabar bent jau nebeuždavinėsiu klausimų. Nebent tokius, kurių laukia tam tikras atsakymas. Nebeuždavinėsiu klausimų.

Filidė Trauns grįžo į miestą. Tiksliau į priemiestį: Mėnulio parką. Pati ji šioje istorijoje mažai ką reiškė. Ir važiuodama per upę į Hilsaidą pajutau, kaip ūmai pranyko mano tolerancija. Pamaniau: jei Filidė nebūtų tokia nukvėšusi, galėtume viską aptarti prakeiktu telefonu. Pranyko tolerancija ar tiesiog apėmė baisi nekantra, dabar, norint kuo greičiau padėti tašką? Ta ligonė gyvena kitoje šalyje, Kanadoje. Bet paskui jos grįžta namo. O sveiki žmonės nekenčia bepročių. Dženifer taip pat nekentė bepročių. Nes buvo sveika.

Filidė telefonu pabandė man paaiškinti, kaip ją rasti, ir pasimetė. Bet aš nepasimečiau. Aš gimiau Mėnulio parke. Gyvenome turtingesniam jo gale – Krakertaune. Štai. Medinės dėžės su A formos profiliu arba kalkinių plytų namiūkščiai su kartono langais. Dabar viską puošia šiandieninis šlamštas: permirkęs sodo baldų plastikas, gaubliai vaikams laipioti, vaikiški baseinai ir tuntai pusiau išrinktų automobilių, po kurių vidurius šliaužioja bamblių armados. Kai ėjau pro senuosius namus, sulėtinau žingsnį. Mes visi išsikraustėme, bet mano baimė tebegyvena ten, apačioj, po grindimis.

Dabar Filidė ir jos pamotė gyvena Pusmėnulio gatvėje. Namai čia didesni, senesni, šiurpesni. Vienas atsiminimas. Būdami vaikai turėjom vieni kitus drąsinti, kad ryžtumės nueiti į Pusmėnulio gatvę per Helouvyną. Aš vadovaudavau. Ant veido užsitempusi guminę vampyro kaukę pabelsdavau į duris su žiedine rankena, ir tada, po kelių minučių, į tarpdurį įslysdavo gumbuota ranka ir numesdavo dešimties centų lauktuvių maišelį ant kilimėlio.

Buvo nušniokštęs lietus, ir nuo namo pamažu varvėjo lašai.

„Jūs su Dženifer gyvenot vienam kambary universitete?“

... Name. Su dar dviem mergaitėm. Trečia ir ketvirta mergaite.

„Tada jūs susirgote, ar ne, Filide? Bet ištvėrėt iki baigimo.“

... Ištvėriau.

„Tada jūsų ryšiai nutrūko.“

... Kurį laiką susirašinėjom. Nesu tas žmogus, su kuriuo būtų galima kur nueiti.

„Bet Dženifer atėjo čia jūsų aplankyti, ar ne, Filide? Savaitę prieš mirtį.“

Įrašau čia tuos daugtaškius, bet reikėtų daugiau nei trijų taškų, kad būtų tinkamai pavaizduotas Filidės pauzių dydis. Tai tarsi tarptautinis pokalbis telefonu prieš dešimt ar penkiolika metų – tik aidą reikia atimti – su tokiu vėlavimu, kad jau pradėdavai kartoti klausimą, ir kaip tik tada pagaliau pasigirsdavo atsakymas... Aš gūžteliu pečiais ir galvoju: tiksliai žinau, kodėl Dženifer nusižudė. Ji įkėlė koją į šią bjaurią lindynę: štai kodėl.

„Taip, – pasakė Filidė. – Ketvirtadienį prieš savo mirtį.“

Kambarys buvo apklotas dulkių sluoksniu, bet šaltas. Filidė sėdėjo ant kėdės lyg natūralaus dydžio fotografija. Tartum fotografija Dženifer bute. Beveik tokia pati, tik bukesnio veido. Tiesi, liesa, skysti rudi plaukai virš sustingusio žvilgsnio, kuris nė per centimetrą neprasimušė į šį pasaulį. Čia buvo ir vaikinas: maždaug trisdešimt metų, šviesaus veido, plinkančiais ūsais. Jis nepratarė nė žodžio, net nepažvelgė į mano pusę, girdėjo tik zyzenant ausines, kurias buvo užsidėjęs. Iš jo veido visai negalėjai suprasti, ko jis klausosi. Tai galėjo būti sunkusis metalas. Arba prancūzų kalbos kursas. Namie buvo ir trečias asmuo. Pamotė. Nemačiau šios moters, bet girdėjau.

Ji šlitinėjo galiniame kambary ir su begaliniu nuovargiu dūsavo, kai jos kely išdygdavo nauja kliūtis.

„Dženifer čia buvo ilgai?"

„Dešimt minučių."

„Filide, jūs sergate maniakine depresija, ar ne?"

Manau, kad mano žvilgsnis tapo brutalus, kai to paklausiau. Bet ji linktelėjo ir nusišypsojo.

„Bet dabar susiėmėte į rankas, ar ne, Filide?"

Ji linktelėjo ir nusišypsojo.

Taip: viena tablete per daug, ir ji atsiduria komos būsenoje. Viena tablete per mažai, ir ji nueina ir nusiperka lėktuvą. Dieve, ta vargšė kalė, net jos dantys nesveiki. Jos dantenos nesveikos.

„Jūs turite vaistų gėrimo lentelę, ar ne, Filide? Ir tvarkaraštį. Gal turite ir vieną iš tų mažų geltonų dėžučių su laiko skyreliais ir dozėmis?"

Ji linktelėjo.

„Padarykite kai ką dėl manęs. Nueikite ir suskaičiuokite tabletes, ir pasakykite man, kiek trūksta. Stabilizatorių. Tegretolo ar panašiai."

Kol jos nebuvo, klausiausi nepaliaujamo ausinių zyzenimo. Vabzdžių zvimbesys – psichozės muzika. Klausiausi ir tos moters aname kambary. Ji klupinėjo ir dūsavo su tuo nepamirštamu nuoilsiu, tuo nepašalinamu nuoilsiu. Ir aš balsu tariau: „Ir ji taip pat? Jėzau Kristau, aš apsupta". Atsistojau ir nuėjau prie lango. Tykšt tekšt, tarė lietus. Būtent dabar daviau sau pažadą – pažadą, kurį tik nedaugelis supras. Pamotė klupinėjo ir dejavo, klupinėjo ir dejavo.

Filidė atskriejo koridoriumi lyg seselė. Aš pasukau į duris. Pati ji šioje istorijoje mažai ką reiškė. Ji buvo tik grandis.

„Kiek? – paklausiau. – Penkios? Šešios?“

„Manau, šešios.“

Ir aš išėjau.

* * *

Greičiau greičiau. Nes matai: štai kur mes atsidūrėme. Dabar penkios vakaro, balandžio antra. Po valandos susitinku su Poliu Nou. Užduosiu jam porą klausimų. Jis man pateiks porą atsakymų. Tada – uždanga. Tada – padėta. Ir vėl nusistebiu: ar tai tas atvejis? Ar tai realybė, ar tiesiog aš? Ar tai tiesiog Mika Hulihan?

Treideris sako, kad tai primena žaidimą su kamuoliu. Net tavo akys čia apmulkinamos. Tu išsiprašai gero kamuolio, nes to trokšti. Tu taip jo trokšti, kad *išvysti* jį skriejant. Tavo dienotvarkėj įrašyta – laimėti, pirmauti. Ir tavo akys apmulkinamos.

Kai dirbau Žmogžudysčių poskyry, kartais viskas panašėdavo į televiziją: bet išversta į išvirkščią pusę. Tarytum koks bukagalvis būtų pažiūrėjęs laidą apie paslaptingą žmogžudystę (pastatytą pagal tikrą istoriją?) ir grąžinęs ją tau išverstą į išvirkščią pusę. Tartum televizija būtų pavyzdinis kriminalas, transliuojantis žaidimo schemas gatvės lunatikams. Tu galvoji: tai kečupas. Kečupas iš šaldytuvo, pasidengęs pluta ties kakleliu.

Imu gerą tvirtą mazgą ir išmazgau jį į palaidų galų maišalynę. Ir kodėl mačiau tai, jei to nebuvo? Tai paskutinis dalykas pasauly, kurio noriu. Šiuo būdu aš nenugaliu. Šiuo būdu nepirmauju.

Bet judėkime pirmyn su kečupu – su procedūriniu klausi-

mų, skaičių ir ekspertų liudijimų kečupu. Tada galėsime kalbėti apie *noir*. Aš vis dar galiu klysti.

Štai kur patekome.

* * *

Kalbėdama telefonu sakiau, kad gersiu, bet kai atsistojame prie baro „Masalo kambary", Polis Nou atsisukęs į tą alkoholinį masyvą ištiesina dvidešimtinę ir manęs paklausia:

Kuo nuodysies?

Selteriu, sakau.

Jo balse juntamos linksmos gaidelės, primerktos akys žvelgia į mane iš viršaus. Jis aiškiai mato, kad aš ką tik iš KTD, todėl, atrodo, mano, jog šitai tolygu pasimatymui. Tai netikėta, nes visada laikiau jį žydru. Kaip ir visus kitus patologus.

Kalbamės apie golfo klubus, apie tai, ar „Pušeriams" pakaks jėgų nugalėti „Rapistus" ateinantį sekmadienį, ir dar apie kažką, paskui sakau:

Poli, šio pokalbio nebuvo, gerai?

... *Kokio* pokalbio?

Ačiū, Poli. Poli. Pameni, kaip skrodei Rokvelo mergaitę?

Kuo aiškiausiai. Kiekvieną dieną taip galėtų būti.

Tai geriau už susprogusius, ar ne, Poli?

Tai geriau už nuskendusius. Ei. Mes ketiname kalbėti apie lavonus? Ar apie gyvą mėsą?

Nou puikiai kalba amerikietiškai, bet jis atrodo kaip Fu Manču anūkas. Įdėmiai žiūriu į jo ūsus – jie žvilga, bet kartu – lopiniuoti, skurdūs. Dieve, jis primena tą vaikiną su ausinėmis Pusmėnulio gatvėje. Man atrodo, kad šitai visai elemen-

taru, ar ne: kam auginti ūsus, jei tau paprasčiausiai neskirta? Jo rankos švarios, putlios ir pilkos. Lyg kokio indus virtuvėje plaunančio kelmo. Pasveikinu save. Esu iš mėsos ir kraujo, o ne iš odos ir ledo: dar galiu sukelti šiurpulį Poliui Nou, valstybės skrodikui, kuris mėgsta savo darbą. Bet kas dešimt minučių suvirpu nuo minties: kokia atkakli realistė tapau.

„Metas dar ankstyvas, Poli. Erikai, dar vieną alaus daktarui Nou."

„... Žinai, ką įprasta daryti su savižudžiais?"

„Ką, Poli?"

„Skrosti smegenis, ieškant specifinių audinio pažeidimų. Savižudybės pažeidimų. Kurie atsirado dėl...

„Pasakyk."

„Masturbacijos."

„Tai įdomu. Tai irgi įdomu. Apie Rokvelo mergaitę buvo parašyta toksikologinė ataskaita. Tu jos nematei."

„Kodėl?"

„Tai štai. Gerai. Pulkininkas ją nukniso."

„Mmm. Kas tai buvo? Marichuana?"

Tada, su akivaizdžiai perdėtu siaubu:

„Kokainas?"

„Litis."

Kažkaip mes visi įtikėjom ličiu. Visi jį prarijom. Pulkininkas Tomas, griebęsis paskutinės vilties. Hajus Talkingornas, sudžiūvęs ir menkas, artėjantis prie savo mažytės kritinės zonos. Treideris – nes patikėjo jos paskutiniais žodžiais. Nes juto ypatingą paskutinių žodžių – kaip liudijimo – svarumą. Ir aš taip pat įtikėjau ir prarijau. Nes kitaip...

„Litis? – paklausė jis. – Jokiu būdu. Litis. Po velnių, ne."

Štai mes sėdime „Masalo kambary", kitą dieną po balan-

džio pirmosios: tai, žinoma, nėra Dženifer pokštai. Tai tik pasaulis – atgrubnagis. Taip pat – kambario vidury, užsikvempęs ant mažo balto pianino, mieguistas... Reikia permąstyti tą sakinį. Užsikvempęs ant mažo balto pianino ilgaplaukis pianistas groja „Nakties traukinį". Ne ką nors kita. Oskaro Petersono stiliumi, tik elegantiškai ir jaudulingai. Be aistros ir įtemptų raumenų. Prisiverčiu pasukti galvą pusračiu ir tikiuosi pamatyti išžergtas ant gretimos taburetės, standžias, kėglius primenančias Arno Debso šlaunis. Bet išvystu tik pirmadienio vakaro gėrėjus ir masalus, masalus, sieną su alkoholiu ir burbuliuojantį atoslūgį ant Nou ūsų.

Sakau, nesakyk man taip. Sakykim, kas nors vartoja tą mėšlą kurį laiką. Galbūt metus. Ką pamatytum?

Jis sako, o, tikrų tikriausiai pamatytum inkstų pažeidimų požymius. Gal po kokio mėnesio. Be abejonės.

Klausiu, kokius požymius?

Jis sako, periferines vageles, kur druska buvo absorbuota. Taip pat sutriktų skydliaukės veikla, tas organas padidėtų.

Klausiu, o kaip Rokvelo mergaitei?

Jis sako, ne, po velniais, jokiu būdu. Jos organų medis buvo kaip mokomasis paveiksliukas. Inkstai? Šviežutėliai. Ne, žmogau. Ji buvo... ji buvo aukščiausios rūšies.

„Poli, šio pokalbio niekada nebuvo."

„Taip taip."

„Tikiuosi, kad laikysies šio pažado, Poli. Tu man visada patikai ir tavim visada pasitikėjau."

„Tikrai? Maniau, kad esi nusistačiusi prieš pokrypius."

„Aš? Ne", – pasakiau. Ir nemelavau. Visai nežinau, ką jaučiu. Atsitiktinius meilės ir neapykantos pliūpsnius. Bet policiškai gūžtelėjau pečiais ir pridūriau:

„Ne, Poli. Tai tik dėl to, kad atrodei toks pasinėręs į savo darbą."

„Tai tiesa."

„Buvo šaunu, ir mes netrukus tai pakartosim. Bet tik jei vienas kitą suprasim. Tu nepratarsi nė žodžio apie Dženifer Rokvel. Kitaip pulkininkas Tomas tave išmes iš darbo. Patikėk, Poli. Tu neskrosi. Tu nešiosi kibirus kapinėse. Bet aš tavim pasitikiu ir žinau, kad tesėsi tai, ką pažadėjai. Už tai tave gerbiu."

„Dar po vieną, Mika."

„Kad kelias nedulkėtų."

Pajutau palengvėjimą ir didelį malonumą, kai pasakiau: „Tik selterio. Taip, žinoma, kodėl ne?"

Toubas išėjęs į vaizdo žaidimų turnyrą ir negrįš namo iki vienuolikos. Dabar devynios. Dešimtą telefonu kalbėsiuos su pulkininku Tomu. Taigi man turi pavykti. Sėdžiu prie virtuvės stalo su užrašų knygute, magnetofonu ir kompiuteriu. Esu apsirengusi savo naujausias golfo kelnes su dideliais auksiniais langeliais ir apsivilkusi baltus „Brooks Brothers" firmos marškinius. Ir galvoju... Ak, Dženifer, tu bjauri mergiote.

Kalbėsiuos su pulkininku Tomu telefonu, nes negalėčiau to pasakyti mums susitikus. Dėl kelių priežasčių. Viena jų ta, kad pulkininkas Tomas visada pastebi, kai kalbu netiesą. Jis pasakyų: „Pažiūrėk man į akis, Mika." Kaip tėvas. Ir aš negalėčiau.

Šios dienos laikrašty *Times* radau straipsnį apie neseniai atrastą psichinę ligą, vadinamą „Rojaus sindromu". Pamaniau: galima toliau neskaityti. Būtent ja ir sirgo Dženifer. Pasirodo,

kaip tik čia neišmanėliams milijonieriams – muilo operų, roko ir beisbolo žvaigždėms – pavyksta išsikapstyti šiek tiek problemų. Keletas žemės minų – vilkduobės rojuje. *Zugts afen mir*. Pasakykite taip apie mane. Apsižvalgau po butą – kompiuterinių žurnalų krūvos iki kelių, dulkės ant mano įrėmintų pagyrimų. Ne mažiau nei galėtum tikėtis suskretėlio ir kalės buveinėje. Čia nėra jokio „Rojaus sindromo". Mes švarūs. Laikrašty *Times* taip pat yra išsami ataskaita ir redakcijos skiltis apie mikrobus, rastus ant uolienos iš Marso. Vienui viena trijų milijardų metų senumo kombinacijos dėmelė, ir staiga visi šaukia: „Mes ne vieni!"

Aš asmeniškai netikiu, kad jos darbas – jos polinkis, jos pašaukimas – turėjo su kuo nors daug bendra, nebent išplėtė diapazoną. Turiu omeny štai ką: intelektinis skirtumas tarp Dženifer ir LaDonos, Dženifer ir DeLeono, Dženifer ir trylikametės mergaitės, kuri nužudė kūdikį dėl šliaužtinukų – tas skirtumas atrodo milžiniškas, bet įprastos mintys apie visatą gali jį sumažinti. Dėl tos pačios priežasties ir Treideris buvo „švelniausias meilužis pasaulyje", bet koks tai švelnumas? Miriam buvo mieliausia motina, bet koks tai mielumas? O pulkininkas Tomas buvo nuostabiausias tėvas. Bet koks tai nuostabumas? Dženifer buvo graži. Bet kaip graži? Kaip nori, taip galvok apie šį žmogišką veidą, apie juokingas jo ausis, želiantį kailį, idiotiškas šnerves, akių drėgnumą ir burną, kur auga balti kaulai.

Studijose apie savižudybę paprastai rasi vieną konkrečiau neapibrėžtą taisyklę, kuri sako: kuo žiauresnis nusižudymo būdas, tuo garsesnis priekaištas gyviesiems. Juo garsiau jie išta-

rė: „Žiūrėkit, ką mane privertėt padaryti". Jei savo kūną palikot sveiką, paprasčiausiai – tartum miegantį, šitai vertinama kaip tyliau ištartas priekaištas tiems, kurie pasiliko. (Pasiliko? Ne! Tai jie sustojo. Mes einame tolyn. Tai *mirusieji* pasiliko.)... Vis tiek niekada tuo netikėjau. Moteris, kuri persipjovė gerklę elektriniu peiliu – norit pasakyti, kad ji galvojo apie kitus? Ir vis dėlto trys kulkos – lyg priešingybė trims šūksniams „valio". Koks nuosprendis. Kokia... aukštuma. Koks ledas. Ji įskaudino gyvuosius, ir tai dar viena priežastis jos nekęsti. O jai net nerūpėjo tai, kad visi ją minės tiesiog kaip dar vieną nukvėšusią kalę. Visi išskyrus mane.

* * *

Negražu. Ji buvo policijos duktė – jos tėvas vadovavo trims tūkstančiams davusiųjų priesaiką. Ji žinojo, kad jis seks jos paliktais pėdsakais. Ir manau, ji taip pat žinojo, kad atliekant tą tyrimą dalyvausiu ir aš. Tikrai. Kas gi dar? Jei ne aš, tai kas? Tonis Silvera? Oltanas O'Bojus? Kas? Eidama į mirtį ji įspaudė raštą, kuris, jos manymu, turėjo paguosti gyvuosius. Raštą: tai, kas dažnai regėta anksčiau. Dženifer paliko užuominų. Bet visos tos užuominos buvo akių dūmimas. Bekso Denzingerio iškraipytas algoritmas? Akių dūmimas (ir pokštas, kalbant kad ir taip: negriežk danties ant visatos. Aš griežiu savąjį ant motinos žemelės). Paveikslai, kuriuos ji pirko? Akių dūmimas – neskausminga pavėluota mintis. Litis buvo akių dūmimas. Arnas Debsas buvo akių dūmimas. Žmogau, ar buvo jis kada... Daugelį dienų nekenčiau jos už Arną Debsą. Bodėjausi ja, niekinau ją. Negalėjau pakęsti to, kad ji tarėsi, jog prarysiu Arną Debsą – kad jis man tiks, net kaip masalas. Bet

vėlgi: velnias, su kuo ji mane matydavo? Nuo aštuonerių metų ji matydavo mane moterų nekentikų ir moterų mušikų glėby. Aš su mėlyne paaky ir Duveinas – su savo mėlyne. Aš ir Denisas – susikibę už rankų šlubuodami atsistojame į eilę prie gydytojo kabineto. Tie vaikinai nepliaukšėdavo man paprasčiausiai per užpakalį. Mes paleisdavom į darbą kumščius, ir boksuodavomės pusvalandį. Dženifer turbūt manė, kad juoda ir mėlyna mano mėgstamiausios spalvos. Ko būtų galima tikėtis iš Mikos Hulihan – moters, kurios nekaltybės plėvę pradūrė tėtukas? Žinoma, kad man tiktų dičkis Arnas Debsas. Bet kodėl gi man nekilo mintis – buvau tokia kvėša, – kad jis galėjo tikti ir Dženifer? Ar ji neįžvelgė many intelekto? Ar tikrai ne? Ar niekas jo nematė? Nes jei iš manęs atimtum intelektą, pašalintum iš mano veido, tada man tikrai nelabai daug kas liktų.

Tu įjungi mikrofoną ir tau ištrūksta skundas, kurio niekam nereikia: *Patikrink įtartiną kvapą*. Patikrinau įtartinus kvapus. Įtartinus? Ne. Tai pasiutiškas nusikaltimas. Triuškinanti mirties chemija atsilikėlių planetoje. Esu mačiusi kūnus, mirusius kūnus kokliais' išklotuose morguose, kalėjimų masyvuose, apskričių areštinėse, mašinų bagažinėse, statomų namų laiptų aikštelėse, krovininių dokų tarpuvartėse, traktorių priekabose, žibintais apšviestuose, į vieną eilę sustatytuose namuose, susikertančiose alėjose, rūsiuose, bet niekada nemačiau tokio, kuris sėdėtų prieš mane kaip Dženifer Rokvel kūnas, atsirėmęs į kėdės atlošą, nuogas po meilės ir gyvybės akto, sakantis, kad net tai, visa tai aš palieku.

Staiga iškyla prisiminimas. Dieve, iš kur *tas* radosi? Kartą mačiau Filidę Trauns. Turiu omeny, senais laikais. Pas Rokvelus. Prakaituodama alkoholį į paklodes pasiverčiau ant šono ir apgraibomis atstūmiau lango velkę. Ir ji ten stovėjo, už kokio metro, stovėjo ir spoksojo. Budėjo. Mes pažvelgėme viena į kitą. Menkniekis. Dvi šmėklos, sakančios: „Labas, drauguže..."

Filidė Trauns vis dar žingsniuoja. Filidės pamotė vis dar žingsniuoja, klupinėja, dūsauja. Visi mes dar žingsniuojame, ar ne? Mes vis dar tveriame, laikomės, vis dar užmiegame, nubundame, gūžiamės sėsdami į mašiną, vairuojame, vairuojame, vis dar vartojame tą, valgome aną, vis dar grąžiname namus ir lipam dvylika pakopų į juos, vis dar laukiame, stovime eilėje, vis dar rausiamės krepšiuose ieškodami raktų ryšelio.

Ar kada buvo apėmęs tas vaikiškas jausmas saulei glostant sūrų veidą ir ledams tirpstant burnoj, tas vaiko jausmas, kad nori atšaukti žemišką laimę, atmesti ją kaip melagingą tikslą? Nežinau. Tai buvo praeitis. Ir kartais man atrodo, kad Dženifer Rokvel atėjo iš ateities.

Dešimta valanda. Aš įrašysiu į juostelę, paskui perrašysiu į popieriaus lapą.

Neturiu, ką pasakyti pulkininkui Tomui, išskyrus melą. Dženifer melą.

Ką jam dar galiu pasakyti?

Pone, jūsų duktė neturėjo motyvų. Ji turėjo standartus. Aukštus standartus. Kurių mes neatitikom.

„Masalo kambary", su Poliu Nou, kai užsisakiau antrą selterio stiklinę – tai buvo saldi akimirka. Susitaikymo akimirka. Daug saldesnė už tai, ką ragauju dabar.

Įrašysiu į juostelę, paskui perrašysiu. Ak, tėve...

Pulkininkas Tomas? Mika.

Taip, Mika. Klausyk. Ar esi tikra, kad nori tai aptarti tokiu būdu?

Pulkininke Tomai, ką galiu jums pasakyti. Žmonės atkiša save pasauliui. Žmonės demonstruoja gyvenimą pasauliui. Tada pažvelgi pro visa tai ir matai, kad viskas ne taip. Vieną minutę – giedras žydras dangus. Pasižiūri darsyk – ir aplink vien juodi audros debesys.

Apmaldyk tai, Mika. Ar mudu galime tai apmaldyti?

To ir reikėjo laukti, pulkininke Tomai. Visa tai pateisina lūkesčius. Jūsų maža mergaitė buvo ties riba. Joks gydytojas nedavė jai to, ką ji vartojo. Ji pirko tai gatvėje. Su...

Mika, tu kalbi per garsiai. Aš...

Sušiktoj gatvėj, pulkininke Tomai. Visus *metus* ji skundėsi savo galva. Beksas Denzingeris man pasakė, kad šitai prasidėjo darbe. Ji ėmė kalbėti apie mirtį. Apie žiūrėjimą į mirtį. Ir reikalai su Treideriu pašlijo, nes ji pradėjo galvoti apie kitą vaikiną.

Kas? Kokį kitą vaikiną?

Tiesiog kažkokį vaikiną. Sutiktą bare. Galbūt vien flirtas, bet suprantat, ką tai sako? Nepasakokit Treideriui. Nepasakokit Miriam, nes ji...

Mika, kas tau darosi?

Tai modelis. Tai klasikinis atvejis, pulkininke Tomai. Tai arbatoj pamirkytas džiūvėsis, žmogau. Tai šūdo gabalas.

Aš atvažiuoju.

Manęs čia nebus. Klausykit, man viskas puiku. Man viskas gerai, tikrai. Palaukit... Taip geriau. Mane tiesiog nuliūdino visa tai. Bet dabar tai atlikta. Ir jūs tiesiog turite su tuo susitaikyti, pulkininke Tomai. Atsiprašau, pone. Man taip gaila.

Mika...

Tai *užversta.*

* * *

Ir tada – baigta. Nieko nebėra. Ir aš ruošiuosi į Bateri gatvę, į jos ilgą pigių užeigų rikiuotę. Noriu paskambinti Treideriui ir atsisveikinti, bet telefonas skamba ir nakties traukinys artėja, ir girdžiu, kaip dejuoja narinami iš savo vietos laiptai po to tuščiaklynio šūdžiaus kojom, ir pažiūrėsim, kas atsitiks, jei jis pamėgins pastoti man kelią ar pažvelgs anuo žvilgsniu, ar pravers burną ir ištars nors *vieną vienintelį žodį*.

Apie autorių

Martinas Amisas – anglų literatūros klasiko Kingsley Amiso sūnus, kuris, pasak kritikų, yra ne tik pavijęs, bet ir pralenkęs tėvą, gimė 1949 metais Pietų Velse, Anglijoje. Martino vaikystės metais į Amisų namus dažnai užsukdavo legendinis poetas Philipas Larkinas. Vėliau, 1969–1971 metais Amisui mokantis Ekseterio koledže Oksforde, būsimojo rašytojo dėstytojas ir diplominio darbo vadovas buvo Jonathanas Wordsworthas, tiesioginis poeto Williamo Wordswortho palikuonis.

Sulaukęs dvidešimt vienerių, Amisas pradėjo rašyti literatūrines apžvalgas bei recenzijas elitiniam savaitraščiui Observer. *Netrukus ėmė bendradarbiauti ir su kitais prestižiniais leidiniais:* The Times Literary Supplement *ir* New Statesman. *1977 metais jis tapo pastarojo leidinio literatūros skyriaus redaktoriumi.*

1980 metais, išleidęs tris romanus ir pardavęs vieną teatro scenarijų, Amisas iš šių pareigų atsistatydino ir tapo profesionaliu rašytoju. Po kelerių metų jis jau buvo tikra literatūrinio Londono įžymybė. Kartu su savo draugais, žymiais rašytojais Ianu McEwanu ir Julianu Barnesu, kritiku Ianu Hamiltonu, poetais Craigu Raine'u ir Jamesu Fentonu, Amisas buvo priskirtas „Naujojo Oksfordo šmaikštuolių" grupei.

Pasirodžius romanams „Pinigai", „Londono laukai", „Informacija", Amisas įgijo pasaulinę šlovę. Jo kūriniai apdovanoti ne viena literatūrine premija, tarp jų ir prestižine Somerseto Maughamo premija.

„Naujojo Oksfordo šmaikštuoliai" išties ypatingas reiškinys šiuolaikinėje Europos literatūroje. Kiekviena jų nauja knyga – literatūros įvykis. Tai puikūs stilistai ir profesionalai par excellence. *Apie savo rašytojų kartą Amisas yra pasakęs: „Gyvenimas po 1945-ųjų visai skiriasi nuo to, kuris buvo prieš tai. Mes nepanašūs į nieką kitą žmonijos istorijoje". Ir tikrai: šių kūrėjų romanų objektas, nerimo, įtūžio, nuostabos ir juoko šaltinis yra pati postmodernioji būsena.*

Naujausiame Amiso romane „Nakties traukinys" ypač daug dėmesio skiriama kalbai, laužomos sintaksės taisyklės, sąmoningai bandoma sutrikdyti skaitytoją žodžių žaismu, dviprasmybėmis. Bet kartu – tai meistriškas paslaptingo siužeto detektyvas, istorija, kuri neperprantama lengvai – kaip ir romano herojės Dženifer Rokvel savižudybės mįslė – bet pamažu – kaip šią savižudybę tiriančiai detektyvei Mikai Hulihan – mums viskas ima aiškėti. Ir tai, kas paaiškėja, priverčia krūptelėti lyg į vieną pusę vežančio nakties traukinio bildesys: „pirmiausia galandamų peilių garsas. Po to – šauksmas, šiurkštus, bet darnus, tarsi automobilių signalų akordas".

Saulius Repečka

Am 82
Amis, Martin
Nakties traukinys: [romanas] / Martin Amis; iš anglų kalbos vertė Saulius Repečka.
Vilnius: Lietuvos rašytojų s-gos leidykla, 2000. – 163 p.
Kn. taip pat: Apie autorių / Saulius Repečka, p. 165–166
ISBN 9986-39-139-3
Martino Amiso, pasaulinės šlovės sulaukusio anglų rašytojo romanas „Nakties traukinys" – trikdančio žodžių žaismo kupina istorija apie tobulą meilę ir tobulą išdavystę, visus klasikinio detektyvo elementus turintis pasakojimas apie „blogiausią" detektyvės Mikos Hulihan bylą, „Rojaus sindromu" sergančią gražuolę Dženifer ir Didžiąją tuštumą, į kurią skraidina nakties traukinys.
UDK 820-3

Martin Amis
NAKTIES TRAUKINYS
Romanas
Vertėjo redakcija
Dailininkas Alvydas Ladyga
Korektorės Danutė Mėlynienė, Virginija Savickienė
Maketavo Dalia Kavaliūnaitė

2000 04 11. 5,5 leidyb. apsk. l. Užsakymas 485. 277-oji leidyklos knyga.
Išleido Lietuvos rašytojų s-gos leidykla, K. Sirvydo 6, 2000 Vilnius.
Spausdino AB spaustuvė „Spindulys", Gedimino 10, 3000 Kaunas.

PAPYRUS
Spausdinta ant *Ensolux* 70 g/m^2 popieriaus.

Naujausias pasaulinės šlovės sulaukusio jaunosios britų kartos rašytojo Martino Eimiso (Martin Amis) romanas „Nakties traukinys“ – tobulos meilės ir tobulos išdavystės paslaptis, unikali ir kerinti, trikdančio žodžių žaismo kupina istorija su visais klasikinio detektyvo elementais. Martinas Eimisas atveria pasaulį, kur bet kokio daikto išorė kelia įtarimą (kad ir kokia tobula ji būtų), kur apgaulinga regimybė nutvilko protą paranojos liepsna, ir nelieka nieko – nei žmogaus galios, nei išdidumo.

Tai, ką čia ketinu iškloti, yra pasakojimas apie blogiausią bylą, kurią kada nors esu tyrusi. Tai yra blogiausią bylą – man. Kai esi policija, „blogiausia“ yra tampi sąvoka. Tu iš tikrųjų negali nustatyti „blogiausio“ ribų. Ribos praplečiamos kas antrą dieną.
„Blogiausia?“, paklausime mes.
„Nėra tokio daikto kaip blogiausia.“
Tačiau detektyvei Mikai Hulihan tai buvo blogiausia byla.

ISBN 9986-39-139-3
9 789986 391395